

Ruovesi
Muole
Kulttuurimaisemainventointi 2003

Pirkanmaan maakuntamuseo, kulttuuriympäristöyksikkö
Jari Heiskanen
Kalle Luoto

Kansi Tuija Luokola
Kannen kuvat Jari Heiskanen ja Kalle Luoto
Raportin kartat Maanmittauslaitos/PiSa lupa 75/4033/1999

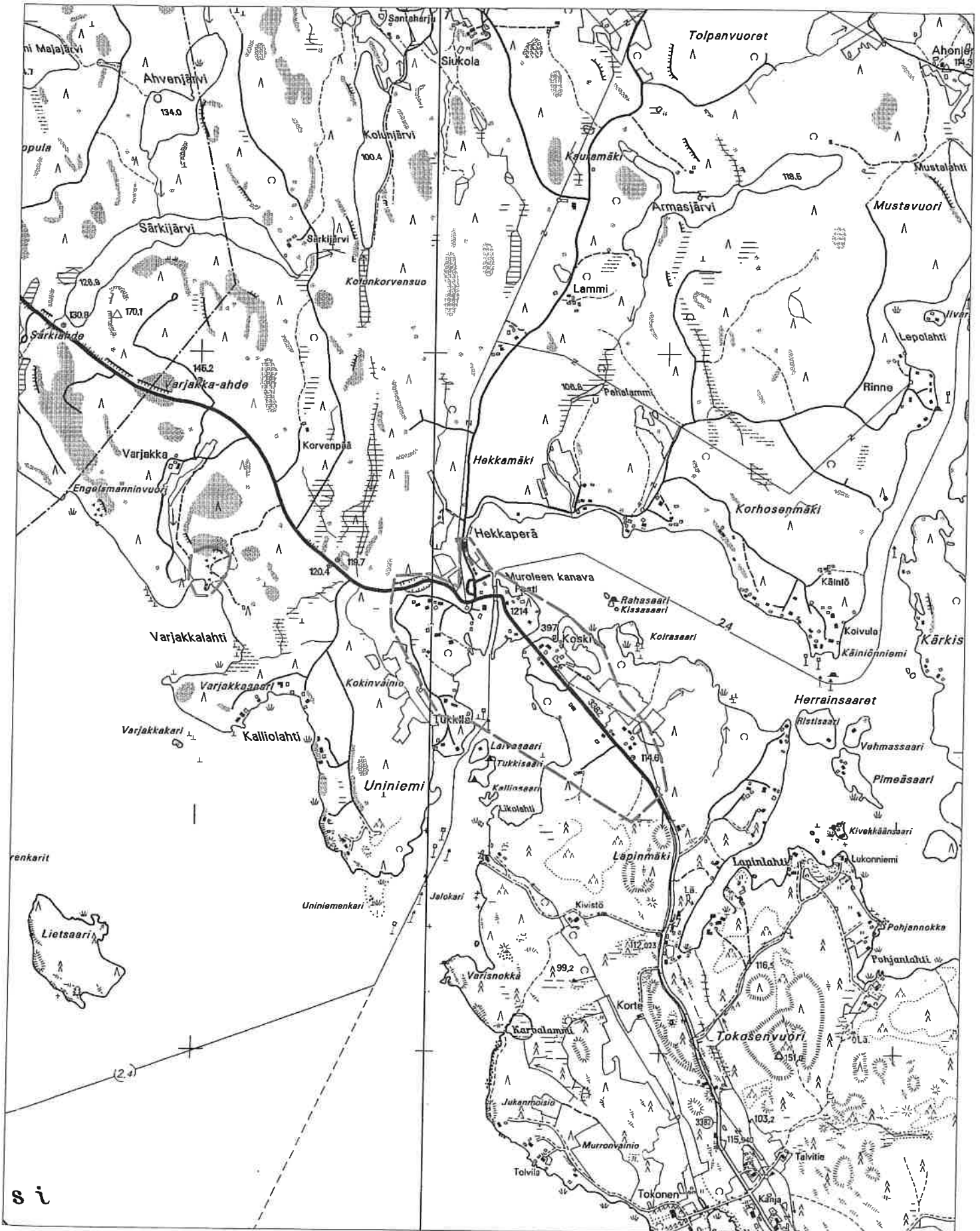
SISÄLLYS

Muroleen kulttuuriympäristöinventoinnissa kartoitettu alue	1
Muroleen kanavan kulttuurimaisema	2
Lähteet	4
Muroleen kanava ja koskialueen kulttuuriympäristöjä	6
Kohdeluettelo	7
Murolekosken kulttuurimaisema isojaon (1777) aikaan	8
Muroleen kanava, maiseman arvot	9
Alueinventointikuvat	10
Alueinventointi, Varjakan kivilouhos	11
Aluelomake, Murole	13
Kiinteistöinventoinnit	
1. N:1 Godtkampf	16
2. Kuusela	25
3. Läntelä	32
4. Muroleen kanava	37
5. Murolekosken silta	54
6. Murolekoski	59
7. Mäenpää	71
8. Saha 2	77
9. Tukkila	85
10. Valle 1	91
11. Vallela	97
Ruovesi, Murolekoski	
Murolekosken I maailmansodan aikaisten puolustusvarustusten kartoitus sekä tervatehtaan, sahan ja telakan tarkastus 2003	102
Johdanto	103
Ensimmäisen maailmansodan aikaiset linnoitukset	105
Muroleenskosken saha ja tervatehdas	108
Muroleenskosken telakka	112
Kuvaluettelot	114
Muroleen alueen vedenalaiset arkeologiset kohteet	116

MUROLEEN KULTTUURIYMPÄRISTÖINVENTOINNIN KARTOITETTU ALUE

1:15 000

MUROLEEN KANAVAN KULTTUURIMAISEMA

kanavarakenteet, silta, maatila, teollisuus, juoksuhaudat, huvilat ja mäkituvat

Pirkanmaan maakuntamuseon Kulttuuriympäristöyksikkö kartoitti Muroleen kanavan ja sen lähiympäristöä marraskuussa 2003. Alueesta laadittiin rakennetun kulttuuriympäristön ja maiseman historiallisten piirteiden kartoitus sekä suppea arkeologinen inventointi. Kokonaisuudesta vastasi tutkija Jari Heiskanen ja arkeologian osuuden suoritti tutkija Kalle Luoto. Käsillä olevaan raporttiin on koottu kummatkin aineistot yhdeksi kokonaisuudeksi.

Murole on arvotettu Museoviraston toimesta valtakunnallisesti merkittäväksi kulttuurihistorialliseksi ympäristöksi. Rajaus kattaa kanavan, kosken ja kylän alueen. Murolekosken kulttuurimaisema on myös mainittu Pirkanmaan kulttuurihistorialliset kohteet –teoksessa. Muroleen kanavan ja kosken ympäristöön rajatulta, noin 500 x 1000 metriä olevalta alueelta inventoitiin 10 kiinteistöä sekä Murolekosken silta. Lisäksi huomioitiin länsipuolella oleva entinen kivilouhos, joka liittyy alueen historiaan. Rakennuskanta oli monipuolista. Kanavamiljöön lisäksi alueella on huviloita, mäkitupia, teollisuuteen liittyneitä rakenteita, Kosken kantatila ja uittotoiminnan tukikohta. Maastossa on myös jäänteitä teollisuudesta, venäläisten linnoitustöistä ja kivenlouhinnasta Varjakassa. Rakennuskanta ja jäänteet ovat pääosin alueen kukoistusajalta, joka ajoittuu vuosiin 1890- 1930.

Kaiken pohjana on Muroleen Kosken kantatalo, joka omisti noin 400 hehtaaria maata Muroleenkosken länsi- ja itärannalla. Erämaahan, kosken partaalle syntyneen tilan ja asutuksen keskeinen elinkeino oli pitkään kalastus. Muroleenkosken alueen nautinta kuului keskiajalla etelän emäpitäjille. Tunnetuin näistä omistajista oli Liuksialan kartanon Kaarina Maununtytär. Ensimmäisiä uudistuksia oli kosken perkaaminen 1700- ja 1800-luvulla. Tie ja silta Muroleen kylästä Kuruun valmistui 1830-luvulla. Kanavan rakentaminen vuosina 1850-54 liittyy osana Suomen taloudelliseen kehitykseen. Ennen rautateiden läpimurtoa kanavat nähtiin liikkumisen ja taloudellisen toiminnan keskeisinä parannuksina. Nykyinen kanavan kulttuurimaisema on ajallisesti kerroksinen. Vanhimma, alkuperäisestä kanavamiljööstä on jäljellä ainoastaan varsinainen kanavan linjaus. Nykyinen maisema on yhdistelmä 1900-luvun vaihteen ja 1900-luvun lopun rakentamisvaiheita. Parhaiten on säilynyt kanavan sillan eteläpuolinen kanavan varsi, jonka rakenteet ovat 1900-luvun vaihteesta. Tältä ajalta ovat kanavan kivrakenteet ja kookkaat kuuset. Rakennuskannasta kasöörin talo, navetta, maakellari, renkitupa ja sauna edustavat hyvin 1870-luvun ja 1910-luvun rakentamistapaa ja -tyyliä. Toisaalta maisemasta on kadonnut paljon ajalle luonteenomaista. Navetan yhteydessä oli kasvihuone, jossa säilytettiin kanavan koristeina olevia kaktuksia. Kanavamiljöö oli myös 1900-luvun vaihteessa toimiva maatila, jonka maisemaan kuuluivat pellot, niityt, sikatarha, puutarha, riihi ja erilaisia ulkorakennuksia. Lisäksi on lukuisia aitoja portteineen. Nykyisin nämä pellot, niityt ja puutarhat ovat metsittyneet tai muuttuneet nurmikentäksi.

Toinen hyvin näkyvä kerros on 1980/90-luvun maisema, joka hallitsee kanavan pohjoispäätä. Aikakauden arvot ja kehittämisen tarve näkyvät niissä hyvin. 1900-luvun alun kukoistuskauden jälkeen seurannutta hiljentymistä pyrittiin elvyttämään kehittämällä kanavan palveluita. Uudistuksia olivat uusi suurikokoinen kioskirakennus, parkkipaikat, grillikatokset ja ulkokuone. Lisäksi maantie asfaltoitiin ja oikaistiin. Uusi kerrostuma kuvaa hyvin aikakausien eroja. Vanhan maiseman muokkaajien, maanviljelyn,

teollisuuden, kaupan ja kulttuurin tilalle on tullut vapaa-aika. Kanavan liikenne on muuttunut pääosin vapaa-ajan liikenteeksi. Höyrylaivojen puuvarastojen tilalle on tullut polttoainepiste. Samoin kanavan vanhan maatalous- ja puutarhamaiseman tilalle on tullut 1900-luvun selkeät nurmikentät, parkkipaikat ja harvat koristepensaat. Vanhat toripäivät ja sekatavarakaupat ovat korvaantuneet 1980-luvun kanavakahvila- ja grillirakennuksilla A-oikeuksineen. Alkoholi ei sinänsä ole uutta kanavalla. 1800-luvulla herrasväen laivaretkien tarjoilu näyttää olleen hyvin monipuolinen. Toisaalta sääntely ja valvonta toimivat myös. Läheisen Mäenpään mäkituvan vuokrasopimuksessa mainitaan irtisanomisperusteena salakapakan tai muun huonon elämän viettäminen. Tonttivuokra oli 25 markkaa rahaa, 6 miestyöpäivää ja 10 litraa puolukoita (puoloja), jotka sai kerätä talon mailta.

Suomen teollistuminen toi toimintaa myös Muroleen kanavalle. Suvannon itärannalla toimivat 1800-luvun lopulta aina 1920-luvun loppuun mm. höyrysaha, telakka ja tervatehdas. Laajasta tehdasalueesta on säilynyt ainoastaan toimisto/asuinrakennus ja höyläämön savupiippu. Luonnonkaunis maisema, teollisuus ja kanavaa hyödyntävä höyrylaivaliikenne synnyttivät alueelle kolme huvilaa, höyrysahan johtajan Godtkampf, teatterijohtajan Kuuselan ja taiteilijan Casa Biancan. Näistä kaksi ensimmäistä ovat säilyneet. Suomen teollistumiseen ja talouteen liittyy myös Tukkilan uittotukikohta. Suomen teollistumisen yhteydessä metsien hyödyntämisen raja siirtyi vesistöjä myöten aina yhä syvemmälle sisämaahan. Muroleenkoskesta ensimmäiset uidot tapahtuivat 1800-luvun loppupuolella, ja samoihin aikoihin perustettiin W. Ronsenlew & Co:n Tukkilana myöhemmin tunnettu uittotukikohta Muroleenkosken suvannon länsirannalle. Maisemaa muuttivat myös kanavan länsipuolella, kunnan rajojen tuntumassa olevalla ns. Ränssin (gräns) alueella tapahtuneet hakkuut.

Alueen rakennetusta ympäristöstä on hyvin säilynyt esimerkki Kosken kantatila, nykyinen Murolekoski Sen kosken itärannalla olevassa pihapiirissä on säilynyt runsaasti 1800-luvun lopun ja 1900-luvun alun asuin- ja talousrakennuksia. Huviloiden yhteydessä ovat myös 1900-luvun vaihteesta olevat Mäenpään, Läntelän, Valle 1 ja Vallelan mäkituvat. Myös Muroleenkosken itäpuolella on tien varressa pieni asutusalue, jonka eri-ikäinen rakennuskanta on 1900-luvulta.

Ensimmäisen maailmansodan aikana Muroleen alueella oli myös sotilaallista merkitystä. Osana laajaa puolustus suunnitelmaa venäläiset rakensivat ja rakennuttivat kosken itäpuolelle puolustusvyöhykkeen, joka käsitti juoksuhautoja ja korsuja kolmessa linjassa. Vanhemmasta historiasta muistuttavat suvanton upotut kanuunat, jotka ovat Ruotsin vallan loppuajalta.

Muroleenkosken ja kanavan ympäristössä on harvinaisen rikas ja monipuolinen kulttuuriympäristö, jonka säilyneet rakenteet edustavat hyvin aikansa agraari-, teollisuus-, talous-, sota- ja huvilahistoriaan. Kulttuurimaisema on arvokas paikallisesti, mutta myös laajemmassa maakunnallisessa ja valtakunnallisessa katsannossa. Varsinainen kukoistusaika oli varsin lyhyt 1890-luvulta 1920-luvun loppuun. Rakenteiden alkuperäisen käytön päättymisen jälkeen niitä on jossain määrin purettu, mutta tilalle on tullut varsin vähän uutta. Kasvillisuus on myös vallannut tilaa maisemassa. Muroleen alueen monipuolinen elinkeinotoiminta on nykyisin korvautunut kesäaikaan keskittyvällä vapaa-ajan vietolla ja matkailulla. Tämä uusi aika on näkyvä parhaiten kanavan pohjoispäässä ja Tukkilan leirintäalueella.

Muroleen kosken ja kanavan kulttuurimaiseman vahvuus on monipuolisessa kokonaisuudessa, ei niinkään yksittäisissä kohteissa. Tämän kokonaiskuvan säilymiseen tulisi pyrkiä. Mahdollisessa kehittämisessä tulisi pitkälti ottaa huomioon säilyneet rakenteet ja niiden hyödyntäminen, eikä keskittyä täysin uuden kulttuurimaiseman luomiseen.

Lähteet

Arkistot:

Ruoveden kunnan kiinteistörekisteri, Hämeen maanmittaustoimiston arkisto, Hämeenlinna.

Vanha kartta-aineisto, 1777, 1853, 1874-75 ja 1898. , Hämeen maanmittaustoimiston arkisto, Hämeenlinna.

Korvaushakemus linnoitustöiden tuhoista (Kosken kantatila), Hämeenlinnan maakunta-arkisto.

Valokuva-arkisto, Pirkanmaan maakuntamuseo, Tampere

Painamattomat lähteet

TVH:n kanavamuseoinventoinnin Muroleen osuus, tekijä Eeva-Liisa Rautela 1979.

Toimelan rakennusinventointi, Hedman Tarja 1997

Kirjallisuus

Lindqvist Sven E., Ruovesi, ennen ja nyt

Pirkanmaan kulttuurihistorialliset kohteet, julkaisu B 174, Tampereen seutukaavaliitto 1990.

Rakennettu kulttuuriympäristö, Valtakunnallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset ympäristöt, Museoviraston rakennushistorian osaston julkaisuja 16, Helsinki 1993.

Ruoveden historia 1865-1939III:7, Pentti Vesänen ja Kimmo Kontio, Jyväskylä 1994.

Ruoveden historia I:2, Matti J. Kankaanpää, Vanhan Ruoveden talonhaltijat 1552-1809, Jyväskylä 1990.

Suomen asutus 1560-luvulla, kyläluettelot ja kartat, Helsingin yliopisto 1973.

Suhonen Matti, Muroleen kanava, Näsijärven helmi, 1986.

Lehdet:

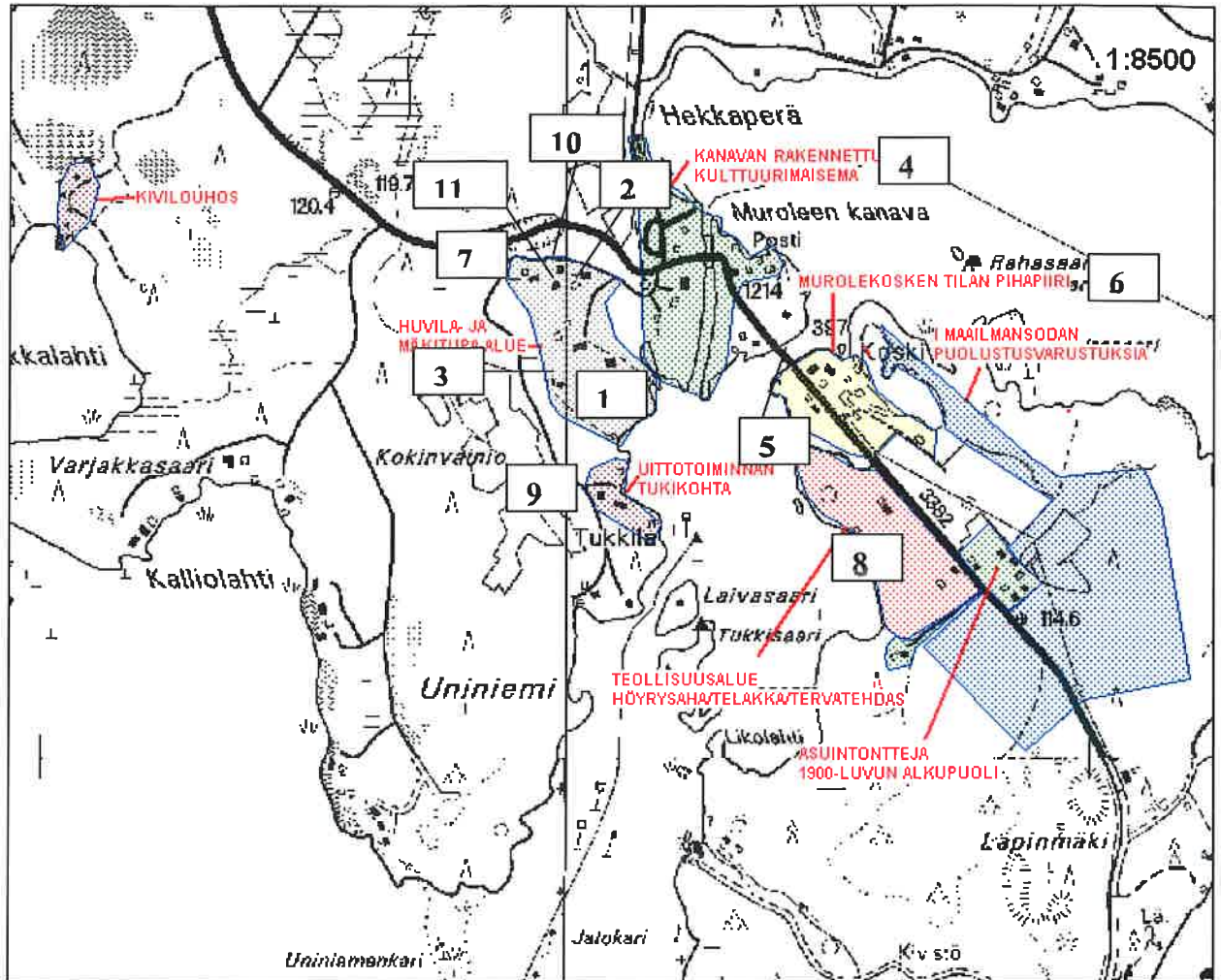
Ruoveden jouluku 1971, Vallityöt Ruovedellä 1916-17, Oiva Hernesniemi

Ruoveden jouluku 1982, Muroleen kanava Näsijärven helmi, Martti Suhonen
Muroleen tervatehdas toimi viisi vuotta, Anneli Töyssy

Haastattelut: Keskinen Esko, Mäenpää
Mähönen Otto ja Meri, Murolekoski
Luomaharju Juhani, kanavan sulkumestari
Rosten Risto, Tukkila

MUROLEEN KANAVA JA KOSKIALUEEN KULTTUURIYMPÄRISTÖJÄ

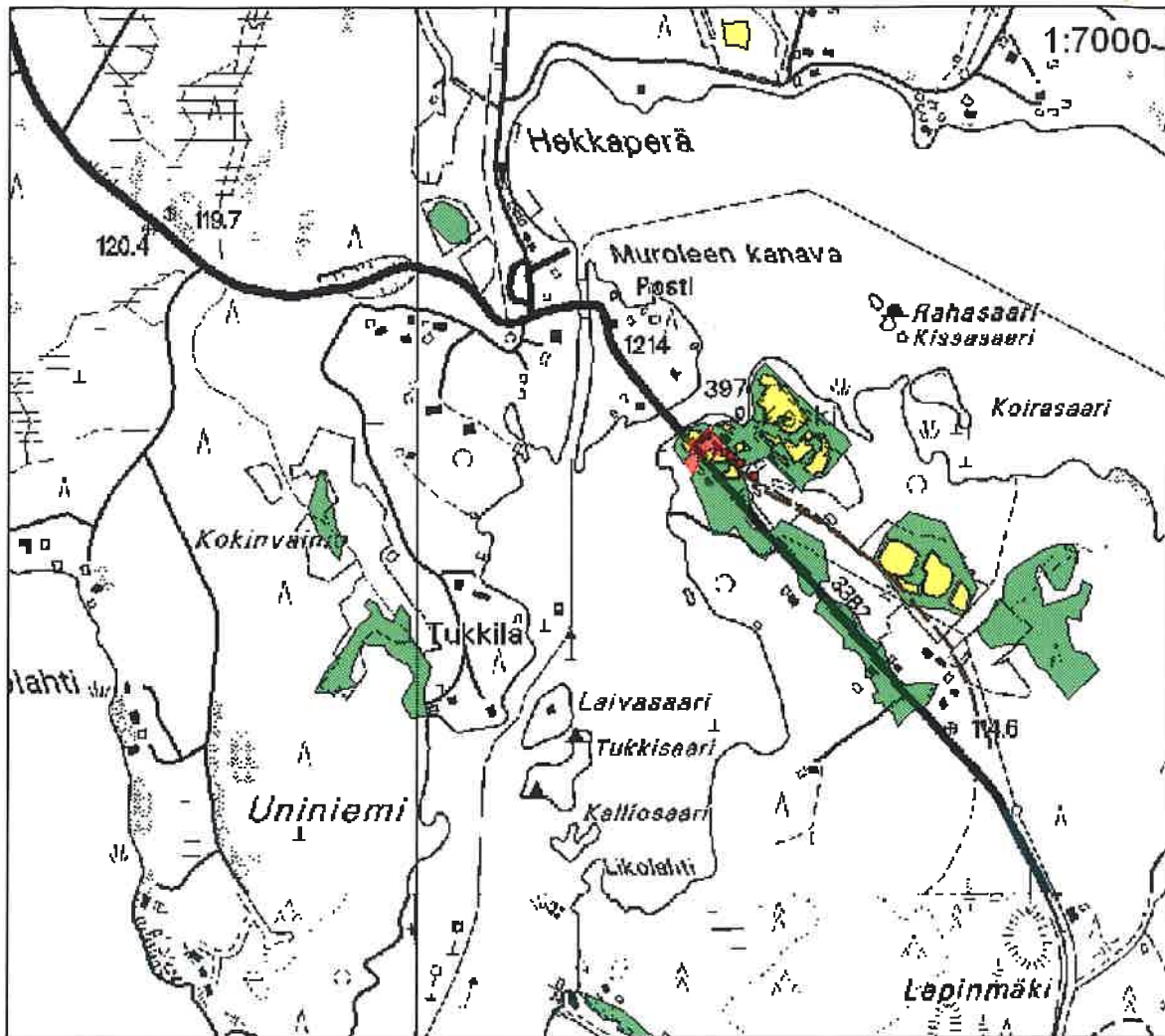

Muroleen kulttuurimaisema, Muroleen kanava ympäristöineen

kiinteistö	rek.nro	historiallinen tyyppi
1 Godtkampf n:1	702-408-4-31	huvila
2 Kuusela	702-408-4-84	huvila
3 Läntelä	702-408-4-30	mäkitupa
4 Muroleen kanava	702-408-4-4	kanava-alue
5 Muroleen silta		silta
6 Murolekoski	702-408-4-90	kantatalo
7 Mäenpää	702-408-4-13	mäkitupa
8 Saha n:2	702-408-4-6	teollisuustontti
9 Tukkiila	702-408-4-81	uittotukikohta
10 Valle 1	702-408-4-83	mäkitupa
11 Vallela	702-408-4-47	mäkitupa

MUROLEKOSKEN KULTTUURIMAISEMA ISOJAON (1777) AIKAAN

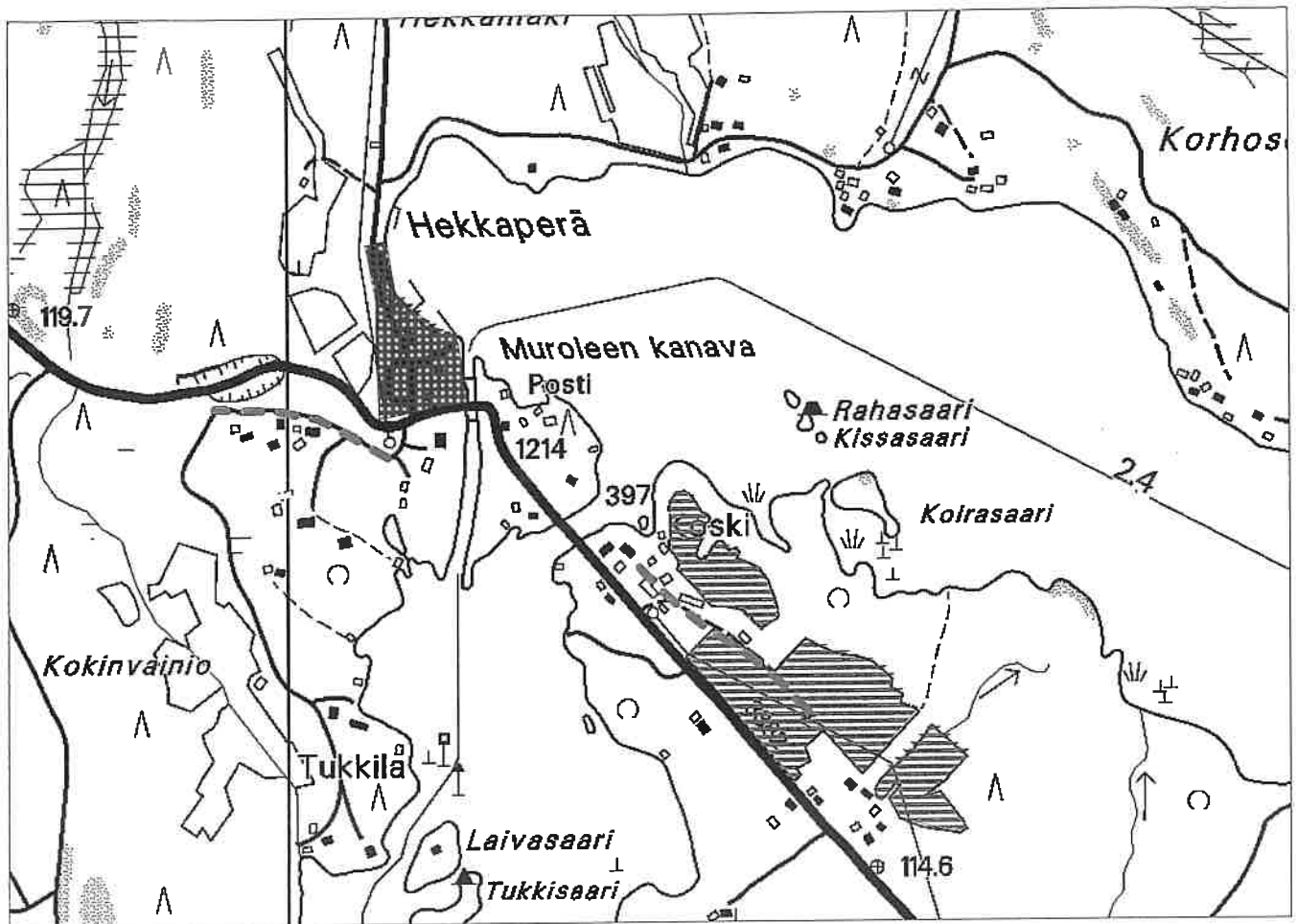

ISOJAKOKARTTA, J. FLORIN 1777. HÄMEEN MAANMITTAUSTOIMISTON ARKISTO, HÄMEENLINNA

-   ASUINPAIKKA, RAKENNUKSIA
- NIITTY
- PELTO
- POLKU

MUROLEEN KANAVA, MAISEMAN ARVOT

KEHITETTÄVÄ ALUE

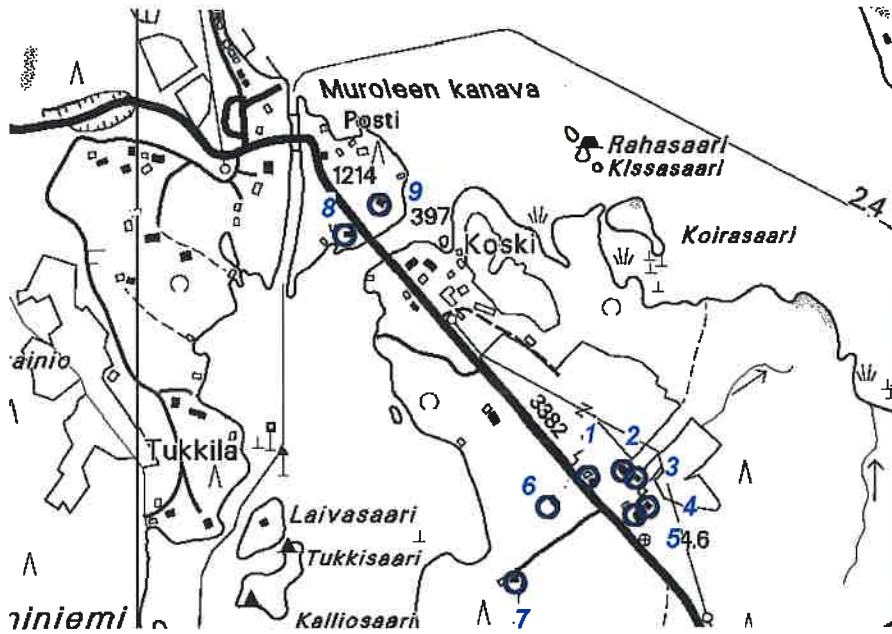
**HISTORIALLISTEesti JA MAISEMALLISEsti ARVOKAS
AVOIN MAISEMATILA**

HISTORIALLISTEesti ARVOKAS TIELINJAUS

RUOVESI/ MUROLE/ ALUEINVENTOINTIKUVAT

1. kuuluu Murolekosken tilaan

2. kuuluu Murolekosken tilaan

3. Onnela

4. Onnela

5.

6. Sopulan ulkorakennus (Saha 2)

6. Sopulan ulkokuone (Saha 2)

7. kuuluu Murolekosken tilaan

8. huvila

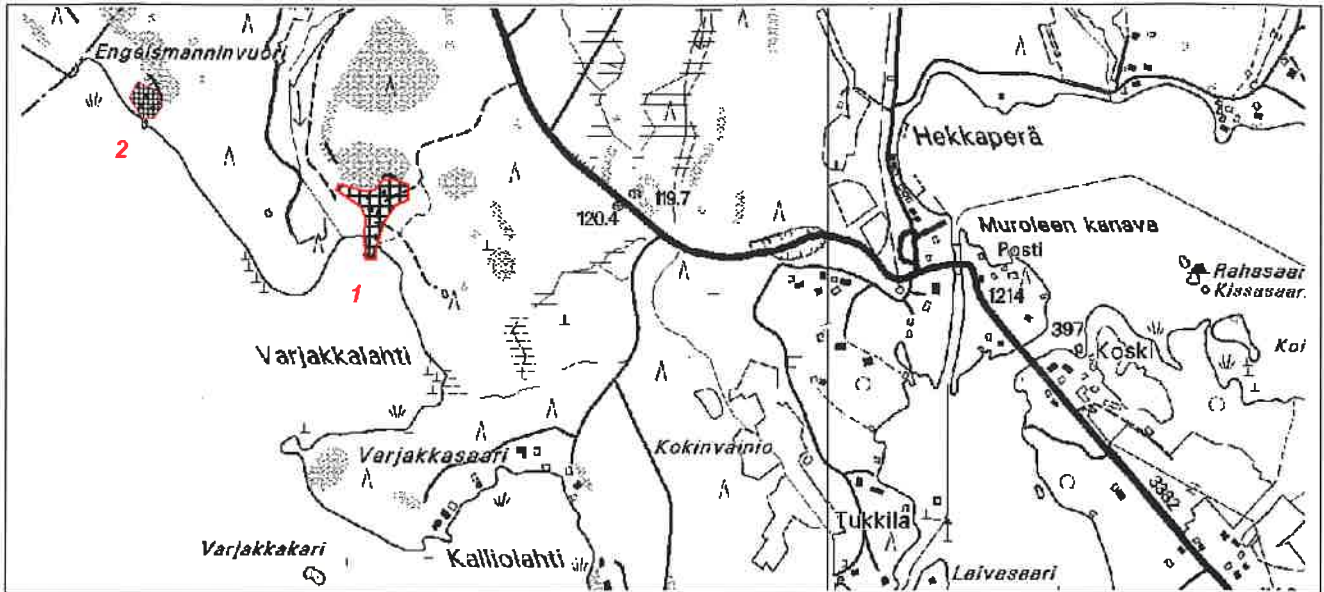

9. Casa Biancan kohdalla oleva huvila

RUOVESI/ ALUEINVENTOINTI/ VARJAKAN KIVILOUHOS

- 1. Kivilouhos, alueen rajausta silmämääräinen. Liitteenä alla olevat kuvat.***
- 2. Mahdollinen kivilouhos, ei tarkistettu***

ALUELOMAKE

Aluetyyppi

maarekisterikylä

alue-id 10

Historia

Ruovesi oli vielä 1500-luvulla harvaan asuttua erämaa-aluetta, joiden nautinnasta osa kuului vielä vanhoille emäpitäjille. Papinveroluetteloiden mukaan Ruoveden Muroleen kylässä oli 1560-luvulla kolme taloa. Verokirjoissa mainitaan Tokonen, Kovettu ja Rikala, jotka sijaitsivat ilmeisesti erillään Murolelahden pohjukassa. Neljäs talo oli Murolekosken rannalla oleva Koski, joka pitkään oli etelän emäpitäjien nautinta-alueita. Kalastustilana tunnettu Koski muodostuu omaksi tilaksi 1560-luvun lopulla.

Isonjako suoritettiin Muroleen kylässä vuosina 1777-79. Kylän tilat olivat pinta-alaltaan suuria. Tokosessa, Kovetussa ja Rikalassa oli noin 800 hehtaaria. Tilakeskukset olivat Murolelahden pohjukassa erillään toisistaan. Kosken tila oli kylän luoteispuolella, noin 4 kilometrin päässä. Kosken kalastustilassa oli kokonaisuudessaan noin 400 hehtaaria. Kylän taloluku oli kasvussa. Maarekisterin mukaan Toksen kantatalosta eroitetaan vuonna 1788 Santala. Kovetun kantatalo oli jaettu kahtia 1760-luvulla. Erotetusta Kovetuttu II:sta lohkotaan vuonna 1822 vielä kaksi pientä tonttia, Frigård ja Mäkelä. Rikalan kantatalosta eroitetaan vuonna 1798 Sorkkala ja Sillanpää (nyk. Siltala). Muroleesta esiintyy myös muoto Murolelahden kylä.

Murolekosken molemmiin puoliin sijaitseva Kosken kalastustila oli isonjaon aikaan jaettu kahteen tilaan, jotka yhdistetään yhdeksi tilaksi pian isonjaon jälkeen. Vielä 1700-luvun lopulla kylästä tuleva polku päättyi Murolekosken partaalla olevalle Kosken tilalle. Polku kulki nykyisen tien pohjoispuolella ja nodattaen ilmeisesti nykyistä tilan puimalan ja suulin ohi kulkevaa kärrypolkua. Kosken tilan pellot ovat pieniä ja sijoittuvat talon välittömään läheisyyteen. Maiseman muutos käynnistyy 1800-luvun aikana osana Suomen teollistumista. Koskea oli perattu isonvihan jälkeen sen verran, ettei veneitä tarvinnut kiskoa maitse. Seuraavan kerran koskea perataan vuosina 1824-26. Seuraavalla vuosikymmenellä Tampereen liikemiehet alkavat ajaa kanavan rakentamista Muroleenkoskelle. Tavoitteena on saada Tampereelle raaka-aineita ja elintarpeita laajemmalta alueelta. Kanava toteutuu vuonna 1854. Tätä ennen, 1830-luvulla oli ehtinyt valmistua jo tie Muroleen kylästä Kurun kirkolle. Samassa yhteydessä rakennettiin myös ensimmäinen silta kosken ylitse. Toisaalta isäntämatrikkeliassa maintaan kalastaja Tuomaksen olleen 1720-luvulla myös sillavouti.

Ensimmäinen teollisuuslaitos oli Muroleen höyrysaha, joka aloitti tuotantonsa kosken suvannon itärannalla 1890-luvulla. Saha toimi vuosina 1896-1918. Sahan yhteydessä toimi vuodesta 1917 hetken aikaa myös telakka. Sahan jälkeen rannalla toimi vielä vuosina 1920-1925 J.W.Enqvistin Oy:n terva- ja täpättitehdas. 1900-luvun alkupuolella Murolekoski oli vilkasta seutua. Väkiluku oli kasvanut suuremmaksi kuin itse kylän. Työtä tarjosivat mm. saha, telakka ja tukinuitto. Pienempiä työllistäjiä olivat Kosken tila ja kolme huvilaa, Godtkampf (myöh. Koivula ja Suomela), Kuusela ja Casa Bianca. Sahan alueella oli 1890-luvulla kerran kahdessa viikossa toripäivä. 1903 perustettiin Murolekosken väenrakennukseen Ruoveden Työväen Osuuskauppa. Myöhemmin rakennuksessa toimi yksityinen Otto Salmisen pitämä sekatarvakauppa 1910-luvun loppuun. Emil Suhonen ja hänen sekatarvakauppa toimi aluksi Suomelassa ja sen jälkeen aina vuoteen 1974 Kuuselassa. Mooses Mäkinen ja hänen poikansa pitivät kauppaa kanavan pohjoispuolella 1920-luvulta aina 1970-luvulle.

Kanavan liittyy työllistäjänä myös läheinen kivilouhimo Varjakassa. Kiveä tarvittiin kanavan

ALUELOMAKE

(1854/1898) ja sillan (1906) rakenteisiin. Lisäksi vesistö tarjosi hyvän kuljetusreitit Tampereelle. Kiveä louhittiin aina sotiin saakka, jonka jälkeen alue on metsittynyt. Muroleessa vilkautta lisäsi vielä ensimmäisen maailmansodan syttyminen. Saksan hyökkäyksen pelossa Venäjä alkoi linnoittaa myös Suomea. Laajan puolustussuunnitelman yhtenä osana oli myös Muroleenkosken alue. Vuosina 1916-17 itärannalle rakennettiin kolminkertainen puolustusasema, joka käsitti satoja metrejä juoksuhautaa ja pesäkkeitä. Lisäksi asemien eteen raivattiin ampuma-alaa.

Teollisuuden ja linnoittamisen lisäksi Muroleen kanavalla vietettiin varsin korkeakulttuurista huvilaelämää. 1800-luvun lopulta olevat huvilat Godtkampf, Kuusela ja Casa Bianca. Näistä Godtkampf liittyy vahvasti kirjailijoihin, Kuusela teatterinjohtaja Ahlgreeniin ja 1960-luvulla purettu Casa Bianca taidemaalari Ellen Thesleffiin.

1900-luvun alku oli vahvaa taloudellisen kasvun aikaa Muroleessa. Tämä näkyi myös itsenäistymispyrkimyksenä. Rukoushuoneyhdistys perustettiin vuonna 1926 ja kirkko valmistui vuonna 1933. Tavoitteena oli oma seurakunta ja myös kunta, johon olisi kuulunut osia Ruovedestä, Teiskosta ja Kurusta. Väkiluku olisi ollut noin 1800 henkeä. Hitaasti edennyt asia kaatui lopulta hakemuksen peruuttamiseen vuonna 1942. Kanavan ympäristöön keskittynyt taloudellinen aktiivisuus oli myös prosessin aikana kääntynyt laskuun.

Ennen sotia alkanut hiipuminen jatkui sotien jälkeen. Uittotukikohta Tukkiila toimi aktiivisesti vielä 1960-luvulle saakka, jonka jälkeen puunkuljetus siirtyi nippu-uittoihin ja vähitellen myös maanteille. Tieliikenteen kehitys siirsi tukkien lisäksi myös ihmiset autoihin, jolloin kesäisin vilkas laivaliikenne hiljeni. Myös rakennettu maisema alkoi muuttua. Kanavan ja tehdasalueen rakennuskantaa puretaan 1950-60-luvulla. Suhosen ja Mäkisen sekatarvakaupat lopettavat 1970-luvun alussa. Taloudellisen ja liikenteellisen merkityksen tilalle on jossain määrin tullut matkailu, joka tuo veneillä ja autoilla paljon väkeä kanavalle, mutta vain kesäisin.

Kuvaus

Ruoveden kunnan eteläosassa sijaitseva Muroleen koski laskee Palovedestä Vankaveteen. Alue kuuluu Muroleen kylään. Varsinainen kyläkeskus on Vankaveden Murolelahden pohjukassa, josta koskelle on matkaa noin 4 kilometriä.

Muroleen koskialueen nousuaikaa oli 1800-luku ja varsinaista kulta-aikaa 1900-luvun alkupuoli. Tätä ennen koskialue oli satoja vuosia eräkäyntialuetta, jossa koski tarjosi hyvin kalaa. Ensimmäinen varsinainen tie ja silta kosken yli valmistui 1830-luvulla. Nykyinen tie noudattaa kosken itäpuolella vanhaa linjausta. Länsipuolella tie on oikaistu, jolloin vanha tie on jäänyt osaksi Tukkilantietä. Kosken ylittävä silta on vuodelta 1906. Kosken partaalla on Murolekoski -niminen kantatila, jossa on säilynyt runsaasti rakennuskantaa 1800-luvulta. Kanava valmistui vuonna 1854 ja uudistettiin vuonna 1898. Kanavan vanhin säilynyt rakennuskanta on 1870- ja 1910-luvulta. Maisemaa ovat kanavan pohjoispäässä muuttaneet 1980-/90-luvun kioski ja huoltorakennukset. Kosken länsipuolelle perustettiin myös teollisuutta ja vuosina 1896-1925 suvannon länsirannalla toimineesta saha-, telakka ja tervateollisuudesta on kivijalkojen lisäksi jäljellä vain yksi asuin- ja konttorirakennus ja tiilinen piippu. Venäläiset rakensivat vuosina 1916-17 kosken länsipuolelle pelloille ja metsiin 3-kertaisen puolustuslinjan. Metsässä on säilynyt juoksuhaudan ja korsun maatuneita jäännöksiä.

ALUELOMAKE

Itäpuolella suvantoa on Tukkilan alue, joka toimi tukinuiton tukikohtana 1890-luvulta 1960-luvulle. Rakennukset 1920- ja 50-luvulta. Varhaiseen huvilakulttuuriin liittyvät Gotdkampfin ja Kuuselan huvilarakennukset, jotka valmistuivat 1890-luvulla. Niihin liittyvät myös Mäenpään, Vallelan, Läntelän ja Valle 1:n mäkituvat, jotka sijaitsevat pääosin vanhan tielinjan varrella. Noin kilometri länteen kanavalta on lisäksi Varjakassa kaksi kivilouhosta, joista on otettu kanavan rakennuskivet. Kiveä vietiin myös aina sotiin saakka mm. Tampereelle.

Lisätiedot

Valokuvat

Piirustukset

- Kartat** Isojakokartta, J. Floren 1777, Myllyn perustamisen katselmus 1853, Muroleen kanavan erottaminen 1874-75, Isonjaon täydennys J.A Berlin 1898, HML
- Asiakirjat** Kartat 1777, 1853, 1874 ja 1898. Hämeen maanmittaustoimiston arkisto, Hämeenlinna. Vallitöiden korvausasiat: Hämeenlinnan maakunta-arkisto
- Kirjalliset lähteet** Suhonen Martti, Muroleen kanava, Näsijärven helmi, 1986. Lindqvist Selim E, Ruovesi ennen ja nyt, 1992. Vanhan Ruoveden historia I:2, liiteosa, Jyväskylä 1990. Suomen asutus 1560-luvulla: kyläluettelot, 1973.

KIINTEISTÖLOMAKE

Kylä	Murole	Kiinteistö id	68
Kunta	Ruovesi	Kiinteistötunnus	702-408-4-31
Osoite	Tukkilantie	Alue	10
Aluetyyppi	kanava	Peruskartta	2213,10
Kohdetyyppi	vapaa-aika	Itäkoord	0
Hist. tilatyyp	palstatila	Pohjoiskoord	0
Nykyinen tilatyyp	tontti	Rak lkm	8
		Inventoitu	3

Kuvaus

Varsinaisessa pihassa on 2-kerroksinen (1) huvilarakennus (1890-l) ja (2,3) kaksi talousrakennusta. Lisäksi pihan keskellä kivirakenteinen (4) maakellarikumpu. Rantaan ulottuvalla puistomaisella kentällä on vanha (5) paritupa, joka on ilmeisesti siirretty paikalle 1930/40-luvulla. Sen vieressä on kivirakenteinen maakellari. Rannassa on pieni (6) huvimaja (1900-l vaihde). Lisäksi rannassa on (7) sauna ja liiteri (1965).

Pirttirakennuksen eteläpuolelta on purettu pois pakarirakennus.

Talousrakennus (2) on rakennettu nurkkakiville. Rakennuksen itäpäädyssä on aittaosa, joka tehty ptikänurkkaisena hirrestä. Nurkat ovat suojattu valkoiseksi maalatulla laudoituksella. Länsipää on lautarakenteinen. Satulakatto on katettu punaiseksi maalatulla aaltopellillä. Rakennusaika 1900-luvun vaihde.

Talousrakennus (3) on rakennettu betontolpille. Rakennus on vuorattu punaiseksi maalatulla lomalaudoituksella. Ikkunat ja vuorilaudat jäljittelevät vanhaa. Vuorilaudat ovat valkoiseksi maalatut ja nurkista ristissä. Satulakatto on punaista aaltopeltiä. Rakennusaika sotien jälkeen.

Pihan (4) maakellari on rakennettu suurista lohkotuista kivistä. Rakennetta suojaa maakumpu.

Historia

Kosken tilan osti Murola Sångsvärks AB vuonna 1890. Tilasta erotettiin palsta (n. 6,2 hehtaaria) sahan rakennuksille suvannon itärannalta. Toinen palsta, joka tunnetaan huvilapalstana (n. 4, 4 hehtaaria) erotettiin suvannon länsirannalta. Loput Kosken tilasta myytiin Alexander Thesleffille vuonna 1891. Huvilapalsta lohkottiin nimellä N:1 Godtkampf ja saha N: 2 Saha.

Huvilapalstalle rakennettiin 2-kerroksinen huvila, joka oli valmiina ennen tilan myyntiä Thesleffille. Rakennuttajana mainitaan helsinkiläinen Sinebrychoff. 1890-luvulla huvilaa käytti kesäisin saksalainen liikemies Godtkampf, joka toimi Murola Sångsvärks Ab:n johtotehtävissä. Vuonna 1905 huvilan osti ruoveteläinen maanviljelijä Herman Sammalisto. Omistajan perheen lisäksi huvilassa asui myös vuokralaisia. Linnoitustöiden aikaan, 1916-1917, huvilassa asui venäläisiä upseereita. Emil Suhonen perusti vuonna 1918 alakerran huoneeseen sekatarvakaupan. Sammaliston kuoleman jälkeen huvilan peri hänen tyttärensä Maija Lahonen. Hän piti Sammaliston aikana Koivulaksi nimetyssä huvilassa täysihoitolaa

1920-luvulla. Hänen aikana erotettiin Koivulasta myös Läntelän pieni mäkitupatontti. 1930-luvulla huvilassa toimi lasten kesäsiirtola. Vuonna 1944 huvilan osti Kalevalaiset naiset suuriperheisten äitien virkistyspaikaksi. Vähitellen paikka muuttui yleisölle avoimeksi täysihoitolaksi. Asiakkaina oli erityisesti kirjailijoita, jolloin sitä kutsuttiin jo kirjailijakodiksi. Tontilla on vanha paritupa, joka on ilmeisesti siirretty muualta. Siirtoaikaa ei tunneta, mutta Kalevalaisten naisten perustajan, kirjailija Elsa Heporaudan sanotaan kirjoittaneen pirttirakennuksen yläkerrassa. Vuonna 1962 huvilan osti Uusi Suomi Oy oman henkilökuntansa ja asiamiestensä vapaa-ajan paikaksi. Oston jälkeen rakennus remontoitiin ulkoa perusteellisesti ja sen ulkoasu muuttui nykymuotoon. Suomelan ajalta ovat myös metalliportit, joiden päällä on kirjaimet "U S". Myös pihamaata koristava painokone on Uuden Suomen ajalta. Uuden Suomen aikana huvila tunnettiin Suomelana. Vuonna 1982 huvila siirtyi yksityisomistukseen.

Ympäristö ja pihapiiri

Muroleenkosken suvannon länsirannalla sijaitseva Godtkampfin pihapiiri on laaja ja metsän suojaama. Varsnaisen pihan muodostavat 2-kerroksinen huvilarakennus ja kaksi talousrakennusta. Ne ovat noin 200 metrin päässä rannasta. Huvilan kaakkoispuolella aukeaa laaja nurmikenttä, joka viettää osin pengerrettynä kohti Murolekosken suvantoa. nurmikentällä kasvaa muutamia puita mm. koivuja, lehtikuusi ja vaahtera. Pirttirakennus on nurmikentän laidalla. Rannassa on pieni kumpare, jonka reunaan on rakennettu huvimaja, ranta on osin luonnontilainen. Pihapiiriä ympäröi sekametsä, jossa kasvaa lehtipuita ja kuusia. Tontin etelälaidalla on pieni Läntelän mäkitupalasta.

Kaava

pvm

Suojelu

Kirjalliset lähteet Ruoveden kunnan kiinteistörekisteri, Hämeen maanmittaustoimiston arkisto, Hämeenlinna. Lindqvist Sven E, Ruovesi ennen ja nyt. Suhonen Matti, Muroleen kanava, Näsijärven helmi, 1986.

Suulliset lähteet

Kulttuurihistoriallinen arvo

Rakennushist.

Historiallinen

kulttuurihistoria

Ympäristöarvo

Perustelu

Laaja huvila- ja pihakokonaisuus, jossa ovat 1900-luvun vaihteesta 2-kerroksinen huvilarakennus, pirttirakennus, maakellari, aitta/varastorakennus ja huvimaja. Huvilarakennuksen ulkoasu 1960-luvulta. Rikas sosiaali- ja kulttuurihistoria. Synty liittyy vastarannan sahalaitekseen. Myöhemmin tunnettu kirjailijakotina.

Arvoluokka

Lisätietoja, toim.pidesuos.

Liitteet

Karttaote, asemapiirros, kuvaliite

Valokuvat

N:1 Godtkampf (1)

Ruoveden rakennusinventointi 2003

Inventoija Jari Heiskanen, Pirkanmaan maakuntamuseo
7.11.2003

Tallentaja Jari Heiskanen, Pirkanmaan maakuntamuseo
15.11.2003

RAKENNUSLOMAKE Rakennus 0

Kiinteistö	68	Rakennus id	264	Rno	702-408-4-31
Rakennustyyppi	asuinrakennus	Kerrosluku			2
Nykyinen käyttö	vapaa-aika	Pohjakaava			
Alkuperäinen käyttö	vapaa-aika	Rungon muoto			
Suunnittelija	Ei tiedossa	Ullakko	☒	Kellari	☐
Signeeraus/vuosil		Perustus			Lohkokivi
Rakentamisaika		Runko			Hirsi
Rak.vuosi		Vuoraus			Lomalauta
Rak.vuosikymmen	1890	Katemateriaali			Pelti -saumattu
Rak.vuosisata	1800	Katon muoto			Satula
Korjausvuodet	1960-1	Kuisti			avokuisti
		Kuistin kattomuoto			pulpettikatto

Kuvaus

2-kerroksinen huvila on rakennettu 1890-luvulla lohkotuista kivistä tehdylle kivijalalle. Kivet ovat saumattu, mutta eivät säännöllisiä. Hirsirunko on vuorattu keltaiseksi maalatulla lomalaudoituksella, listat ovat valkoiset. Ikkunat ovat 6-ruutuiset, joissa on uusien saranoiden lisäksi vanhoja heloja. Ikkunoiden vuorilauoissa on profilointia. Rakennuksen pohjos- ja eteläpuolella on pylväiden kannattamat avokuistit. Lisäksi länsipäädyssä on satulakattoinen umpikuisti. Kuistit ovat rakennettu 1960-luvun korjausten yhteydessä. Eteläpuolella on katolla satulakattoinen frontoni. Rakennuksen satulakatto on katettu mustalla saumatulla pellillä.

Historia

Huvila on rakennettu ilmeisesti vuonna 1890. On myös mahdollista, että se on hiukan vanhempi. Rakennuksen nykyinen niukkaan klassismiin vivahtava ulkoasu on Uuden Suomen ajoilta, 1960-luvun alkupuolelta. Tällöin rakennus sai avokuistit ja ulkovuorauksen. Vanhemmassa asussa talon eteläpuolella oli 2-kerroksinen ikkunoilla varustettu umpikuisti. Rakennuksesta ainakin yläosa on ollut vuoraamatta vielä 1920-luvulla. Korjaustöiden yhteydessä on mainittu että, rakennuksen alakerta olisi tehty pystyhirsitekniikalla.

Kulttuurihistoriallinen arvo

Rakennushistoriallinen

Historiallinen

Ympäristöarvo

Arvojen perustelu

Tallentaja

Jari Heiskanen, Pirkanmaan maakuntamuseo

RAKENNUSLOMAKE   Rakennus   0

Kiinteistö	68	Rakennus id	266	Rno	702-408-4-31
Rakennustyyppi	asuinrakennus	Kerrosluke			1
Nykyinen käyttö	vapaa-aika	Pohjakaava			Paritupa
Alkuperäinen käyttö	asuminen	Rungon muoto			
Suunnittelija	Ei tiedossa	Ullakko	☒	Kellari	☐
Signeeraus/vuosil		Perustus			Luonnonkivi - kylmän
Rakentamisaika		Runko			Hirsi
Rak.vuosi		Vuoraus			
Rak.vuosikymmen		Katemateriaali			Tiili -keraaminen
Rak.vuosisata		Katon muoto			Satula
Korjausvuodet		Kuisti			umpikuisti
		Kuistin kattomuoto			5 lapekatto

Kuvaus

Paritupa, n. 5x14 metriä on rakennettu luonnonkivisokkelille. Pitkänurkkainen hirsirunko on vuoraamaton ja punaiseksi maalattu. Nurkat ovat suojattu valkoiseksi maalatuin laudoin. Päätykolmiot ja seinän yläosa on vuorattu punaiseksi maalatulla peiterimalla. Ikkunat ovat 6-ruutuiset, joiden yläpuolella on haukkaikkunat. Satulakatto on katettu tiilellä. Umpikuisti on mallia mutteri, katto on 5-lapekatto. Ikkunat ovat 6-ruutuiset. Ulko-ovi on vaakapaneloitu lautaovi. Vintillä on pieni kamari. Päädyissä on vintinikkunana pieni ruutuikkuna.

Rakennus on rakennettu osista, joka näkyy päätyjen erilaisessa hirsityössä.

Rakennuksen pohjoispuolella on seiniltään kivirakenteinen kellari. Katto on satulakattoinen puurakenne, vuotaa pahasti.

Historia

Rakennus on siirretty nykyiselle paikalle ennen 1950-lukua.

Kulttuurihistoriallinen arvo

Rakennushistoriallinen rakennusperinteinen
Historiallinen kulttuurihistoria

Ympäristöarvo

Arvojen perustelu

Tallentaja Jari Heiskanen, Pirkanmaan maakuntamuseo
 10.11.2003
Kunto Hyvä

RAKENNUSLOMAKE   Rakennus   0

Kiinteistö	68	Rakennus id	267	Rno	702-408-4-31
Rakennustyyppi	huvimaja			Kerrosluku	1
Nykyinen käyttö				Pohjakaava	
Alkuperäinen käyttö				Rungon muoto	
Suunnittelija	Ei tiedossa			Ullakko ☐	Kellari ☐
Signeeraus/vuosil				Perustus	Nurkkakivet
Rakentamisaika				Runko	Rankorakenne
Rak.vuosi				Vuoraus	Pystylauta, peiterimoit
Rak.vuosikymmen				Katemateriaali	Huopa -liuske
Rak.vuosisata				Katon muoto	Satula
Korjausvuodet				Kuisti	
				Kuistin kattomuoto	

Kuvaus

Rankorakenteinen huvimaja on vuorattu alaosasta vaaleankeltaiseksi maalatulla peiterimavuorauksella, joka on jaettu kenttiin valkoisilla pystylaudoituksella. Laudoitusta on koristeltu nurkkien viistokoristelulla. Vuorauksen yläpuolella ovat suuret seinäpinnan täyttävät ruutuikkunat. Satulakatto on katettu palahuovalla. Päätykolmioissa on rombikuvio koristeena. Rakennus on rinteessä ja korkea sokkeli on vuorattu harmaaksi maalatulla laudoituksella. Suuret ikkunat ovat ruutuikkunoita.

Historia

Huvimaja on rakennettu ilmeisesti 1900-luvun vaihteessa.

Kulttuurihistoriallinen arvo**Rakennushistoriallinen**

Historiallinen   kulttuurihistoria

Ympäristöarvo**Arvojen perustelu**

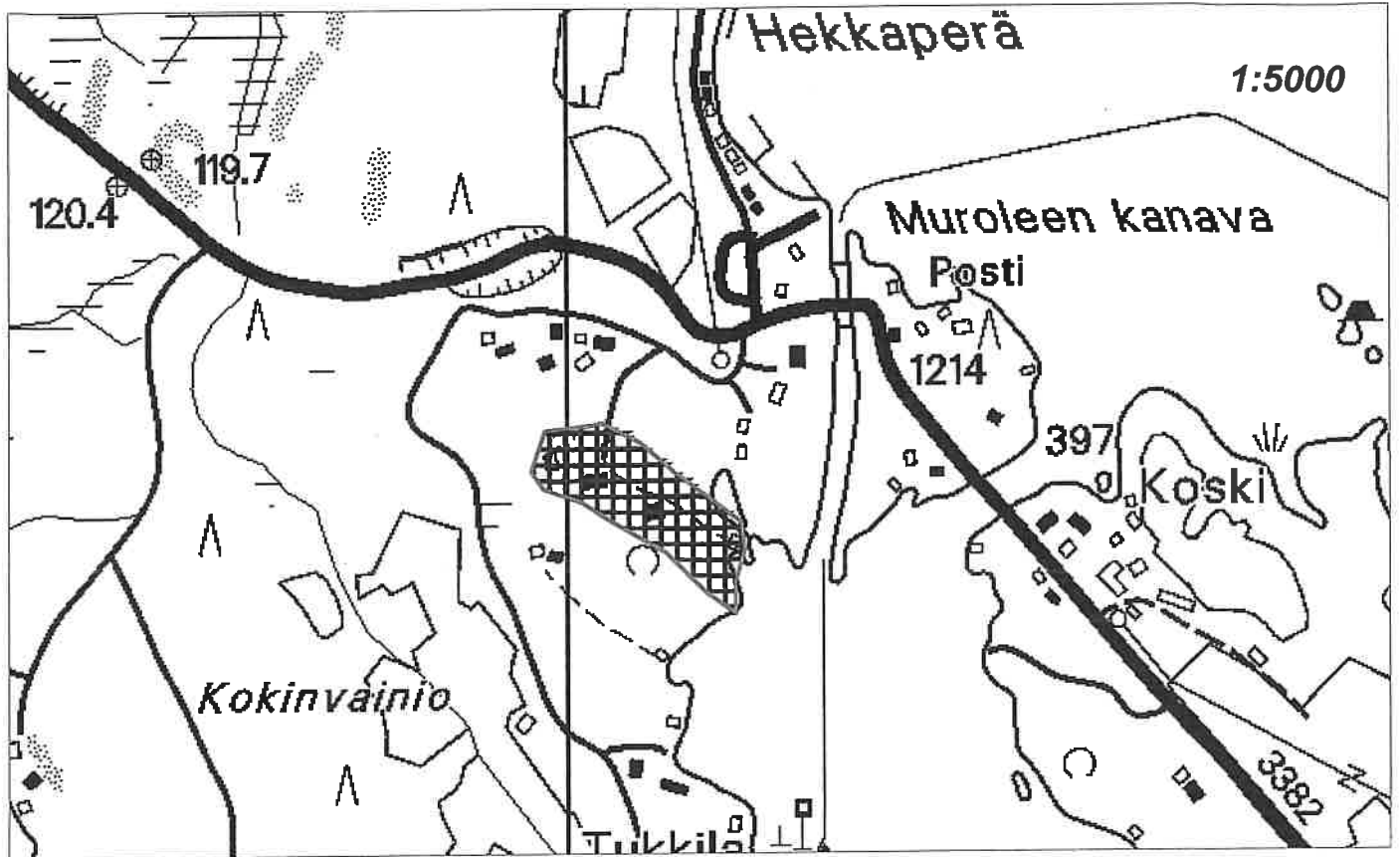
Tallentaja   Jari Heiskanen, Pirkanmaan maakuntamuseo

10.11.2003

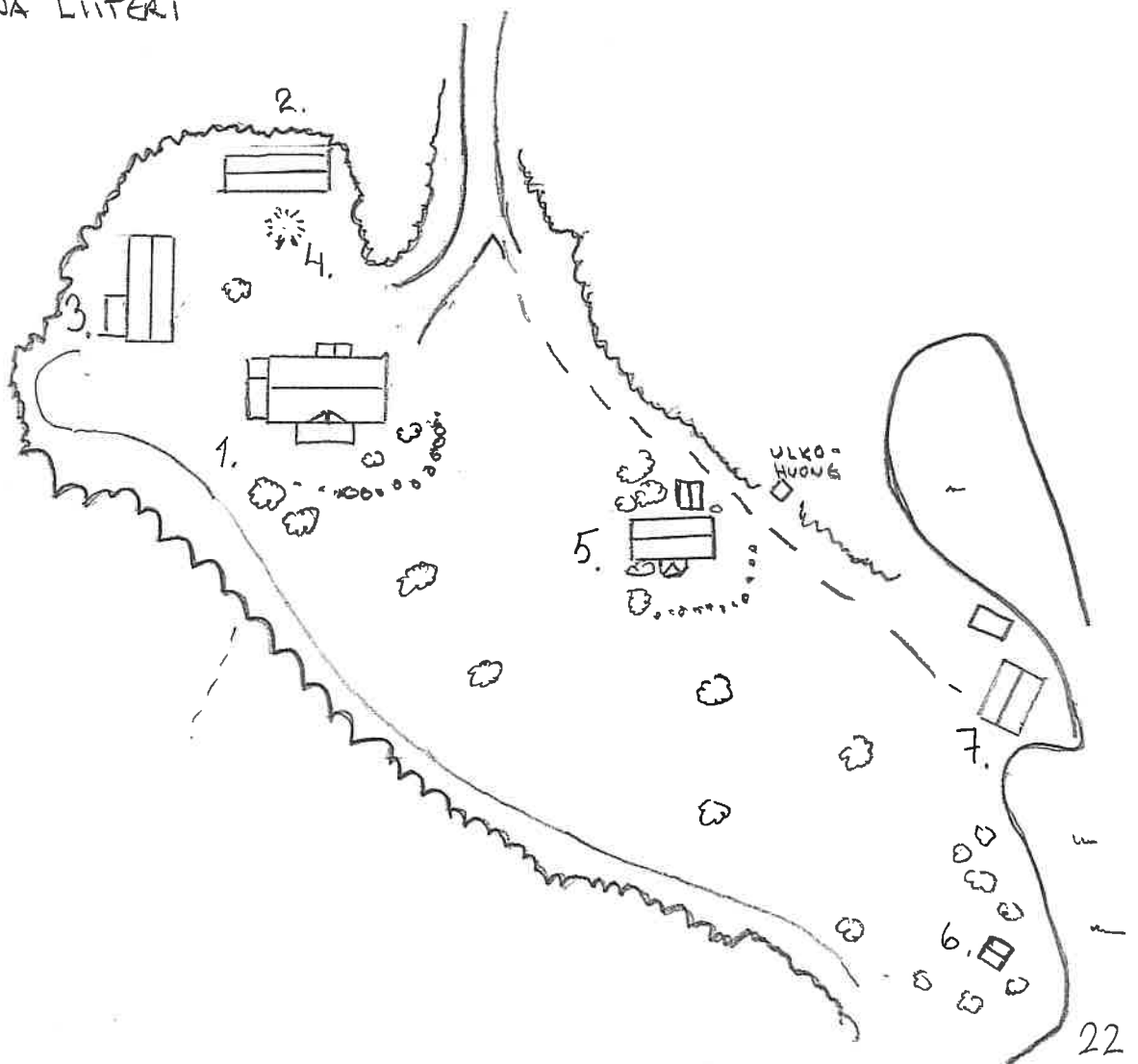
Kunto   Hyvä

Luokitus**Lisätietoja**

RUOVESI/ MUROLE/ N:1 GODTKAMPF

1. HUVILA 2 VANHEMPI TALOUSRAKENNUS 3. UUDEMPI TALOUSRAKENNUS
 4. MAAKELLARI 5. PARITUPA JA KELLARIRAK. 6. HUVIMAJA
 7. SAUNA JA LIITERI

RUOVESI/ MUROLE/ N: 1 GODTKAMPF (KOIVULA TAI SUOMELA)

huvila ja pirttirakennus kaakosta

huvila pohjoispuolelta

eteläpuolelta

talousrakennus 1

talousrakennus 2, aittaosa

pirttirakennus etelästä

kellari

pirtti ja kellari

huvimaja

maakellari

saunarakennus

Portti "U S"

KIINTEISTÖLOMAKE

Kylä	Murole	Kiinteistö id	65
Kunta	Ruovesi	Kiinteistötunnus	702-408-4-84
Osoite	Tukkilantie 11	Alue	10
Aluetyyppi	mäkitupa-alue (hist.)	Peruskartta	2213,10
Kohdetyyppi	vapaa-aika	Itäkoord	0
Hist. tilatyypit	lohkotila	Pohjoiskoord	0
Nykyinen tilatyypit	tontti	Rak lkm	4
		Inventoitu	1

Kuvaus

Tontilla on (1) huvilarakennus 1890-luvulta. Sauna (2), maakellari (3) ja leikkimökki (4) ovat 1900-luvulta.

Huvila, kts. rakennuskortti.

Saunarakennus (2) on rakennettu betonisokkelille. Lyhytnurkkainen punaiseksi maalattu hirsirunko on koottu eri osista. Hirsiosissa lahovaurioita. Nurkat suojattu valkoiseksi maalatuin laudoin. Rakennuksen länsipäässä on lautarakenteinen liiteriosa. Satulakatto on huopaa.

Maakellari (3) on alun perin ollut kivirakenteinen. Sitä on kunnostettu betonivalulla myöhemmin. Kellarin suojana on huovalla katettu satulakatto. Mahdollisesti alkuperäinen, muutettu myöhemmin betonirakenteiseksi.

Pieni leikkimökki (4) on rakennettu nurkkakiville. Lautarakenteisessa leikkimökissä on pieni avokuisti. Ikkunat ovat vanhat ruutu- ja ristikkoikkunat. Huovalla päällystetty satulakatto vuotaa. Rakennuksessa on sama väritys kuin huvilassa. Rakennusaika 1900-luvun puoliväli?

Kiinteistö oli kesällä 2003 perikunnan omistuksessa ja se oli myynnissä.

Historia

Kuusela(0,39 ha) on lohkottu vuonna 1927 Valle -nimisestä tontista, joka oli kooltaan 0,62 hehtaaria. Valle oli lohkottu vuonna 1924 Kosken tilasta. Kuuselan omisti lohkomishetkellä Emil Suhonen. Nykyinen rekisterinumero on vuodelta 1976, jolloin tontti pieneni hieman.

Martti Suhosen mukaan teatterijohtaja August Aspegren ja hänen puolinsö Aurora vuokrasivat vuonna 1892 Kosken tilalta ns. Wallen torpan alueen, joka rajoittui maantiehen, Kosken tilaan ja Godtkampfin huvilatonttiin. Tämä pieni tontti käsitti ilmeisesti nykyiset Valle 1, Vallelan ja Kuuselan tontit.

Aspegrenit perustivat vuonna 1887 Tampereelle Suomalaisen kansanteatterin, jonka johtajana toimi August Aspegren. Wallelan tontille Aspegrenit rakennuttivat 1890-luvulla huvilan, joka sai myöhemmin nimeksi Kuusela. Aspegrenit viettivät huvilassa kesiä ja siellä vieraili nuoria näyttelijöitä koulutusta saamassa. Itäpään uloke oli rakennettu harjoitusnäyttämön tarpeisiin.

Avioliitto päättyi vuonna 1900 avioeroon. Huvila jäi avioeron jälkeen Aurora Aspegrenille. Taloudellisten vaikeuksien vuoksi Wallen tila siirtyi vuonna 1911 Herman Sammalistolle, joka omisti naapurissa olevan Koivulan (Godtkampfin) huvilan. Sammalisto lahjoitti Wallen tilan ja rakennukset tyttärelleen Ida Humppilalle vuonna 1918. Omaksi tontiksi "Wallen torppa" lohkottiin vuonna 1924. Nimeksi tuli Valle. Koivulan yhdessä huoneessa kauppaa pitänyt Emil Suhonen osti Vallesta sen osan jossa oli Aspegrenien rakennuttama huvila. Tontti lohkottiin 1927 ja nimeksi tuli Kuusela. Sekatavarakauppa siirtyi nyt Koivulasta Kuuselaan. Emil Suhonen tunnetaan myös postimyyntitoiminnan uranuurtajana. Suhosen myymien postikorttien kokonaismyymintämäärät liikkuivat miljoonissa ja Muroleen kanavan postin kautta lähti päivittäin satoja kirjeitä ja paketteja. Postimyynti loppui Emil Suhosen kuoltua vuonna 1949. Myös puolukoiden, turkisten ja halkojen kauppa oli Emil Suhosen aikana mittavaa. Sekatavarakauppa toimi perillisten voimin aina vuoteen 1974 saakka. Sen jälkeen huvila on ollut asuntona ja viime vuodet tyhjillään.

Ympäristö ja pihapiiri

Kuuselan tontti sijaitsee noin 100 metriä kanavan länsipuolella. Ympäristö on metsäistä ja mäkiästä. Tontti on vanhan Murole-Kuru -tien varrella. Rakennukset huvila, sauna ja maakellari ovat pienen mäen juurella. Huvilan länsipuolella nousee pieni harjanne, jonka päällä on leikkimökki. Maakellari on kaivettu harjanteen rinteeseen. Rinnettä on pengerrytetty kivillä. Pihassa on muutamia vanhoja koristekasveja ja marjapensaita. Rehevä, hoitamaton piha. Tukkilantien varrella on komca kuusiaita. Lähinaapurissa on harjanteen reunoilla kolme mäkitupatyypistä asuinrakennusta, Valle 1, Vallela ja Mäenpää, jotka ovat 1900-luvun vaihteesta. Eteläpuolella on lähistöllä Godtkampf -niminen huvilatontti.

Kaava

pvm

Suojelu

Kirjalliset lähteet Ruoveden kunnan kiinteistörekisteri, Hämeen maanmittaustoimiston arkisto, Hämeenlinna. Suhonen Matti, Muroleen kanava, Näsijärven helmi, 1986.

Suulliset lähteet

Kulttuurihistoriallinen arvo

Rakennushist.	rakennusperinteinen
Historiallinen	kulttuurihistoria
Ympäristöarvo	
Perustelu	Hyvin säilynyt huvilarakennus 1900-luvun vaihteesta. Ulkoasu 1920-luvulta. Liittyy huvila-, teatteri ja taloushistoriaan. Rakennuttaja oli teatterijohtaja Aspegren. Huvilassa toimi Emil Suhosen perustama sekatavarakauppa 1920-luvulta aina 1970-luvulle.

Arvoluokka

Lisätietoja, toim.pidesuos.

Liitteet Karttaote, asemapiirros, kuvaliite

Valokuvat

Kuusela (2)

Ruoveden rakennusinventointi 2003

Inventoija	Jari Heiskanen, Pirkanmaan maakuntamuseo 6.11.2003
Tallentaja	Jari Heiskanen, Pirkanmaan maakuntamuseo 7.11.2003

RAKENNUSLOMAKE

Rakennus

0

Kiinteistö	65	Rakennus id	262	Rno	702-408-4-84
Rakennustyyppi	huvila	Kerrosluke			1
Nykyinen käyttö	ei käytössä	Pohjakaava			
Alkuperäinen käyttö	vapaa-aika/liike-elämä	Rungon muoto			
Suunnittelija	Ei tiedossa	Ullakko	☒	Kellari	☐
Signeeraus/vuosil		Perustus			Luonnonkivi - kylmän
Rakentamisaika		Runko			Hirsi
Rak.vuosi		Vuoraus			Pystylauta, peiterimoit
Rak.vuosikymmen	1890	Katemateriaali			Huopa -saumattu
Rak.vuosisata	1800	Katon muoto			Satula
Korjausvuodet	1930-1?	Kuisti			lasikuisti
		Kuistin kattomuoto			pulpettikatto

Kuvaus

Vinkkelin -muotoinen huvilarakennus on kooltaan noin 10 x 16 metriä. Loivassa rinteessä olevassa rakennuksessa on saumaamaton kivijalka, joka on tehty erikokoisista karkeasti lohkotuista kivistä. Hirsirunko on vuorattu peiterimavuorauksella. Rimojen reunat ovat profiloidut. Ikkunat ovat T-karmilliset, helat 1900-luvun alkupuolelta. Ikkunoiden vuorilaudat ovat koristeltu leikkauksin ja konsolein. Yläkerran ikkunat ovat myös T-karmilliset, mutta helat ovat 1800-luvun loppupuolelta. Myös otsalaudassa on erillainen koristelu. Ulkovuorauksen väri on vaaleanruskea, listat ovat ruskeat. Vinttikerroksessa on haukkaikkunoita. Lisäksi itäpäädyssä on kaksi kärjellään seisovaa ruutuikkunaa, joiden vuorilaudat ovat nurkista ristissä. Satulakatto katettu huovalla. Kattotuolien päissä on leikkauskoristelua.

Rakennuksessa on kolme kuistia. Eteläpuolella on pitkä lasikuisti, jossa on ruutuikkunat. Länsipäädyssä on satulakattoinen umpikuisti, joka johtaa keittiöön. Itäpäädyssä on pulpettikattoinen umpikuisti, josta puuttuvat nykyisin portaat. Alun perin "kuisti" on ollut harjoitusnäyttämö. Kuistin yläpuolella on ovi, ei parvekettä. Myöhemmin se on toiminut sisäänkäyntinä Suhosen kauppaan. Sisätilat: lautalattia, peiliovet ja pönttöuunit. Itäpäädyn huoneessa ovat kaupan puiset hyllyt ja tiskit Suhosen kaupan ajalta.

Rakennus on alun perin ollut väriltään tummempi. Hirsirunko on myös vuorattu vasta 1920-luvun jälkeen. Samoin vinkkelin päätyyn on lisätty ikkuna myöhemmin.

Historia

Huvilan on rakennut teatterijohtaja August Aspegren 1890-luvulla. Rakennuksessa toimi sekatavarakauppa 1920-luvulta aina vuoteen 1974. Emil Suohosen aikana on tehty pieniä muutoksia, ulkovuori, lisäikkuna ym.

Kulttuurihistoriallinen arvo**Rakennushistoriallinen****Historiallinen****Ympäristöarvo****Arvojen perustelu**

Huvilarakennus on säilyttänyt alkuperäisen luonteensa. Nykyinen ulkoasu on 1920/30-luvulta. Vahvan kulttuurihistorian lisäksi rakennus toimi vuosikymmeniä myös sekatavarakauppana, liittyen näin kanavan kukoistusaikaan.

Tallentaja

Jari Heiskanen, Pirkanmaan maakuntamuseo

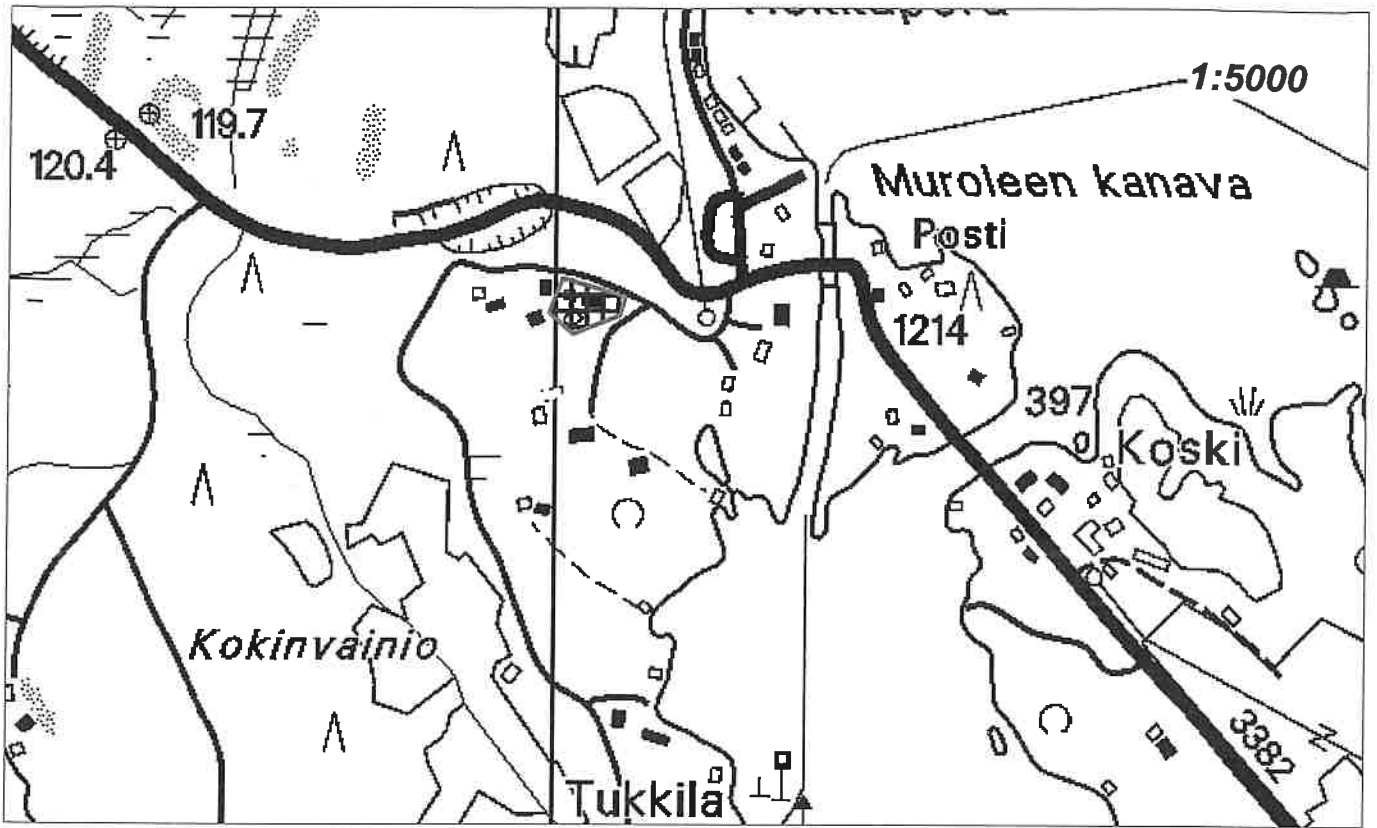
Kunto

Kohtalainen

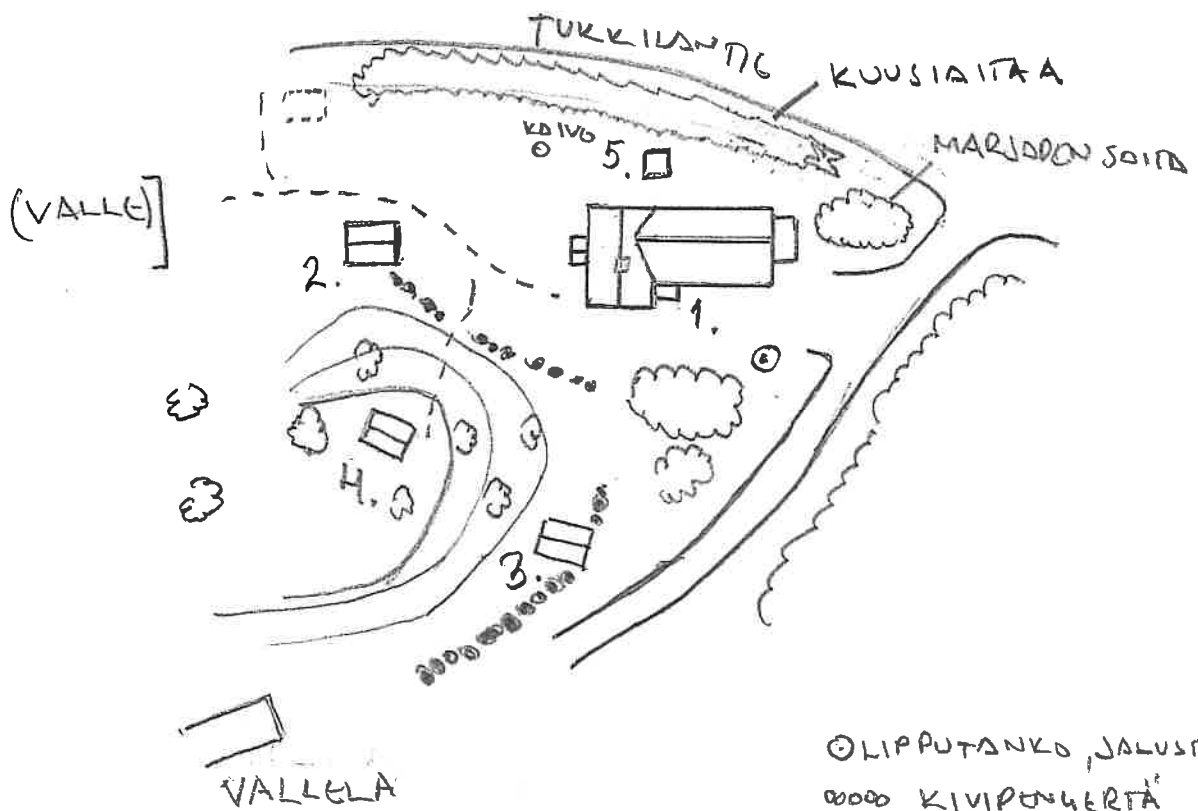
Luokitus**Lisätietoja**

Rakennuksen kunto on kohtalainen. Katto on vuotanut pohjoispuolen saumasta, jolloin alapuolisessa seinän alimissa hirsissä on näkyviä lahovaurioita. Samoin lasikuistin lattia on voimakkaasti kallistunut. Maanpinta on länsipäässä peittänyt kivijalan.

RUOVESI/ MUROLE/ KUUSELA

1. HUVIKA 2. SAUNA 3. MAAKELLARI 4. LEIKKIMÖRKKI
 5. ULKOHUONE
 ○○○○○ KIVIPENHÄR

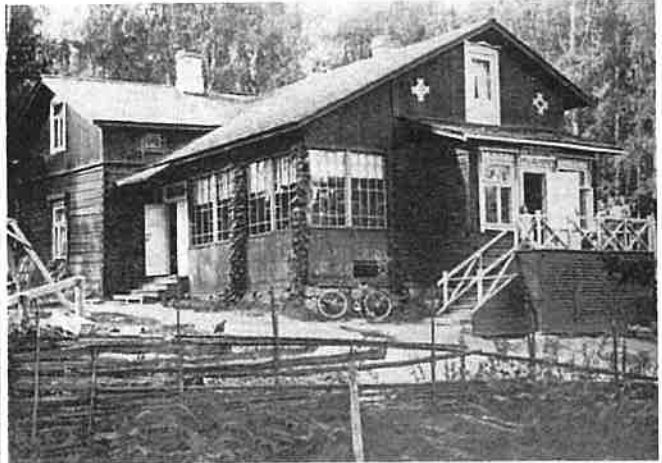

○ LIPPUTANKO, JALUSTA
 ○○○○ KIVIPENHÄRTÄ

RUOVESI/ MUROLE/ KUUSELA

Kuusela syksyllä 2003

ja 1920-luvulla. kuvan om. Lempi Suhonen

eteläpuolelta

länsipääty

harjanteen päältä

sauna

leikkimökki

KIINTEISTÖLOMAKE

Kylä	Murole	Kiinteistö id	70
Kunta	Ruovesi	Kiinteistötunnus	702-408-4-30
Osoite	Tukkilantie 59	Alue	10
Aluetyyppi	mäkitupa-alue (hist.)	Peruskartta	2213,10
Kohdetyyppi	asuinkiinteistö	Itäkoord	0
Hist. tilatyypin	mäkitupa	Pohjoiskoord	0
Nykyinen tilatyypin	tontti	Rak lkm	3
		Inventoitu	1

Kuvaus

Tontilla ovat (1) asuinrakennus ja (2) talousrakennus 1900-luvun alkupuolelta. Lisäksi rannassa on (3) saunarakennus, joka on rakennettu Godtkampf -nimisen tontin puolelle.

Vinkkelinmuotoinen talousrakennus on rankorakenteinen ja vuorattu punaiseksi maalatulla peiterimavuorauksella. Satulakatto on katettu huovalla ja kolmiorimalla.

Historia

Läntelä, noin 0,085 hehtaaria on lohkottu Godtkampfin tontista vuonna 1938. Omistajaksi merkittiin tällöin Anna Maria Penttilä.

Ympäristö ja pihapiiri

Rakennukset ovat Tukkilantien varrella. Tieltä tontille on lyhyt pihatie. Rakennukset ovat lehti- ja kuusivaltaisen sekametsän suojaamat. Pohjoispuolella on lähellä Godtkampf -nimisen tontin laaja pihamaa. Talon sauna on rannassa ja sinne johtaa polku. Pihassa on vähän nurmikkoja ja runsaasti marjapensaita. Lisäksi on omenapuu ja muutamia koristepensaita, mm. ruusuja.

Kaava pvm

Suojelu

Kirjalliset lähteet +

Suulliset lähteet

Kulttuurihistoriallinen arvo

Rakennushist. rakennusperinteinen

Historiallinen sosiaalihistoria

Ympäristöarvo

Perustelu Läntelän pieni mäkitupapalsta on lohkottu Godtkampfin huvilapalstasta. Rakennuskantaan kuuluu asuinrakennus ja talousrakennus.

Arvoluokka

Lisätietoja, toim.pidesuos.

Liitteet Karttaote, asemapiirros, kuvaliite

Valokuvat

Inventoija Jari Heiskanen, Pirkanmaan maakuntamuseo
7.11.2003

Tallentaja Jari Heiskanen, Pirkanmaan maakuntamuseo
12.11.2003

RAKENNUSLOMAKE   **Rakennus**   **0**

Kiinteistö	70	Rakennus id	271	Rno	702-408-4-30
Rakennustyyppi	asuinrakennus	Kerrosluke			1
Nykyinen käyttö	vapaa-aika	Pohjakaava			
Alkuperäinen käyttö	asuminen	Rungon muoto			
Suunnittelija	Ei tiedossa	Ullakko	☐	Kellari	☐
Signeeraus/vuosil		Perustus			Nurkkakivet
Rakentamisaika	1900-luvun alku	Runko			Hirsi
Rak.vuosi		Vuoraus			Pystylauta, peiterimoit
Rak.vuosikymmen		Katemateriaali			Pelti- aalto
Rak.vuosisata	1900	Katon muoto			Satula
Korjausvuodet	1970-1/1990-1	Kuisti			umpikuisti
		Kuistin kattomuoto			harjakatto

Kuvaus

Pieni (5x9 m.) asuinrakennus on rakennettu lohkotuille lyhyille kivipylväille. Hirsirunko on vuorattu peiterimavuorauksella. Ikkunat ovat tuuletusluukulla varustetut 1-ruutuiset. Vintin ikkunana on säilynyt vanha kapca 3-ruutuinen kiilaikkuna. Sen vuorilaudat ovat nurkista ristissä. Satulakattoisessa umpikuistissa ei ole ikkunoita. Ainoastaan oven yläpuolella on pieni 3-ruutuinen ikkuna. Kuisti on ainakin alaosaan hirsirakenteinen. Ulkovi on paneloitu, 1950/60-luvulta. Satulakatto on katettu vihreällä aaltopellillä. Rakennus on alun perin ollut vuoraamaton ja punamullalla maalattu. Rakennuksen ulkoasua on muuttanut vanhojen ikkunoiden korvaaminen suuremmilla tuuletusluukulla varustetulla 1-ruutuisilla.

Historia

Asuinrakennus on rakennettu 1900-luvun vaihteessa. Ikkunat vaihdettu 1970-luvulla. Rakennusta kunnostetaan parhaillaan.

Kulttuurihistoriallinen arvo

Rakennushistoriallinen rakennusperinteinen

Historiallinen sosiaalihistoria

Ympäristöarvo**Arvojen perustelu**

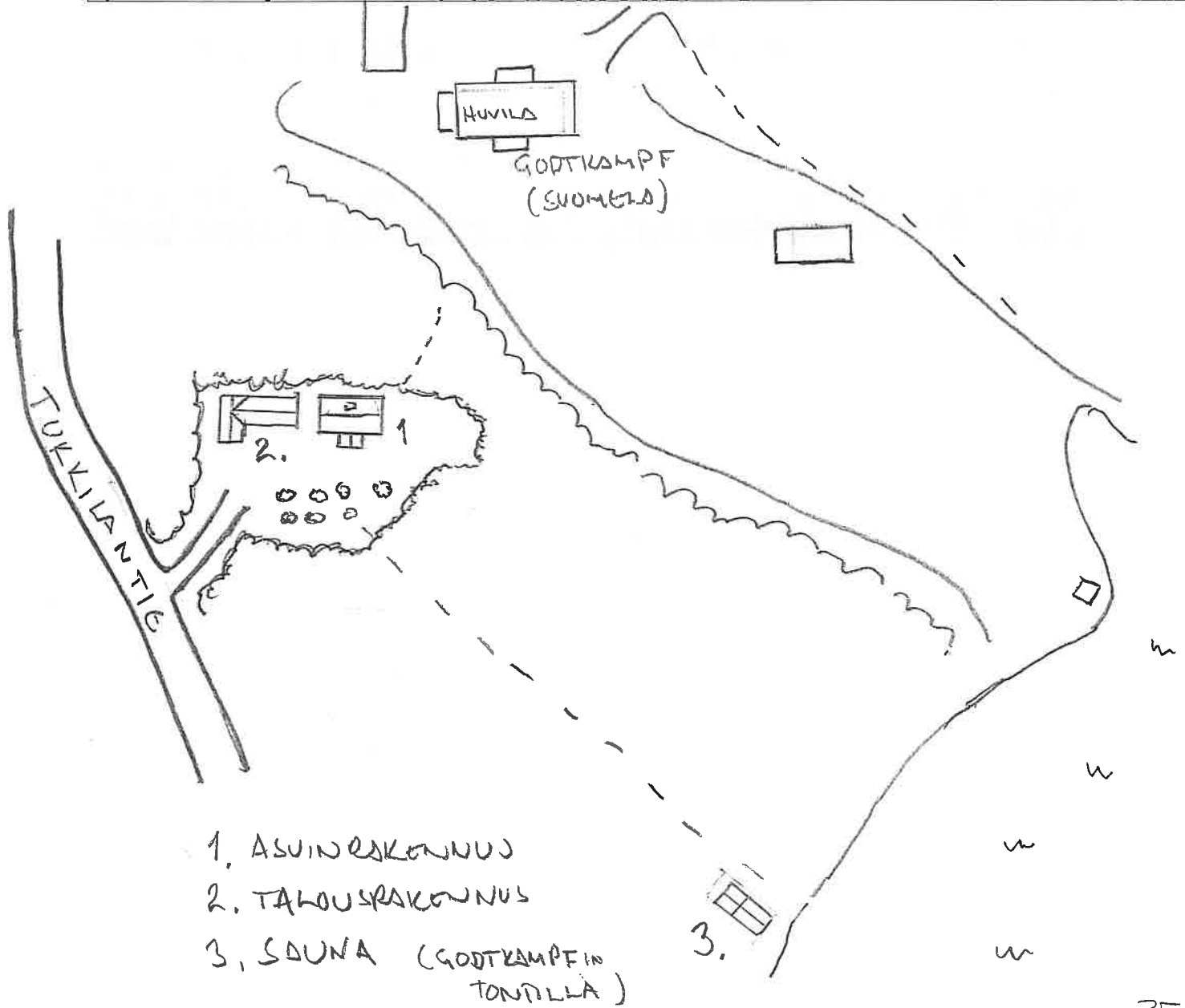
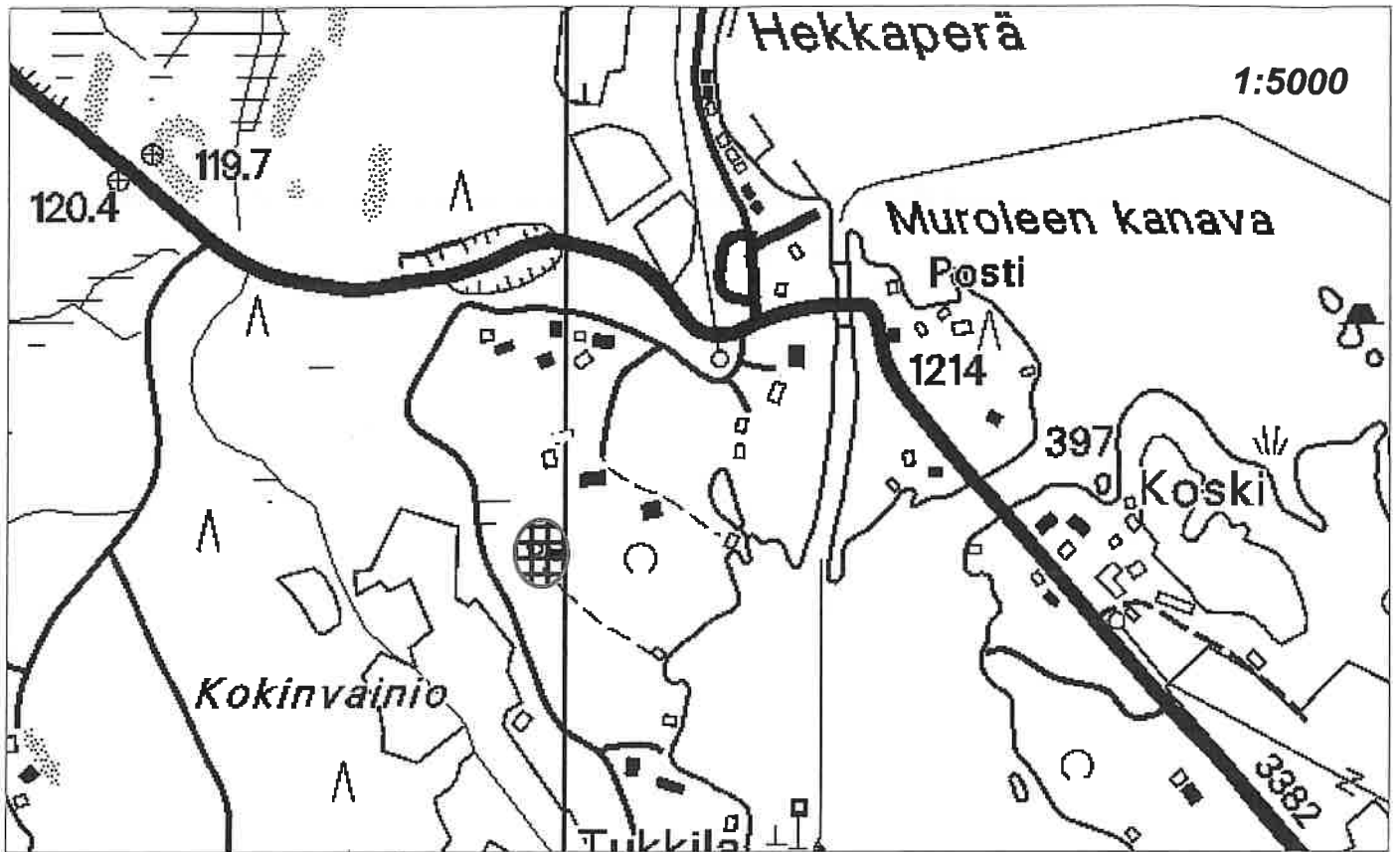
Tallentaja Jari Heiskanen, Pirkanmaan maakuntamuseo

10.11.2003

Kunto Hyvä

Luokitus

RUOVESI/ MUROLE/ LÄNTELÄ

- 1. ASUINRAKENNUS
- 2. TÄHOUSRAKENNUS
- 3. SAUNA (GODTKAMPFIN TONTILLA)

RUOVESI/ MUROLE/ LÄNTELÄ

alous- ja asuinrakennus kaakosta

asuinrakennus etelästä

itäpäät

koillisesta

talousrakennus

saunarakennus

KIINTEISTÖLOMAKE

Kylä	Murole	Kiinteistö id	69
Kunta	Ruovesi	Kiinteistötunnus	702-408-4-4
Osoite	Muroleen kanavatie	Alue	10
Aluetyyppi	kanava-alue	Peruskartta	2213,10
Kohdetyyppi	liikenne	Itäkoord	0
Hist. tilatyyppi	palstatila	Pohjoiskoord	0
Nykyinen tilatyyppi	tontti	Rak lkm	16
		Inventoitu	4

Kuvaus

Muroleen kanava on rakennettu vuosina 1850-54. Sen kanavarakenteet ovat uudistettu vuonna 1898. Viimeinen korjaus on 1989-90, jolloin kivet ladottiin uudestaan ja kanava syvennettiin 2,40 metriä syväksi. Lisäksi itäpuolelle rakennettiin huoltorakennuksia. Hydrauliset avauslaitteet ja (11) ohjaushuone ovat vuodelta 1969. Hydrauliiikan pumpulle ja moottorille Juhani Luomaharju ja Esko Keskinen rakensivat kanavan törmään (13) kellarin vuonna 1994. Kääntösilta siirrettiin Vääksystä vuonna 1977.

Kanavan länsirannalla on (1) kanavakasöörintalo (1876) entinen (2) navetta/kasvihuonerakennus. (1876) ja (3) maakellari. Lisäksi ovat (4) autotalli (2001) ja kaksi pientä (5) varastorakennusta (1940/70-1) Uudempaa rakennuskantaa edustavat länsirannan pohjoisosassa olevat ja 1980-luvulla rakennetut (6) kioskirakennus, (8) wc-rakennus, (9) varastorakennus ja (10) polttoainepiste. Lisäksi on (7) varastorakennus (1974). Pohjoispuolella on rannassa (16) kuusi grilli- ja saunarakennusta, jotka kuuluvat kioskiyrittäjälle. Ne ovat Muroleenkosken tilan mailla.

Itäpuolella kanavaa ovat vuonna 1912 rakennettu ns. (12) renkitupa ja (14) sauna. Uudempaa rakennuskantaa ovat 1990-luvun alkupuolella rakennetut (15) huolto- ja varastotilat.

Kanavan läpi kulkee kesäaikana noin 5 000 alusta. Kanavalla työskentelee ja asuu yksi henkilö ympärivuotisesti, lisäksi kesäaikaan on kolme lisähenkilöä.

Maakellari (3) on rakennettu lohkotuista kivistä. Myöhemmin rakennusta on korjattu valamalla katto betonirakenteiseksi.

Historia

Kanavan alue on erotettu Kosken tilasta omaksi 6,9 hehtaarin tontiksi vuonna 1875. Tällöin tonttiin kuului koko niemeke, aina koskeen saakka. Tontin koko muuttui vähän kun vuonna 1892 kanavan tontista lohkaistiin kosken rannasta osa Kosken tilalle. Vastaavasti kanavan alue kasvoi kanavan länsipuolelta.

Noin 320 metriä pitkä kanava valmistui vuonna 1854. Sulku tehtiin lohkotuista kivistä ja pituus oli 35 metriä, leveys 6,6 metriä ja syväys oli noin 1,5 metriä. Ensimmäiset rakennukset kanavakasöörin asunto, maksunkantotoimisto ja pakari rakennettiin samoihin aikoihin. Rakennukset olivat kanavan itärannalla, lähellä koskea. Kanavan yli rakennettiin myös

nostosilta, joka sijaitsi nykyistä etelämpänä. Nostosilta korvattiin kääntösillalla vuonna 1877. Samalla sillan paikka siirtyi nykyiselle paikalle sulun yhteyteen. Vanha tie ja silta olivat ilmeisesti noudattaneet ennen kanavaa, 1830-luvulla rakennetun tien linjausta.

Vuonna 1876 rakennettiin uusi kasöörin talo ja ulkorakennus kanavan länsirannalle. Vanha maksunkantotoimisto kunnostettiin matkustavaisten odotushuoneeksi. Rakennusryhmää täydennettiin 1900-luvun alkupuolella "renkituvalla" sivurakennuksella ja rantasaunalla. Samoin kasöörin käyttöön tehtiin myös riihi, sikala, lato, kellari ja uimahuone.

Vuonna 1892 valtion ja Kosken tilan välillä tehdyssä tontinvaihdossa Kosken länsiranta liitettiin takaisin tilaan. Vastaavasti valtio sai tontin länsiosasta lisää maata. Tontin vaihdossa osa 1850-luvulla rakennetusta rakennuskannasta siirtyi Kosken tilan omistukseen. Kosken länsipuolelle jäänyt tontti erotettiin tilasta ja rekisteröitiin vuonna 1903 nimellä Casa Bianca di Murola. Vanhaa kasöörinasuntoa laajennettiin 1900-luvun vaihteessa, jolloin siitä tuli 2-kerroksinen huvila, joka tunnettiin Ellen Thesleffin kesäpaikkana. Huvila purettiin 1960-luvulla.

Kanavaa kunnostettiin ja laajennettiin vuosina 1897-98. Sulku muurattiin nyt sementtiä käyttäen. Muurauskivet tuotiin Varjakasta. Sulun uudet mitat olivat pituus 40 metriä, leveys 7,7 metriä ja syväys 1,8 metriä.

Kanavalla toimi kasöörin talossa kanavakasöörin hoitama posti vuosina 1893-1965. Aluksi se toimi postipysäkinä. Vuonna 1905 se muutti postiasemaksi ja vuonna 1907 toisen luokan postitoimitukseksi. Kasöörin talon jälkeen posti siirtyi hetkeksi Toimelaan, josta se palasi renkitupaan vuonna 1968. Muroleen kanavan posti lopetettiin vuonna 1991.

Murole - Kuru tie oli pitkään hiekkapintainen. Ainoastaan kanavan ylittävän kääntösillan kohdalla oli vähän asfalttia kuran torjumiseksi. Kanavan länsipuolella tietä oikaistiin 1980-luvulla, jolloin vanha tie jäi osaksi Tukkilantietä. Murole - Kuru tie asfaltoitiin myös 1980-luvulla. Samoihin aikoihin kehitettiin kanavan luoteiskulmaa, jonne raivattiin parkkitilaa ja rakennettiin mm. kioskirakennus, ulkokuone, varastoja ja grillikatoksia. Koillispuolelle rakennettiin renkituvan lähelle kolme huoltorakennusta.

Ympäristö ja pihapiiri

Kanavaa reunustavat kookkaat puut. Pääasiassa ne ovat kuusia, joko pihta- tai tavallisia. Niiden lisäksi kanavan reunalla on mm. mäntyjä, tammia, koivuja ja vaahteroita. Länsipuoli on pääosin nurmikenttää. Vanhaa koristekasvillisuutta ja omenapuita on säilynyt niukasti. Kioskin ympäristöön kuuluu hiekkapintaisia teitä, asfalttia, nurmikkoa ja nuoria koivuja. Itäpuolella on rengintuvan ympärillä nurmikenttää, muuten maisema on pääosin luonnontilainen. Vanhat kanavan ympäristössä olleet pellot ovat metsittyneet tai muuttuneet nurmikentäksi. Vanhalta kanavakasöörin tontilta löytyi yksi omenapuu ja marjapensas. Kanavan maatilamaisuus ja puutarhamaisuus on myös karsitunut pois. Asuinrakennuksen ympäristöstä ovat kadonneet puutarha, sikatarha, hiekkakäytävät, pellot ja niityt. Myös maatalouteen liittyviä rakennuksia on purettu 1950-luvulta alkaen. Vanhaan maatalouteen liittyvät portit ja aidat ovat poistuneet. Myös koristekasvillisuus on karsitunut viime vuosina.

Kaava

pvm

Suojelu

Kirjalliset lähteet Ruoveden kunnan kiinteistörekisteri, Hämeen maanmittaustoimiston

Muroleen kanava (4)

Ruoveden rakennusinventointi 2003

arkisto, Hämeenlinna. Suhonen Matti, Muroleen kanava, Näsijärven helmi, 1986. Rautela Eevaliisa, TVH:n kanavamuseointointi, 1979.

Suulliset lähteet Luomaharju Juhani, sulkumestari, haastattelu marraskuussa 2003.

Kulttuurihistoriallinen arvo

Rakennushist. rakennusperinteinen

Historiallinen taloushistoria

Ympäristöarvo maisemakokonaisuus

Perustelu Kanavan vanhin ja keskeisin miljöö on 1800-luvun lopulta ja 1900-luvun alkupuolelta. Tällöin kanavan rakenteet uusittiin (1898) ja kanavaa reunustava pihtakuusirivi istutettiin. Vanhinta rakennuskantaa edustavat nykyinen kanavakäsöörin (1876) talo ja renkitupa (1912). Myös kanavan ylittävä tie siirtyi nykyiselle paikalle (1877). Uudempaa rakennetta ovat kääntösilta 1977, ohjaushuone 1969. Nykymaisemassa näkyvät hyvin myös kanavan luoteiskulmalla 1980-luvulta olevat kioskirakennus, ulkokuone, varasto, huoltorakennus ja venepolttoainepiste. Kanavan koilliskulmalla on kolme huoltorakennusta 1990-luvulta. Puusto on pääosin säilynyt, mutta aikaisemmin monipuolinen kasvillisuus on vähentynyt. Viimeinen puutarhasuunnitelma on vuodelta 1967

Arvoluokka

Lisätietoja, toim.pidesuos.

Liitteet Karttaote, asemapiirros, kuvaliite

Valokuvat

Inventoija Jari Heiskanen, Pirkanmaan maakuntamuseo
12.11.2003

Tallentaja Jari Heiskanen, Pirkanmaan maakuntamuseo
13.11.2003

RAKENNUSLOMAKE   Rakennus   0

Kiinteistö	69	Rakennus id	268	Rno	702-408-4-4	
Rakennustyyppi	kanavanhoitajan asuinrakenn		Kerrosluke	1		
Nykyinen käyttö	asuminen		Pohjakaava			
Alkuperäinen käyttö	asuminen		Rungon muoto			
Suunnittelija	Ei tiedossa		Ullakko	☐	Kellari	☐
Signeeraus/vuosil			Perustus	Lohkokivi		
Rakentamisaika			Runko	Hirsi		
Rak.vuosi	1874		Vuoraus	Vaakalauta		
Rak.vuosikymmen	1870		Katemateriaali	Pelti -saumattu		
Rak.vuosisata	1800		Katon muoto	Satula		
Korjausvuodet	1978		Kuisti	lasikuisti		
			Kuistin kattomuoto	harjakatto		

Kuvaus

Kanavakasöörin talo on rakennettu kiviharkoille, jotka ovat vielä nähtävissä vielä rakennuksen eteläpäässä. Pääosin kivijalka on peitetty yhtenäisellä betonirappauksella. Lyhytnurkkainen hirsirunko on vuorattu keilapontatulla vaakalaudotuksella. Ulkovuoraus on koristeellinen, nikkarityylinen. Päätykolmioissa on riippuva sahalaitainen peiterimavuoraus. Vuoraus on väriltään luonnonvalkoinen, listat sinertävänharmaat. Ikkunat jäljittelevät 1900-luvun alun T-karmillista, jossa ikkunat ovat jaettu puittein pienempiin ikkunoihin. Ikkunoiden vuorilaudat ovat koristeltu leikkauksin. Niissä on käytetty vanhaa mallia, puutavara on ollut sahalautaa. Rakennuksen päädyissä ovat vintinikkunoina säilyneet vanhat ikkunat vuorilautoineen.

Rakennuksessa on kaksi kuistia. Kanavanpuolella sijaitseva koristeellinen kuisti on ilmeisesti alkuperäinen. Vuoraus on samantyyppinen kuin rungossa. Sen lisäksi koristelua on lisätty kuistin alaosaan, jossa lehtisahalla tehty koristelu peittää suuren alan. Sen alapuolella on lisäksi listakoristelua. Ikkunat ovat ruutuikkunat, joissa yläosassa on myös ristikkokoristelua. Ulko-ovi on siniseksi maalattu paripeiliovi, jonka yläosassa on ruutuikkunat. Länsipuolella on 1900-luvun vaihteessa rakennettu lasiveranta. Aumakattoinen veranta on tehty lohkoituille nurkkakiville. Alaosa on vuorattu keilapontatulla vaakalautoituksella, joka on kapeampaa kuin rungon vuoraus. Sen yläpuolella on pystylistoilla jaetut kentät, jotka ovat vuorattu helmiponttipaneelilla. Yläosassa ovat ruutuikkunat. Verannan vieressä on keittiöön vievä pulpettikattoinen umpikuisti, jossa on siniseksi maalattu paripeiliovi, jonka yläosassa on rombikoristeltu ikkuna.

Historia

Kanavakasöörin talo on rakennettu 1876. Kanavan rakennuskannan selvityksissä mainitaan myös vuosiluku 1862, mutta tarkoittanee nykyistä rakennusta edeltänyttä.

Rakennuksessa on toiminut mm. posti vuoteen 1965 saakka. Länsipuolella oleva kuisti on rakennettu ilmeisesti 1900-l vaihteessa. Eeva-Liisa Rautelan vuonna 1979 tekemässä kanavainventoinnissa mainitaan myös julkisivukoristelun karsimisesta 1910- 30-luvuilla.

Rakennus remontoitiin vuonna 1978. Sisätiloissa muutettiin huonejärjestystä ja pinnat lisäeristettiin ja uusittiin. Ulkopuolella muutoksia olivat ikkunat ja niiden vuorilaudat. Länsipuolella oleva veranta varustettiin ikkunoin. Tiilikatto korvattiin nykyisellä harmaalla konesaumattulla peltikatolla. Rakennus maalattiin luonnovalkoisella, listat siniharmaalla. Maalaus uusittiin vuonna 1995. Ovien väri vaihtui tällöin vihreästä siniseen.

Kulttuurihistoriallinen arvo

Rakennushistoriallinen	rakennusperinteinen
Historiallinen	taloushistoria
Ympäristöarvo	maisemallisesti keskeinen sijainti

Arvojen perustelu

Tallentaja Jari Heiskanen, Pirkanmaan maakuntamuseo

13.11.2003

Kunto Hyvä

Luokitus

Lisätietoja

RAKENNUSLOMAKE Rakennus 0

Kiinteistö	69	Rakennus id	272	Rno	702-408-4-4
Rakennustyyppi	asuinrakennus			Kerrosluku	1
Nykyinen käyttö	hallinto			Pohjakaava	
Alkuperäinen käyttö	asuminen			Rungon muoto	
Suunnittelija	Ei tiedossa			Ullakko	☐
Signeeraus/vuosil				Kellari	☐
Rakentamisaika				Perustus	Lohkokivi
Rak.vuosi	1912			Runko	Hirsi
Rak.vuosikymmen	1910			Vuoraus	Vaakalauta
Rak.vuosisata	1900			Katemateriaali	Pelti -saumattu
Korjausvuodet	1979			Katon muoto	Satula
				Kuisti	umpikuisti
				Kuistin kattomuoto	pulpettikatto

Kuvaus

Asuinrakennus (n.7x 9 m) on tehty säännölliseksi lohkotuista kivistä tehdylle kivijalalle. Lyhytnurkkainen hirsirunko on vuorattu keilapontatulla vaakalautoituksella. Päätykolmioissa on pysty-laudoitus. Vuoraus on väriltään luonnonvalkoinen, listat siniharmaat. Ikkunat ovat uusittu vuonna 1979 ja jäljittelevät vanhaa ikkunamallia. Ikkunat ovat ristikarmilliset tai 2x ristikarmilliset. Yläikkunat ovat lisäksi jaettu pysty ja poikki-pienoilla pienempiin ikkunoihin. Vuorilatojen otsalaudassa on useita konsoleita ja sivujen vuorilaudat ulottuvat ikkuna-aukkoa huomattavasti alemmaksi. Vanhat ikkunat ovat säilyneet vintillä ja kuistissa. Satulakatto on katettu konesaumattulla pellillä. Kattotuolien päissä on profilointia. Päädyissä on tympanonkoristeluna yksinkertainen pysty-laudoitus. Kivijalalle rakennettu satulakattoinen umpikuisti on vuorattu samoin kuin rakennus. Ulko-ovi on siniseksi maalattu paripeili-ovi. Oven yläpuolella on 3-ruutuinen ikkuna. Kuistin sivuseinissä ovat ruutuikkunat. Päätykolmiossa on tympanonkoristeena on laudoitus.

Sisätilat ovet, lattiat, seinät ja sisäkato ovat uudistettu levyttämällä vuoden 1979 remontissa.

Historia

Kanavahenkilöstön sosiaalityö ja toimistona toimivaa asuinrakennusta kutsutaan edelleen renkituvaksi. Vuoden 1913 kartassa se on merkitty sulkurenkien asunnoksi. Rakennusvuosi on 1912. Rakennuksen länsipuolella sijaitsivat puuliiteri ja kellari. Ne purettiin 1990-luvulla.

Rakennuksessa on toiminut posti vuosina 1968 - 1991

Kulttuurihistoriallinen arvo

Rakennushistoriallinen	rakennusperinteinen
Historiallinen	sosiaalishistoria

Muroleen kanava (4)

Ruoveden rakennusinventointi 2003

Ympäristöarvo	maisemallisesti keskeinen sijainti
Arvojen perustelu	Rakennus liittyy kanavan vanhaan perinteiseen rakennuskantaan. Asuinrakennus on tehty sulkurenkien käyttöön vuonna 1912. Kokonaisuuteen kuuluu läheinen sauna.
Tallentaja	Jari Heiskanen, Pirkanmaan maakuntamuseo 13.11.2003
Kunto	Hyvä
Luokitus	
Lisätietoja	

RAKENNUSLOMAKE Rakennus 0

Kiinteistö	69	Rakennus id	273	Rno	702-408-4-4
Rakennustyyppi	navetta	Kerrosluke			1
Nykyinen käyttö	muu käyttö	Pohjakaava			
Alkuperäinen käyttö	maatalous	Rungon muoto			
Suunnittelija	Ei tiedossa	Ullakko	☐	Kellari	☐
Signeeraus/vuosil		Perustus			Lohkokivi
Rakentamisaika		Runko			Hirsi
Rak.vuosi	1876	Vuoraus			Pystylauta, peiterimoit
Rak.vuosikymmen	1870	Katemateriaali			Pelti -profiloitu
Rak.vuosisata	1800	Katon muoto			Satula
Korjausvuodet	1960	Kuisti			
		Kuistin kattomuoto			

Kuvaus

Navetta on rakennettu matalalle kivijalalle. Lyhytnurkkainen runko on osittain vuorattu peiterimavuorauksella. Rakennuksen väri on punainen. Ovet ovat vaakapaneloituja ja siniseksi maalattuja. Ovien ja ikkunoiden vuorilaudat ovat valkoiset ja ylänurkista ristissä. Rakennuksessa ovat ruutuikkunat. Satulakatto on katettu profiilipellillä. Rakennuksen eteläpääty on muutettu myöhemmin kasvihuoneeksi. Rakennetta on vahvistettu korkealla betonsokkelilla. Lisäksi on tiilimuurausta. Ruutuikkunoiden yläpuoli on hirttä. Kasvihuoneosa on muuta rakennusta vähän matalampi.

Länsipuolella navetassa on ollut satulakattoinen kaaveli, jonka kautta ylisille on ilmeisesti nostettu heiniä. Rakenne on purettu ilmeisesti 1960-luvulla.

Historia

Rakennus on tehty Kanavakäsöörin navetaksi 1876. Eteläpäähän on tehty kasvihuone, jossa kanavakäsööri Johan Pettersson säilytti talvisin kanavan koristeena olevia kaktuksia. Navetta muutettiin 1960-luvulla saunaosastoksi.

Kulttuurihistoriallinen arvo

Rakennushistoriallinen rakennusperinteinen

Historiallinen taloushistoria

Ympäristöarvo

Arvojen perustelu Navetta/kasvihuone kuuluu kanavan perinteiseen rakennuskantaa. Kanava oli vielä 1900-luvun alussa pitkälti omavarainen. Kasvihuoneessa säilytettiin kanavan koristeina olevia kaktuksia. Rakennus on nykyisin saunana. Ulkoasu

Muroleen kanava (4)

Ruoveden rakennusinventointi 2003

pääpiirteissään säilynyt.

Tallentaja Jari Heiskanen, Pirkanmaan maakuntamuseo

Kunto Hyvä

Luokitus

Lisätietoja

Muroleen kanava (4)

Ruoveden rakennusinventointi 2003

RAKENNUSLOMAKE Rakennus 0

Kiinteistö	69	Rakennus id	274	Rno	702-408-4-4
Rakennustyyppi	sauna			Kerrosluku	1
Nykyinen käyttö	tieto puuttuu			Pohjakaava	
Alkuperäinen käyttö				Rungon muoto	
Suunnittelija				Ullakko	☐
Signeeraus/vuosil				Kellari	☐
Rakentamisaika				Perustus	Betoni - valettu
Rak.vuosi	1912			Runko	Hirsi
Rak.vuosikymmen	1910			Vuoraus	
Rak.vuosisata	1900			Katemateriaali	Pelti -profiloitu
Korjausvuodet	1961			Katon muoto	Satula
				Kuisti	umpikuisti
				Kuistin kattomuoto	pulpettikatto

Kuvaus

Saunarakennuksessa on betonisokkeli. Vuoraamaton hirsirunko on maalattu punaiseksi. Pienet ruutuikkunat. Nurkat ovat suojattu valkoiseksi maalatuilla laudoilla. Itäpuolella on pieni pulpettikattoinen kuisti, joka on tehty nurkkakiville ja vuorattu pystylaudoituksella. Satulakatto on katettu profiilipellillä.

Historia

Saunarakennus on rakennettu vuonna 1912. Peruskorjaus on tehty 1961. Betonisokkeli on ilmeisesti tehty korjauksen yhteydessä.

Kulttuurihistoriallinen arvo

Rakennushistoriallinen	rakennusperinteinen
Historiallinen	sosiaalihistoria
Ympäristöarvo	maisemallisesti keskeinen sijainti
Arvojen perustelu	Rakennus liittyy kanavan vanhaan rakennuskantaan. Se on ilmeisesti toiminut sulkurenkien saunana.

Tallentaja Jari Heiskanen, Pirkanmaan maakuntamuseo

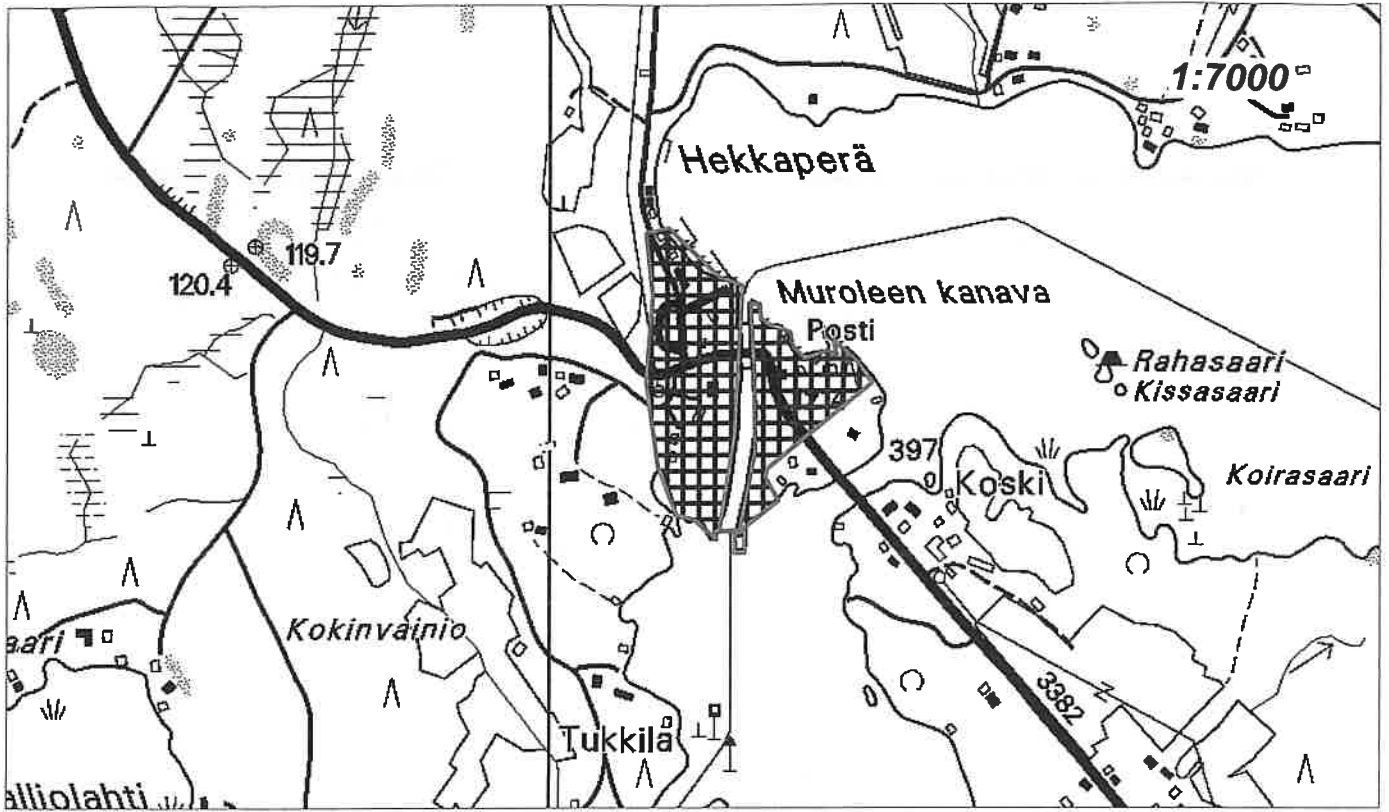
12.11.2003

Kunto Hyvä

Luokitus

Lisätietoja

RUOVESI/ MUROLE/ MUROLEEN KANAVA

RUOVESI/ MUROLE/ MUROLEEN KANAVA

kanavaa eteläpuolelta

kanavakasöörin asunto kaakosta

kuisti

ikkunat ja vuoraus

lasiveranta lounaasta

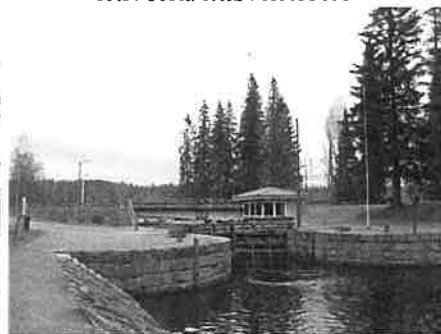
navetta/kasvihuone

renkitupa

sauna kaakosta

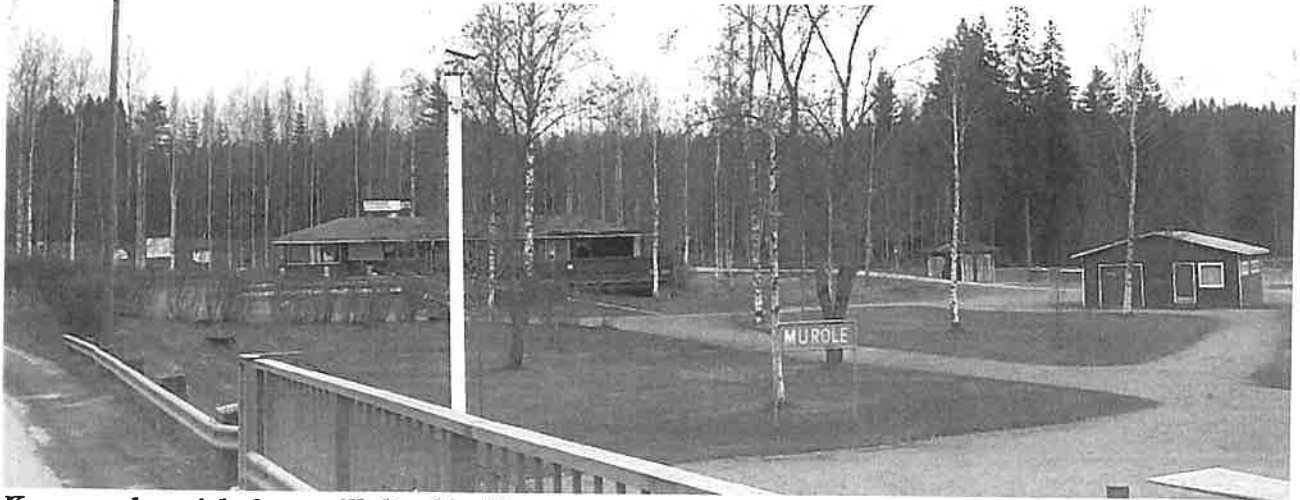
sulku ja valvontakoppi

navetta ja asuinrak. etelästä

Kanavan pohjoisosaa

Kanavan luoteiskulmaa sillalta, kioskirakennus ja varasto

kioski

polttoainepiste ja varasto

varasto ja polttoainepiste

itäpuolen huoltorakennuksia

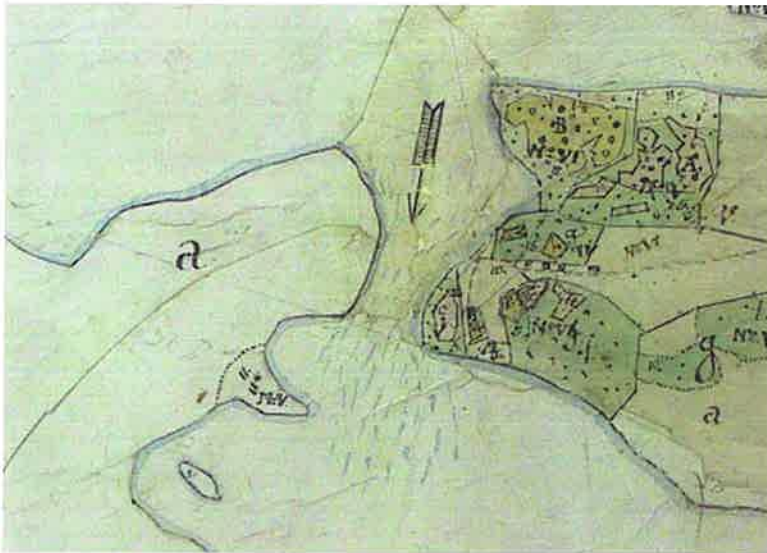
grilli ja saunarakennuksia kioskialueen luoteiskulmalla

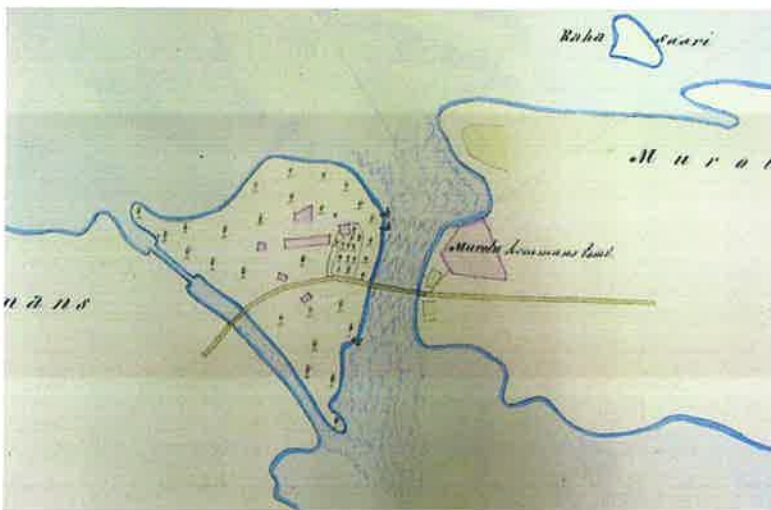
hydrauliikan kellari

MUROLEEN KANAVA, KARTAT 1777, 1853 ja 1874/75

Murolekosken seutu vuoden 1777 isojakokartassa. Itärannalla näkyy Kosken tila. Tilaa ympäröivä maisema oli varsin avoin peltojen ja niittyjen ansiosta. polku kylästä kulki nykyistä tietä pohjoisempaan. Kosken länsiranta on vielä tässä vaiheessa pääosin metsää. Vedenpinta oli nykyistä korkeammalla. Kartta J. Floren 1777, Hämeen maanmittaustoimiston arkisto, Hämeenlinna. (10:)

Muroleen kanava vuonna 1853. Kartta on tehty myllyn perustamiskatselmuksen yhteydessä. Myllyn paikkoihin viittaava kosken länsirannalla olevat a, b ja c. Kanavan rakennusten tontit ovat myös merkitty punaisella karttaan. Tielinjaus noudattaa ilmeisesti 1830-luvun linjausta, jolloin nostosilta on ollut nykyistä etelämpänä, kanavan puolella. Kartta Bergman 1853. Hämeen maanmittaustoimiston arkisto. (10:14)

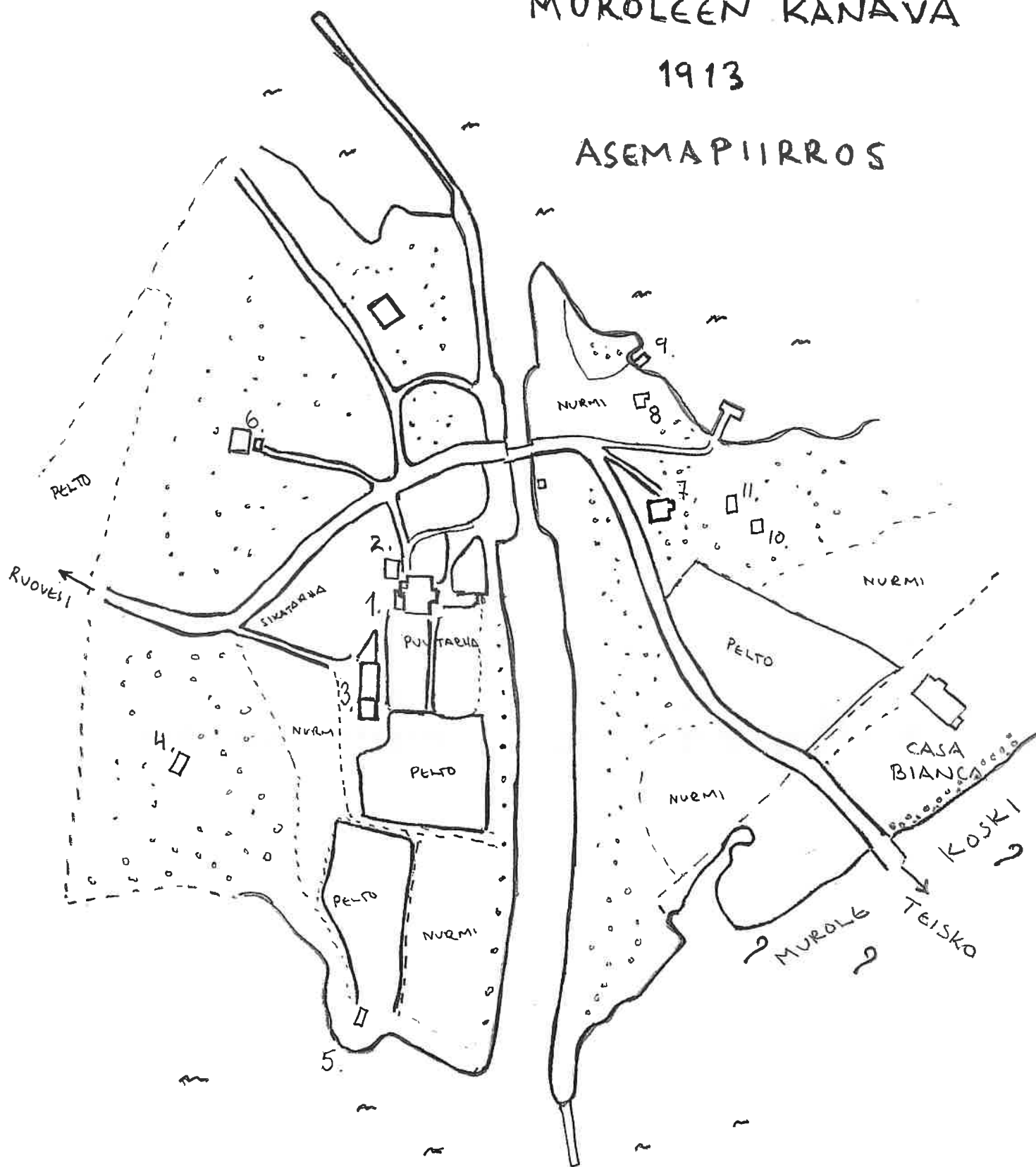
Muroleen kanavan tontin erottamiskartta v.1874-75. Kartassa näkyvät vielä kanavan ulkorakennusten ja asuinrakennusten tontit punaisella. Rakennusten vieressä on pieniä pelto- ja niittypalstoja sekä pieni puutarha. Kanavan eteläpää on merkitty peltomaaksi. Kartasta näkyy hyvin kuinka tien ja sillan siirtäminen sulun kohdalle on tehnyt tiehen suuren mutkan. Sulun vieressä oleva punaisella merkityllä tontilla on ollut kanavan makasiinirakennus. . Kartta A Öhman 1874-75. Hämeen maanmittaustoimiston arkisto. (10:13)

MUROLEEN KANAVA

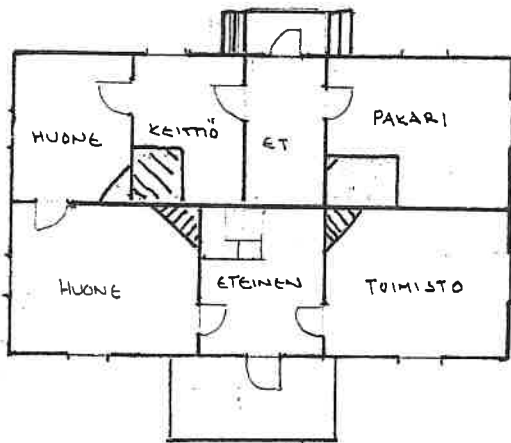
1913

ASEMAPIIRROS

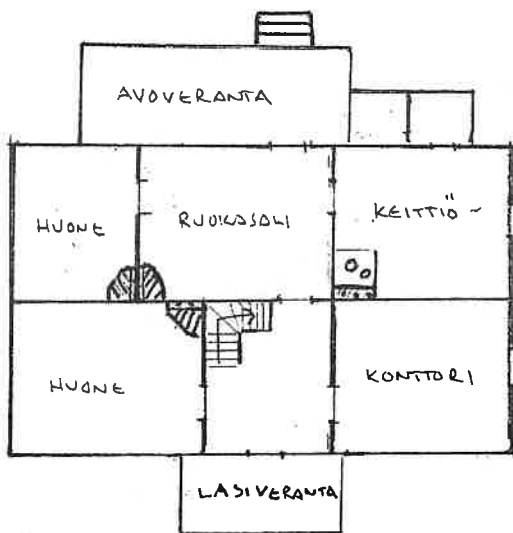

1. KANAVAN KAITSIAN ASUNTO 2. MAAKELLARI 3. ULKOHUONE
4. RIHI 5. SAUNA 6. LATO 7. SULKURENKIEN ASUNTO
8. SAUNA 9. VENEVAAJA 10. KELLARI 11. PUULIITERI

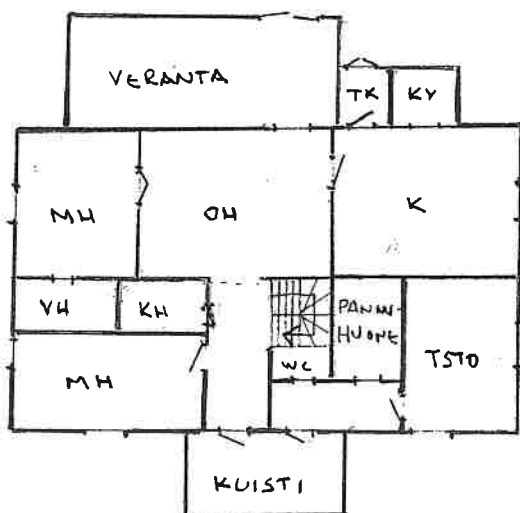
KASÖÖRIN ASUINRAKENNUS

ALKUPERÄINEN
POHJA v. 1876 *

POHJA ENNEN
VUODEN 1979 PERUS-
KORJAUSTA

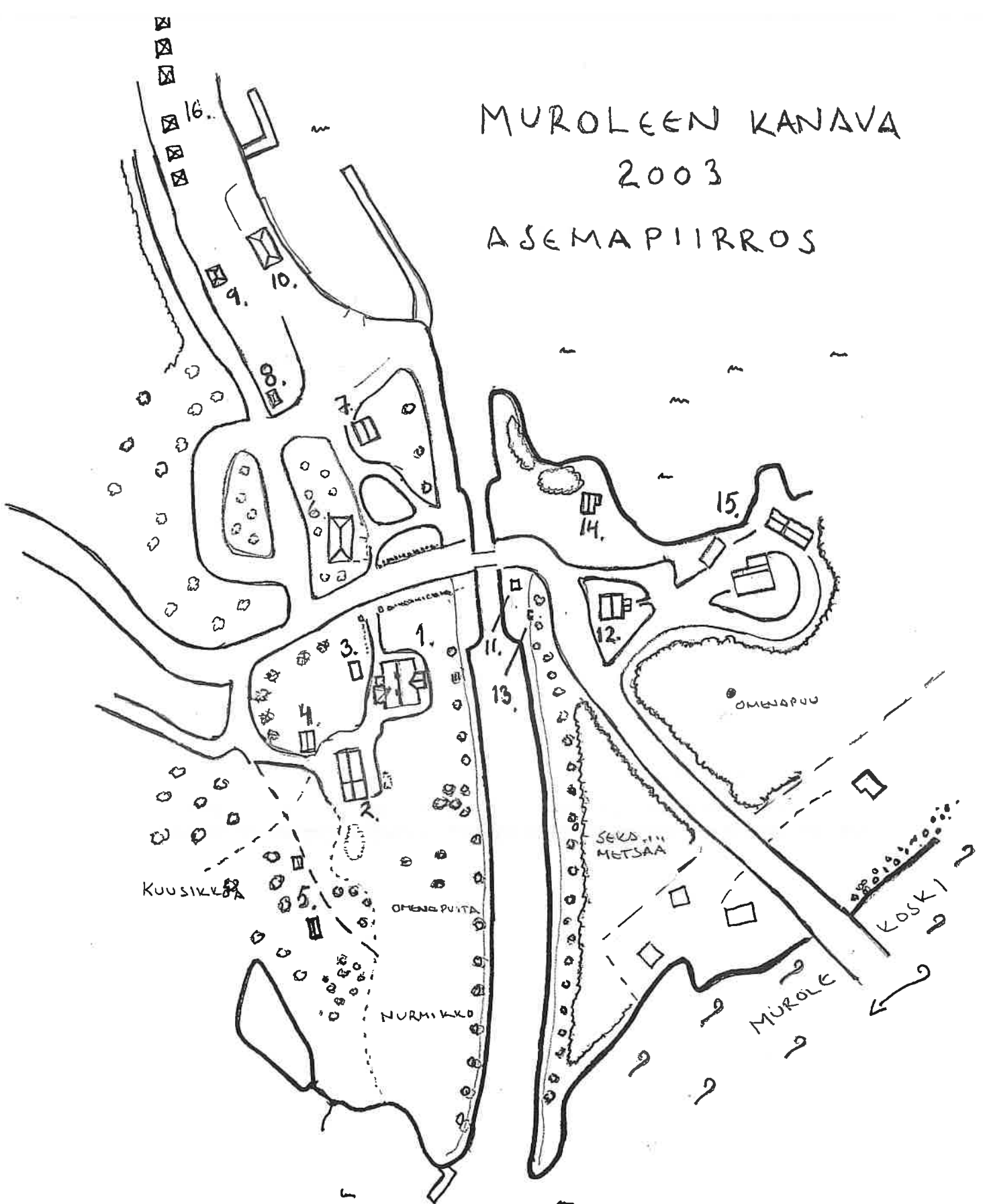

VUODEN 1979 KORJAUKSEN
MUUTOKSET

MUROLEEN KANAVA

2003

ASEMAPIIRROS

1. KANAVANHOITAJAN ASUINRAKENNUS
2. SAUNA, VARASTO
3. MAAKELLARI
4. AUTOTALLI
5. VARASTORAKENNUKSA
6. KIOSKIRAKENNUS
7. VARASTORAKENNUS
8. WC-RAKENNUS
9. VARASTO
10. VENEIDEN POLLOAINEPISTE
11. OMAUSHUONE
12. SOSIAALITILAT (RENKITUPA)
13. PUMPPOKELLARI
14. SAUNA
15. HUOLTO- JA VARASTORAKENNUKSA
16. GRILLI- JA SOUNA RAKENNUKSA

KIINTEISTÖLOMAKE

Kylä	Murole	Kiinteistö id	74
Kunta	Ruovesi	Kiinteistötunnus	
Osoite	Muroleen kanavatie	Alue	10
Aluetyyppi		Peruskartta	
Kohdetyyppi		Itäkoord	0
Hist. tilatyyp		Pohjoiskoord	0
Nykyinen tilatyyp		Rak lkm	1
		Inventoitu	1

Kuvaus

Kolmikaarinen kivisilta. kts. rakennuskortti

Muroleenkosken ylittävä kivirakenteinen silta valmistui vuonna 1906

Historia

Silta valmistui vuonna 1906. kts rakennuskortti

Ympäristö ja pihapiiri

Sillan ympäristö on rehevää, pääosin lehti- ja kuusivaltaista. Itäpuolella sillankorvalla on Murolekosken hyvin säilynyt laaja pihapiiri. Tien varressa on lyhyt rivi 1900-luvun alkupuolella pystytettyjä poppelipuita. Länsipuolella on Muroleen kanava ja ns. kanavasaari. Sillankorvalla on kaksi huvilaa 1970-luvulta.

Kaava pvm

Suojelu

Kirjalliset lähteet Ruoveden kunnan kiinteistörekisteri, Hämeen maanmittaustoimiston arkisto, Hämeenlinna.

Suulliset lähteet

Kulttuurihistoriallinen arvo

Rakennushist.

Historiallinen liikennehistoria

Ympäristöarvo

Perustelu Hyvin säilynyt holvattu kivisilta on vuodelta 1906. Rakenne on ajalleen tyypillinen. Liikennehistoria, ensimmäinen tielinjaus ja silta ovat 1830-luvulta. Silta liittyy osana Muroleenkosken 1900-luvun 1800- ja 1900-luvun alun kulttuurimaisemaan.

Arvoluokka

Lisätietoja, toim.pidesuos.

Murolekosken silta (5)

Ruoveden rakennusinventointi 2003

Liitteet	kuvaliite, karttaliite
Valokuvat	
Inventoija	Jari Heiskanen, Pirkanmaan maakuntamuseo 6.11.2003
Tallentaja	Jari Heiskanen, Pirkanmaan maakuntamuseo 19.11.2003

RAKENNUSLOMAKE

Rakennus

0

Kiinteistö	74	Rakennus id	275	Rno	
Rakennustyyppi	silta			Kerrosluku	
Nykyinen käyttö	liikenne			Pohjakaava	
Alkuperäinen käyttö	liikenne			Rungon muoto	
Suunnittelija	Rkm/yksilöllinen			Ullakko	☐
Signeeraus/vuosil				Kellari	☐
Rakentamisaika				Perustus	
Rak.vuosi	1906			Runko	Kivimuuraus
Rak.vuosikymmen	1900			Vuoraus	
Rak.vuosisata	1900			Katemateriaali	
Korjausvuodet				Katon muoto	
				Kuisti	
				Kuistin kattomuoto	

Kuvaus

Kolmikaarinen holvattu kivisilta on vuodelta 1906. Kivet ovat säännöllisiä lohkokiviä, joiden pintaa on vähän käsitelty. Muurauksessa on käytetty makkarasaumojia. Sillan pilarit/kiviarkut on rakennettu kiilamaiseksi veden ja jäiden ohjaamiseksi. Veden rajassa pilarien rakennetta on vahvistettu matalalla betonisokkelilla. Sillan kaiteet ovat ilmeisesti alkuperäiset. Pyöreästä metalliputkesta rakennettu aita tukeutuu kivi- ja metallipylväisiin ja metallisiin pylväisiin. Aidan tukikivet ovat ylöspäin kapenevia ja huippu on muotoiltu matalan pyramidin muotoiseksi. Myös kiven reunat ovat hakattu sileiksi. Kaiteen profiilia pilaa siihen kiinnitetty nykyaikainen sillankaide. Sen kiinnittämiseksi on jouduttu poraamaan osasta kivistä pintaa pois.

Sillan kiviosissa kasvaa sammalta, pilarien vaakapinnoissa on heinäkasvillisuutta betonisokkelissa kasvillisuutta mm. neljä metriä korkea nuori koivu. Kasvillisuuden rajoittamista olisi hyvä harkita.

Historia

Maantie Muroleesta Kuruun rakennettiin 1830-luvulla. Samassa yhteydessä rakennettiin ensimmäinen silta rakennettiin Muroleenkosken yli rakennettiin 1830-luvulla. Silta oli puurakenteinen 1800-luvulla.

Nykyinen kivisilta on rakennettu vuonna 1906. Sen suunnitteli insinööri G Henström ja rakennustöitä johti K.G. Reipas. Silta on hyvin säilynyt, myöhempiä lisäyksiä ovat asfaltointi, pilarien betonisokkeli ja vanhan kaiteen päälle lisätty kaide.

Kulttuurihistoriallinen arvo

Rakennushistoriallinen	rakennusperinteinen
Historiallinen	liikennehistoria

Murolekosken silta (5)

Ruoveden rakennusinventointi 2003

Ympäristöarvo maisemallisesti keskeinen sijainti

Arvojen perustelu

Tallentaja

Kunto

Luokitus

Lisätietoja

RUOVESI/ MUROLE/ MUROLEKOSKEN SILTA

silta lounaasta

silta eteläpuolelta

luoteesta

sillan vanhaa ja uutta kaidetta

silta pohjoispuolelta

näkymä kaakosta

näkymä kaakkoon

luoteeseen

KIINTEISTÖLOMAKE

Kylä	Murole	Kiinteistö id	64
Kunta	Ruovesi	Kiinteistötunnus	702-408-4-90
Osoite	Muroleen kanavatie 438	Alue	10
Aluetyyppi	haja-asutusalue	Peruskartta	2213,10
Kohdetyyppi	maatalous	Itäkoord	0
Hist. tilatyyppi	kantatalo	Pohjoiskoord	0
Nykyinen tilatyyppi	tila	Rak lkm	17
		Inventoitu	2

Kuvaus

Murolekosken laajassa pihapiirissä ovat (1.) päärakennus (1926), (2.) vanha asuinrakennus (1840-l), (3.) talousrakennus (1840-l), (4.) karjakeittiö (1800-l), (5.) vaateaitta (1800-l), (6.) kaksi vilja-aittaa (1800-l), (7.) saunarakennus (1900-l vaihde) (8.) kellarirakennus (1900-l), (9.) renginmökki (1800-l), (10.) navetta (1914/1960), (11.) muonamiesten mökki (1940-l), (12.) puimala (1940) (13.) tallirakennus (1940) ja (14.) lato (1940-l) ja (15.) pieni hirsivarasto. Lisäksi on 1930-luvulla siirretty pieni aitta (16.) Tilan itäpuolella on metsissä venäläisten vuonna 1916-17 rakennuttaman puolusjärjestelmän juoksuautoja ja korsuja. (17) Rakenteet ovat maatuneet, mutta vielä selkeästi nähtävissä.

Piha jakautuu eri osiin. Asuinpihan muodostavat kaksi asuinrakennusta ja pitkä talousrakennus. Lisäksi on tien varressa on kaksi kookasta vilja-aittaa. Taluspiha jää asuinpihan kaakkoispuolelle. Se on aikaisemmin sijainnut asuinpihan vieressä, mutta siirtynyt 1900-luvulla kauemmaksi. Taluspihan rakennukset eivät muodosta selkeää kokonaisuutta. Taluspihan puolella on myös mm. ns. renginmökki. Muroleentien eteläpuolella oman pihan muodostaa myös taloon kuuluva muonamiehen mökki.

Tilan nykyinen 2-kerroksinen päärakennus (2) on rakennettu hyvin lohkotuille ja saumatulle kivijalalle. Rakennuksen hirret ovat muistitiedon mukaan uittoyhdistyksen hirsiiä, jotka talo sai maksuksi halkosaamisista. Rakennuksesta ei ole säilynyt piirrustuksia, mutta rakennuksen pääpiirteet ovat isännän toiveiden mukaisia. Rakennus valmistui vesikattoon vuonna 1926. Sisätilat ovat rakennettu neljässä eri vaiheessa, viimeiset vaiheet vasta 1930-luvulla. Yläkerrassa on edelleen länsipäädystä rakentamatonta tilaa. Vuonna 1932 rakennukseen asennettiin keskuslämmitys, joka myöhemmin on muutettu öljylämmitteiseksi. Lomalauta - tyyppinen ulkovuoraus on vuodelta 1942. Vuoraus on maalattu ensimmäisen kerran kaseiinilla ja toisen kerran vuonna 1974 vesiohenteisella maalilla. Ikkunat ovat alkuperäiset T-jakoiset ja 6-ruutuiset. Yläikkunat ovat saranoitu yläreunasta tuuletusikkunaksi. Rakennukseen kuuluu 2-kerroksinen satulakattoinen avokuisti, jota kannattaa 8 vihreäksi maalattua puupylvästä. Kuistilla on matala, yksinkertainen valkoiseksi maalattu lauta-aita. Rakennuksen kaakkoispäädystä on pulpettikattoinen keittiön kuisti. Ruutuikkunat. Kuistin yläpuolella on metallikaiteinen avoparveke. Rakennuksen koillispuolella on katolla pieni satulakattoinen parveke, jossa on ristikkokoristeltu aita. Samantyyppinen parveke on vanhemmassa asuinrakennuksessa.

Kolmannen sivun pihasta muodostaa pitkä (3) talousrakennus, jossa on aitta, talli ja

mankelihuone. Rakennus on tehty nurkkakiville. Vuoraamattoman, pitkänurkkaisen hirsirakennuksen nurkat ovat valkoiseksi maalatuin laudoin suojatut. Rungon väri on punamultaa. Satulakatto on katettu huovalla ja kolmiorimalla. Pohjoispäädyssä on katolla katoksen suojaama soittokello. Mankelihuone toimii nykyisin kuivurina, joka näkyy takaseinässä tuulettimena. Rakennus on tehty 1800-luvulla, mahdollisesti 1800-luvun puolen välin aikaan.

Karjakeittiö (4) on nurkkakiville rakennettu hirsirunkoinen, vuoramaton rakennus. Lukkonurkat. Rakennus on maalattu punamullalla. Neliön -muotoisessa rakennuksessa on päreillä vuorattu pyramidikatto, jonka huipulla on koriste, jossa on mm. sorvatut pilarit ja pitkä piikki. Rakennuksessa on lautaovi. Rakennus on toiminut alunperin vanhemman navetan karjakeittiönä. Myöhemmin rakennuksessa oli paja. Rakennuksessa ollut kaivo on täytetty. Rakennettu 1800-luvun loppupuolella tai 1900-luvun alkupuolella.

Vaateaittana (5) tunnettu rakennus on tehty lähelle rantaa nurkkakiville. Pitkänurkkainen, poskellinen ja otsallinen aitta on normaalia leveämpi. Ovi on lähempänä oikeaa reunaa kuin keskellä. Rakennus on ollut maalattu punamullalla. Päätykolmiot ovat lautarakenteiset, Satulakatto on katettu aaltopellillä.

Vilja-aitat (6) sijaitsevat Muroleen kanavatie varressa. Vilja-aittoja on kaksi ja ne ovat samantyyppiset. Aitta on rakennettu nurkkakiville, ei jalkarakennetta. Pitkänurkkainen, punamullattu hirsirakennus on vuoraamaton, nurkat ovat suojattu valkoiseksi maalatuilla laudoilla. Myös päädyt ovat hirttä, vuoliaskatto. Kattotuolien päissä on profiointikoristelua. Satulakatto on katettu betonitiilellä. Ovi on ruskea vaakalautoitettu. Otsassa on pieni 3-ruutuinen ikkuna. Toisessa aitassa on suurempi aukko. Aitat ovat 1800-luvulta. Ne ovat myös jääneet tienpintaa alemmaksi, joka muodostaa oman riskinsä rakenteelle.

Saunarakennus (7) on aikaisemmin ollut mallas- ja palvisauna. Rannalla sijaitsevassa rakennuksessa on lyhytnurkkainen, vuoraamaton hirsirunko. Nurkat ovat suojattu valkoiseksi maalatuin laudoin. Päätykolmiot ovat lautarakenteiset. Satulakatto on katettu vihertävällä aaltopellillä. Ikkunat ovat 4-ruutuiset.

Perunakellarina toiminut maakellari (8.) on pääosin maarakenteinen. Luoteispäässä olevan oven ympärillä on vähän luonnonkiveä. Kellarin päällä on pitkänurkkainen, matala hirsirakennus, joka on toiminut varastona. Vuoliaskatto, satulakatto huopaa.

Huoneen ja lautarakenteisen eteisen sisältävä renginmökki (9.) on rakennettu nurkkakiville/matalalle luonnonkivisokkelille. Pitkänurkkainen, punaiseksi maalattu hirsirakennus on vuoraamaton. Nurkat ovat suojattu valkoiseksi maalatuilla laudoilla. Kaakkoispääty on lautarakenteinen ja vuorattu vaihtelevan levyisellä peiterimavuorauksella. Ovi on yksinkertainen pystylautoitettu ovi, poikkipienoin. Oven yläpuolella on 3-ruutuinen ikkuna. Ikkunat ovat 6-ruutuiset. Satulakatto on katettu huovalla ja kolmiorimalla. Rakennus on kesäisin vuokralla.

Navetta (10.) on rakennettu vuonna 1914. Rakennuksessa on korkea, säännöllisesti lohkotuista kivistä tehty kivijalka. Sen yläpuolella on alun perin ollut hirsirunko, joka on korvattu vuonna 1960 betoniharkkorakenteella. Lattiat ovat betonivalua ja siihen on painettu vuosiluku 1914. Ikkunat ovat pääosin 9-ruutuiset. Päädyt ovat lautarakenteiset. Satulakatto on katettu huovalla ja kolmiorimalla. Rakennuksessa on pohjoispuolella lautarakenteinen vinkkeli, joka on toiminut latona. Ulkoasua hallitsee myöhemmin tehty harkkorakenne. Ei

käytössä.

Muonamiehen (11) mökki on rakennettu vuonna 1940-luvun loppupuolella. Rakennus on tehty loivaan rinteeseen lohkotuille nurkkakiville. Rakennetta on myöhemmin vahvistettu valamalla kivien väliin betonisokkeli. Lyhytnurkkainen, vuoraamaton hirsirakennus on väriltään punainen, nurkka- ym. listat ovat valkoiset. Ikkunat ovat 6-ruutuiset. Rakennus on nykyisin vuokrattavana vapaa-ajan asuntona.

Puimalarakennus (12.) on lautarakenteinen. Harmaantuneessa rakennuksessa on pellillä katettu satulakatto. Luoteispäässä on Paavo Koskilahden tekemä koristeikkuna.

Tallirakennus on entinen riihi. Rakennus siirrettiin nykyiselle paikalle 1939/40 ja muutettiin talliksi. Rakennuksessa on matala kivijalka. Lyhytnurkkainen punamullattu hirsirunko on vuoraamaton. Nurkat ovat suojattu valkoisin laudoin. Päätykolmiot ovat rankorakenteiset. Ne ovat vuorattu satulakaton lappeiden suuntaisella kapealla rimalaudoituksella. Päädyn räystäässä on sahalista koristeena. Ikkunat ovat ruutuikkunoita. Ovesa on myös koristelua, vinolaudoitusta ja ruuturimoitusta. Oven yläpuolella on ristikkokuvioitu ikkuna. Satulakatto on katettu tiilellä. Tallirakennuksen tekijät ovat Pertti Helenius ja Paavo Koskilahti. Rakennuksessa on muutamia kanoja nykyään. Tallin koillispuolella on ulkokuone, koristelusta päätellen samalta ajalta ja samoilta tekijöiltä. Tallirakennus on ryhdikäs, joskin katosta puuttuu tiiliä ja ikkunoita on rikki.

(15)Pieni, kaksi aittaa sisältävä otsallinen riviaitta on rakennettu nurkkakiville. Rakennuksessa on lyhytnurkkainen, punamullattu hirsirunko. Nurkat ovat suojattu valkoiseksi maalatuilla laudoilla. Rakennuksessa on aaltopellillä katettu pulpettikatto ja se on painunut osittain maahan. Rakennuksessa on säilytetty 1930/40-luvulla salaajitukseen tarvittavaa välineistöä.

Pieni aittarakennus (16) on siirretty 1930-luvulla tilaan kuuluneelta Kivistön torpalta. Rakennuksessa on harmaantunut pitkänurkkainen hirsirunko. Satulakatto on katettu aaltopellillä.

Historia

Nykyinen Murolekoski -niminen tila on syntynyt 1970-luvulla, jolloin Kosken kantatila jaettiin perillisten kesken Koski-, Korpi-Varjakka- ja Murolekoski- nimisiin tiloihin. Vanha tilakeskus jäi Murolekosken tilalle.

Murole oli 1500-luvulla vielä erämaata, jonka nautinta on kuulunut mm. Pirkkalan Vatialan kylän Perttu Nattarille ja Pirkkalan Leinolan Markus Laurinpojalle. 1600-luvulla omistajana mainitaan Kangasalan Liuksiala. Koskella on harjoitettu pääasiassa kalastusta. Vielä isonjaon aikaan Kosken tila mainitaan kalastuspaikkana.

Isonjaon aikaan Koski oli jaettuna kahdeksi tilaksi. Jako oli tapahtunut ilmeisesti 1720-luvulla. Asuintontti oli nykyisellä paikalla ja se ulottui aina suvannon rantaan saakka. Veden pinta oli tällöin huomattavasti korkeammalla. Pellot olivat pieniä, keskittyen talon ympäristöön. Nykyiset peltoalueet olivat pääosin niittyä. Kylästä tuleva polku päättyi pihaan. Tämä polku on osittain säilynyt tilan alueella.

Murole Sångsvärks Ab osti tilan vuonna 1890. Tilasta erotettiin kaksi palstaa kosken suvannon länsi- ja itärannalta, jonka jälkeen tila myytiin Aleksander Thesleffille. Tilakeskuksen vieressä

olevalle tontille perustettiin höyrysaha ja suvannon länsirannalla oli huvila. (Godtkampf, myöh. Koivula tai Suomela).

Vuosina 1891-1898 Kosken tilan omisti Tie- ja vesirakennushallituksen ylitirehtööri Alexander Thesleff. Tilan viljelysmaat vuokrattiin vuonna 1892 lampuoti Manu Alaruhalle. Sopimus oli voimassa vuoteen 1898, jolloin metsänhoitaja Gabriel Snäll osti tilan. Myynnin yhteydessä Alexander Thesleff jätti itselleen pienen palstan kosken länsirannalta, johon rakennettiin 1890-luvun lopulla Casa Bianca di Murola -niminen huvila.

Vaikka Snäll kohdisti päähuomionsa metsänhoitoon rakennettiin hänen aikana tilalle kivinavetta ja uusi päärakennus. Myös tienvarren komea poppelirivi istutettiin tällöin. Gabriel Snäll kuoli vuonna 1932, jonka jälkeen isäntänä oli tytär Kyllikki Snäll aina vuoteen 1972. Hänen aikana rakennettiin mm. muonamiesten mökki, lato ja puimala. Niiden rakentajina olivat Pertti Helenius ja Paavo Koskilahti, joista viimeksimainittu oli erikoistunut ikkunoihin ja muuhun koristeluun. Hänen käten jälki näkyy hyvin navetan viereen siirretyssä vanhassa riihessä, joka muutettiin hevostalliksi.

Kyllikki Snällin jälkeen tila siirtyi hänen veljelle Viljamille, jonka tyttärille tila jaettiin vuonna 1974. Jaossa syntyivät Murolekosken, Kosken ja Korpivarjakan tila.

Pääosa rakennuksista on 1800-luvulta. Asuinpiha muodostaa edelleen suojaosan ja tiiviin pihapiirin, joka aukeaa lounaaseen, Muroleentien suuntaan. Nykyistä päärakennus edeltänyt rakennus oli pidempi, jolloin piha oli vielä nykyistä tiiviimpi. Tien varrella sijaitsi myös myöhemmin purettu rakennus, jossa aloitti pitäjän ensimmäinen Ruoveden Työväen osuuskauppa.

Ympäristö ja pihapiiri

Pihapiiri sijaitsee muroleenkosken itärannalla. Rakennukset ovat pääosin muroleentien varrella. Varsinainen pihapiiri on tien pohjoispuolella. Murolekosken ylittää vuonna 1906 valmistunut 3-kaarinen kivisilta. Tien varrella, sillan kupeessa on lyhyt rivi kookkaita poppeleita, jotka ovat istutettu 1900-luvun alkupuolella. Pihamaa on pääasiallisesti heinäpihaa ja sillä kasvaa runsaasti suuria ja vanhoja lehti- ja havupuita, pääosin kuusia. Puutarha, viljaitait, muonamiesten mökki ja sauna jäävät tien eteläpuolelle

Kaava

pvm

Suojelu

Kirjalliset lähteet Ruoveden kunnan kiinteistörekisteri, Hämeen maanmittaustoimiston arkisto, Hämeenlinna. Hämeenlinnan maakunta-arkisto. Suhonen Matti, Muroleen kanava, Näsijärven helmi, 1986.

Suulliset lähteet Mähönen Otto ja Meri, haastattelu syyskuussa 2003.

Kulttuurihistoriallinen arvo

Rakennushist.	rakennusperinteinen
Historiallinen	asutushistoria
Ympäristöarvo	maisemakokonaisuus
Perustelu	Hyvin säilynyt, laaja ja monipuolinen pihapiiri, jossa on yhteensä 16

Murolekoski (6)

Ruoveden rakennusinventointi 2003

asuinrakennusta 1800- ja 1900-luvun alkupuolelta. Asuinrakennukset (1840- ja 1920-l.) Lisäksi renginmökki (1800-l) ja muonamiehen mökki (1940-l) Rakennukset sijaitsevat maisemallisesti keskeisellä paikalla Murolekosken rannalla. Kiinteistö liittyy keskeisenä osana Murolekosken kanavaan, asutukseen ja teollisuuteen. Tontilla on I maailmasodan puolustusasemia.

Arvoluokka

I

Lisätietoja, toim.pidesuos.

Liitteet

asemapiirros, karttaote, kuvaliite.

Valokuvat

Inventoija

Jari Heiskanen, Pirkanmaan maakuntamuseo
18.9.2003

Tallentaja

Jari Heiskanen, Pirkanmaan maakuntamuseo
11.11.2003

RAKENNUSLOMAKE

Rakennus

0

Kiinteistö	64	Rakennus id	277	Rno	702-408-4-90
Rakennustyyppi	juoksuhauda	Kerrosluke			
Nykyinen käyttö	ei käytössä	Pohjakaava			
Alkuperäinen käyttö	sota	Rungon muoto			
Suunnittelija	Ei tiedossa/venäläiset	Ullakko	☐	Kellari	☐
Signeeraus/vuosil		Perustus			
Rakentamisaika	1916-17	Runko			
Rak.vuosi		Vuoraus			
Rak.vuosikymmen	1910	Katemateriaali			
Rak.vuosisata	1900	Katon muoto			
Korjausvuodet		Kuisti			
		Kuistin kattomuoto			

Kuvaus

Tilan mailla on metsässä säilynyt osia venäläisten vuosina 1916-17 rakennuttamasta puolustuslinjasta. Rakenteet, juoksuhaudat, poterot ja korsut ovat maatuneet ja kasvillisuuden peittämät. Rakenteita on ollut kolmessa linjassa, poikittain vesistöjen rajaamaan niemeen nähden. Ensimmäinen on sijainnut heti kosken itärannalla, osin Muroleenkosken pihapiirissä. Toinen linja on ollut noin 600 metriä koskelta itäänpäin. Näiden linjojen välissä, tilan peltojen pohjoisreunalla on pitkä juoksuhauda. Kolmas linja on noin 200 metriä idempänä kuin toinen. Puolustusjärjestelmän rakenteet noudattelevat pääosin maaston muotoja. Havainnointia haittaa rakenteiden maatuneisuus. Puolustusrakenteita on myös aluperin tehty pelloille, mutta ne ovat täytetty heti itsenäistymisen jälkeen.

Historia

Ensimmäisen maailmansodan syttymisen jälkeen venäläiset alkoivat varustautua Saksan maihinnousun uhkaan. Helsingin ja rannikon linnoittamisen lisäksi varustauduttiin myös sisämaassa mahdollisen hyökkäyksen varalta. Tärkeitä ja hyviä linnoituskohteita olivat järvien väliset kannakset. Ruovedellä varustettiin kenttälinoituksin kaikki neljä vesistöjen ylityspaikkaa: Visuvesi, Syvinki, Kautunvuolle ja Muroleen kanava. Työt alkoivat keväällä 1916 ja päättyivät vallankumoukseen syksyllä 1917.

Kanavalla linnoitustyöt keskittyivät kosken itärannalle. Puolustusjärjestelmät rakennettiin metsiin ja pelloille. Juoksuhaudat tuettiin kivin ja hirsirakentein. Lisäksi asemien eteen raivattiin ampuma-alaa ja rakennettiin piikkilankaesteitä. Puutavara otettiin lähistön metsistä. Rakennustyöt kohdistuivat pääosin Kosken tilalle ja osittain myös Enqvistin omistaman höyrysaunan ja telakan tontille. Kosken tilalla puolustusjärjestelmien rakenteet sijoituivat myös tilan kannalta keskeisille paikoille, kuten pihapiiriin ja lähipelloille.

Suomen itsenäistymisen jälkeen puolustusjärjestelmät muuttuivat tarpeettomaksi.

Sisällissodassa niiden hyödyntäminen jäi vähäiseksi. Itsenäistymisen jälkeen valtio alkoi maksaa aiheutetusta tuhoista korvauksia. Kosken tilan elokuussa 1918 tehdyssä seikkaperäisessä korvaushakemuksessa mainitaan mm. viljelyksillä olevan noin 2000 kuutiota täytettäviä rakenteita. Tuhojen lisäksi kivien räjäyttelyn sanottiin vähentäneen kalansaalista. Metsästä hakattujen puiden määrässä päädyttiin lukuun 20 610, jotka oli tarkoin lajiteltu paksuuden ja tyyppin mukaan. Hakemukseen ei valitettavasti sisältynyt karttaa.

Venäläiset maksoivat työstä hyvää palkkaa ja työmaa veti puoleensa työväkeä. Toisaalta valvonta oli heikkoa ja usein kerrotaan tarinoita huonosti tehdystä työstä. Näissä on varmasti perää, toisaalta tuloksiakin saatiin aikaan. Upseerien sanotaan asuneen Koivulassa.

Kulttuurihistoriallinen arvo

Rakennushistoriallinen

Historiallinen

Ympäristöarvo

Arvojen perustelu

Tallentaja	Jari Heiskanen, Pirkanmaan maakuntamuseo
	25.11.2003

Kunto

Luokitus

Lisätietoja

RAKENNUSLOMAKE Rakennus 0

Kiinteistö	64	Rakennus id	261	Rno	702-408-4-90
Rakennustyyppi	asuinrakennus	Kerrosluku	1	Pohjakaava	karoliininen
Nykyinen käyttö	varastointi	Rungon muoto		Ullakko	☒
Alkuperäinen käyttö	asuminen	Kellari	☐	Perustus	Lohkokivi
Suunnittelija	Ei tiedossa	Runko	Hirsi	Vuoraus	
Signeeraus/vuosil		Katemateriaali	Tiili -betoni	Katon muoto	Auma
Rakentamisaika		Kuisti	umpikuisti	Kuistin kattomuoto	5 lapekatto
Rak.vuosi					
Rak.vuosikymmen	1840				
Rak.vuosisata	1800				
Korjausvuodet					

Kuvaus

Asuinrakennus (n. 7x15) metriä on rakennettu erikokoisille lohkotuille kiville. Lyhytnurkkainen, punamullalla maalattu hirsirunko on vuoraamaton. Nurkkalistat ovat valkoiset. Ikkunat ovat 6-ruutuiset, vuorilaudat valkoiseksi maalatut. Ikkunoiden yläosaa on korostettu otsalaudalla ja profiloidulla listalla. Seinän yläosassa on valkoiseksi maalattu profiloitu vesilista, jonka yläpuolisessa kentässä on ristikkokuviointilla koristellut haukkaikkunat. Räystäät ovat pitkät ja valkoiseksi maalattu räystääslista on koristeltu sydänkuviolla. Ikkunat ovat 6-ruutuiset, lasi puhallettua ja helat 1800-luvun loppupuolelta. Aumakatto on katettu betonitiilellä. Umpikuisti on mutterimallia, joskin ulkoseiniä on seitsemän, jolloin rungon ja kuistin seinä muodostavat 45 asteen kulman. Ikkunat ovat 6-ruutuiset, vuorilaidoissa jäljitely klassisia pylväitä. Kuisti on vuorattu punaiseksi maalatulla vaakakeilapontulla laudalla. Kuistin yläpuolella on katolla satulakattoinen frontoni, jossa on ruutuikkuna. Luoteispuolella taloa on salin kohdalla ollut kuisti. Nykyiset yksinkertaiset rakenteet ovat 1900-luvun puolenvälin jälkeen tehdyt. Katolla on kuistin yläpuolella satulakattoinen parveke, joka on tuettu neljällä kannattajalla seinään. Parvekkeessa on valkoiseksi maalattu ristikkoaita

Rakennus on pääosin hyvässä kunnossa. Paikoitellen katto on vuotanut ja tuhonnut räystästä. Sisätilat ovat varastotilana. Huoneissa on säilynyt 1800-luvulta peräisin olevaa sisustusta mm. kaakeliuuneja, ovia ja tapetteja. Sisäkatossa on nähtävissä vanhoja kattomaalauksia. Eteisessä on kiinteä kaappi, jonka pinnassa on roiskemaalausta.

Rakennuksella ei ole suoranaista tuhoutumisen uhkaa. Sille olisi hyvä tehdä kuitenkin perusteellinen kuntokartoitus ja kunnostussuunnitelma.

Historia

Omistajan muistitiedon mukaan rakennuksen ovat rakennuttaneet tilan omistajan

Sinerbykoffin vävyt tohtori Svanberg ja ja Belgian konsuli Kingsen kesäkäyttöön 1840-luvulla. Rakennuksessa ei ole keittiötä. Rakennuksen ullakolla on omistajan mukaan maalattu vuosiluku 1856. Ullakolla on saman tiedon mukaan Ellen Thesleffin raakalautaan maalaamia kukka-aiheita.

Kulttuurihistoriallinen arvo

Rakennushistoriallinen	rakennusperinteinen
Historiallinen	henkilöhistoria
Ympäristöarvo	maisemakokonaisuus
Arvojen perustelu	Erittäin hyvin säilynyt esimerkki 1800-luvun alkupuolen rakennustyylistä, jossa on piirteitä kansanrakennuksista, mutta myös aikansa empire- ja kustavilaisista tyylirakennuksista.

Tallentaja Jari Heiskanen, Pirkanmaan maakuntamuseo

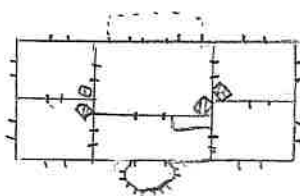
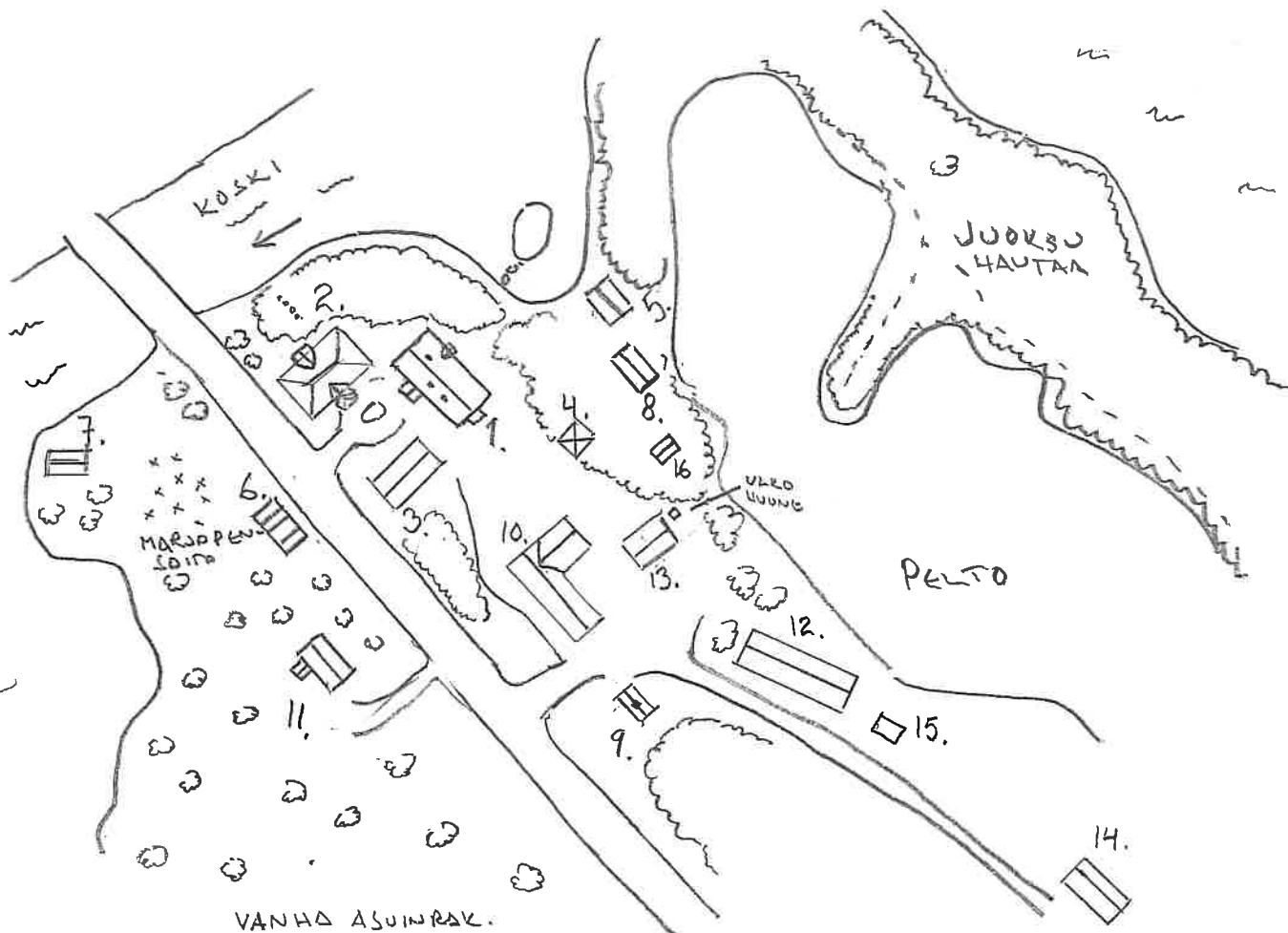
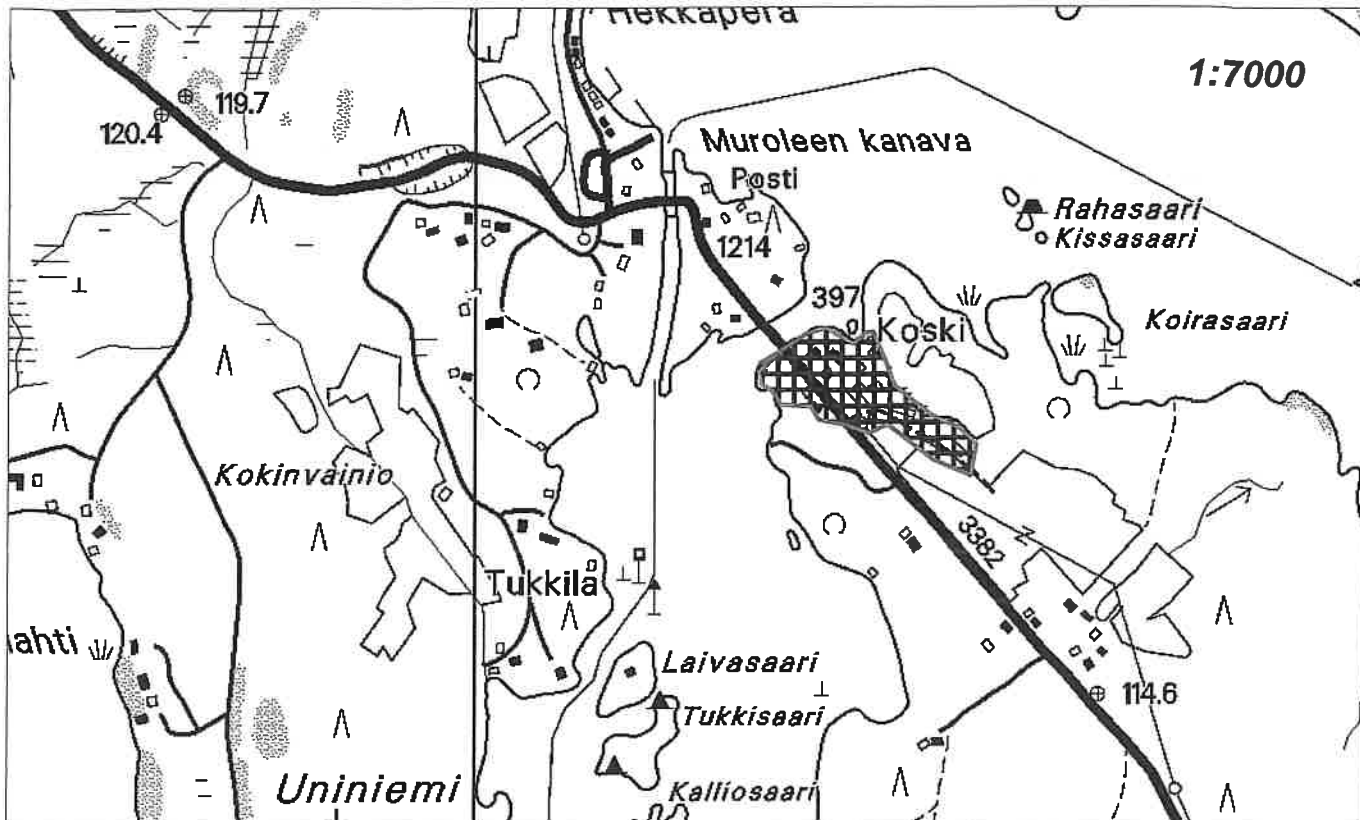
21.9.2003

Kunto Hyvä

Luokitus

Lisätietoja

RUOVESI/ MUROLE/ MUROLEKOSKI

1. PÄÄRAKENNUS (1926)
2. ASUINRAK 1840-1.
3. TALOUSRAKENNUS
4. KARJAKEITTIÖ
5. VAATEAITTA
6. VIHJA-AITAT
7. SAUNA
8. KELLARI/RAKENNUS
9. RENGINMÖKKI
10. NOVETI
11. MUONSMIEHEN MÖKKI
12. PUIMALA
13. TALLI
14. LATO
15. RIVIAITTA
16. AITTA

RUOVESI/ MUROLE/ MUROLEKOSKI

päärakennus (1926)s lounaasta

päärakennus kaakosta

vanhempi asuinrakennus kaakosta

luoteispuolen parveke 7-sivuinen kuisti

talousrakennus 2003

ja 1900-luvun alussa

Nykyistä päärakennusta edeltävä rakennus oli 1-kerroksinen.

Vanhat mustavalkokuvat; Tampereen museot, kuvaarkisto. KUVAAJA LUHTALA MATTI

talousrakennus lounaasta

vilja-aitat

pieni aitta

navetta idästä

tallirakennus etelästä

entinen karjakeittiö

rengin tupa

vaateaitta

saunarakennus ja kosken silta

maakellari/varasto

muonamiehen mökki

puimalan pääty

varasto

ulkohuone

KIINTEISTÖLOMAKE

Kylä	Murole	Kiinteistö id	71
Kunta	Ruovesi	Kiinteistötunnus	702-408-4-13
Osoite	Tukkilantie 25	Alue	10
Aluetyyppi	mäkitupa-alue (hist.)	Peruskartta	2213,10
Kohdetyyppi	asuinkiinteistö	Itäkoord	0
Hist. tilatyyppi	mäkitupa	Pohjoiskoord	0
Nykyinen tilatyyppi	tontti	Rak lkm	7
		Inventoitu	1

Kuvaus

Mäenpään tontilla on vanhalle kivijalalle rakennettu asuinrakennus (1940). Talousrakennukset, sauna, maakellari, liiteri, varastoaitta ja ulkokuone ovat 1900-luvun alkupuolelta. Pihassa on myös autotalli.

Historia

Mäenpää, noin 0,22 hehtaaria, on lohkottu vuonna 1923 Kosken tilasta. Omistajaksi merkittiin Kustaa Sohlman. Tontin lunastusta edeltänyt vuokrasopimus on vuodelta 1900. Pääosa rakennuskannasta onkin 1900-luvun alkupuolelta.

Virallisissa asiakirjoissa Sohlman kirjoitetaan välillä Suulman ja hänen sosiaalisena luokituksena käytetään torpparia, mäkitupalaista ja lohkotilallista.

Kustaa ja hänen vaimonsa Henriikka kuolivat 1920-luvun loppupuolella, jonka jälkeen kiinteistö myytiin työmies Eemeli Nuutiselle. 1930-luvun lopulla vuokralaiseksi tuli kirvesmies Kalle Pohjan perheineen. Myöhemmin Mäenpää ostettiin omaksi. Päärakennus tuhoutui tulipalossa vuonna 1939. Uusi asuinrakennus valmistui vanhalle kivijalalle seuraavana vuonna. Nykyisin talossa viettää eläkepäiviä Kalle Pohjan tytär puolisoineen. Rakennusta on kunnostettu 1990-luvulla.

Mäkeä on kutsuttu Suulmannin mäeksi.

Ympäristö ja pihapiiri

Mäenpään tontti sijaitsee vanhan Murole-Kurun tien varressa. Tienoikaisun jälkeen tie on jäänyt paikallistieksi Tukkilantien -nimellä. Tontti on rinteessä, siten että pihan rakennukset ovat mäen päällä tiiviisti. Rinteessä on maakellari ja rinteessä on saunarakennus. Tonttia ympäröi kookas sekametsä. Tontin itäpuolella on Valle 1:n ja Vallelan mäkitupatontit. Lähistöllä ovat myös Kuuselan ja Gotdkampfin huvilat. Muroleen kanavalle on matkaa noin 300 metriä. Pihapiiri muodostuu rakennuksista, hiekkapihasta ja vähäisestä nurmikosta. Tonttia rajaavat luonnonmetsä ja kiviaita. Asuinrakennuksen eteläpuolella on muutama pensas.

Kaava

pvm

Suojelu

Kirjalliset lähteet Ruoveden kunnan kiinteistörekisteri, Hämeen maanmittaustoimiston

Mäenpää (7)

Ruoveden rakennusinventointi 2003

arkisto, Hämeenlinna.

Suulliset lähteet

Keskinen Anna-Liisa ja Esko, haastattelu marraskuussa 2003

Kulttuurihistoriallinen arvo

Rakennushist.	rakennusperinteinen
Historiallinen	sosiaalihistoria
Ympäristöarvo	maisemallisesti keskeinen sijainti
Perustelu	Mäenpää on mäkitupa vuodelta 1900. Päärakennus on rakennettu vanhalle pohjalle vuonna 1940. Viisi talousrakennus 1900-luvun alkupuolelta. Lähistöllä on kaksi huvilaa ja kolme mäkitupaa 1900-luvun vaihteesta.
Arvoluokka	

Lisätietoja, toim.pidesuos.

Liitteet	Karttaote, asemapiirros, kuvaliite
Valokuvat	
Inventoiija	Jari Heiskanen, Pirkanmaan maakuntamuseo 7.11.2003
Tallentaja	Jari Heiskanen, Pirkanmaan maakuntamuseo 10.11.2003

RAKENNUSLOMAKE   **Rakennus**   **0**

Kiinteistö	71	Rakennus id	269	Rno	702-408-4-13
Rakennustyyppi	asuinrakennus	Kerrosuku			1
Nykyinen käyttö	asuminen	Pohjakaava			
Alkuperäinen käyttö	asuminen	Rungon muoto			
Suunnittelija		Ullakko	☐	Kellari	☐
Signeeraus/vuosil		Perustus			Lohkokivi
Rakentamisaika		Runko			Hirsi
Rak.vuosi	1940	Vuoraus			Lomalauta
Rak.vuosikymmen	1940	Katemateriaali			Pelti- aalto
Rak.vuosisata	1900	Katon muoto			Satula
Korjausvuodet	1990-1	Kuisti			umpikuisti
		Kuistin kattomuoto			harjakatto

Kuvaus

Asuinrakennus, n. 6 x 9 metriä on rakennettu lohkotuista kivistä tehdyn kivijalan päälle. Lyhytnurkkainen hirsirunko on vuorattu punaiseksi maalatulla lomalaudoituksella. Nurkka ym. listat ovat valkoiset. Ikkunat ovat alkuperäiset 6- ja 9-ruutuiset. Satulakatto on katettu galvanoidulla aaltopellillä. Rakennuksen korkuinen, leveä umpikuisti on rakennettu samoin kivijalalle. Ulko-ovea suojaa pieni lippa. Ulko-ovi on punainen, pystypaneloitu.

Ulkovuori on uusittu vanhaa vastaavalla vuorauksella vuonna 1996. Samana vuonna korvattiin vanha huopakate aaltopellillä. Vanhat ikkunat kunnostettiin. Kuistin yläpuolelle on rakennettu pieni huone, muuten vintti on avoin.

Historia

Vuokrakirjan perusteella ensimmäinen asuinrakennus rakennettiin 1900-luvun ensimmäisinä vuosina. Asuinrakennuksen tekijä/teettäjä oli Kustaa Sohlman. Rakennus paloi 1939 ja uusi rakennettiin vanhalle kivijalalle vuonna 1940. Tekijänä oli kirvesmies Kalle Pohja. Rakennusta on kunnostettu 1990-luvulla.

Kulttuurihistoriallinen arvo**Rakennushistoriallinen****Historiallinen****Ympäristöarvo****Arvojen perustelu****Tallentaja**

Jari Heiskanen, Pirkanmaan maakuntamuseo

10.11.2003

Mäenpää (7)

Ruoveden rakennusinventointi 2003

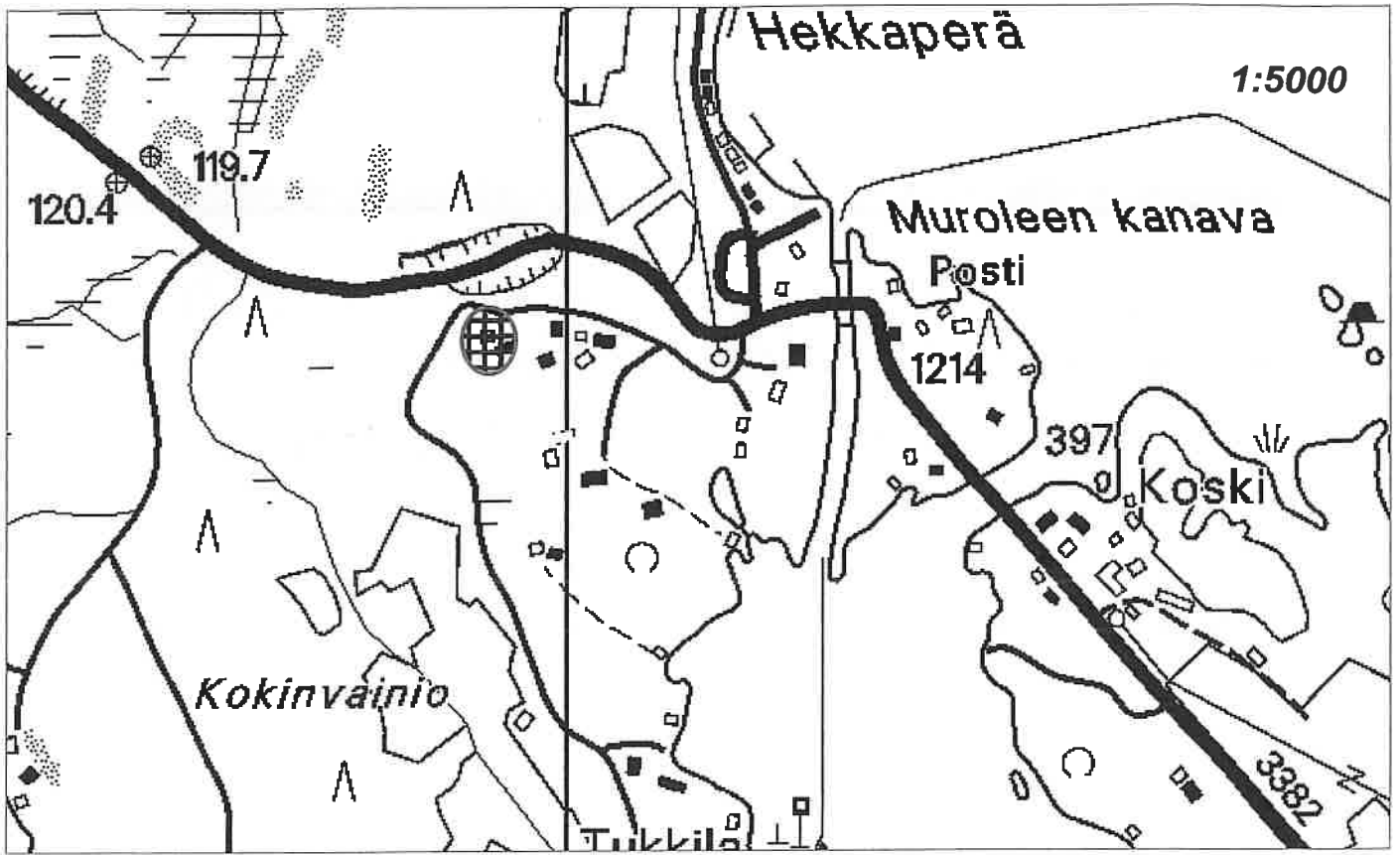
Kunto

Hyvä

Luokitus

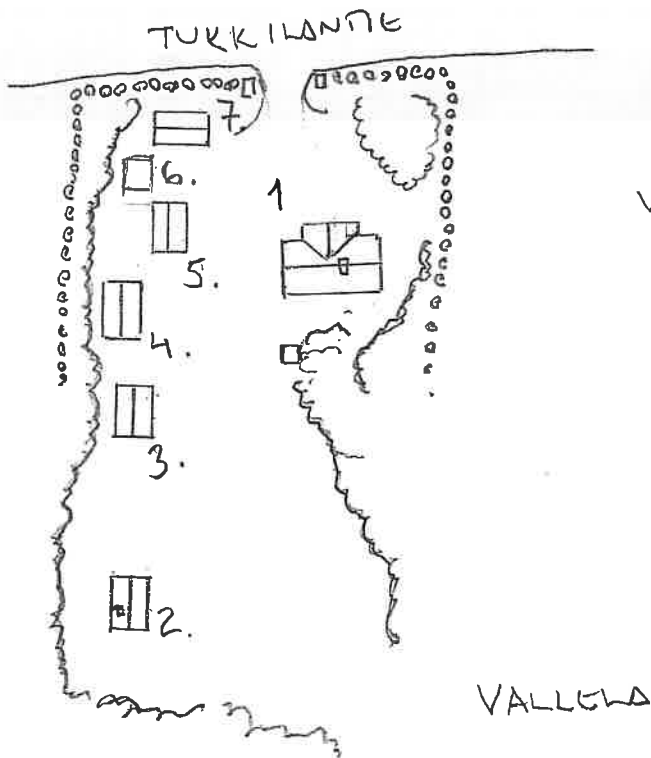
Lisätietoja

RUOVESI/ MUROLE/ MÄENPÄÄ

1. ASUINRAKENNUS 2. SAUNA 3. MAAKELLARI 4. LIITERI
 5. VARASPAITTA 6. ULKOHUONE 7. AUTOPALLI

ooooooooo KIVIAITAA

RUOVESI/ MUROLE/ MÄENPÄÄ

näkymä pihaan Tukkilantieltä

asuinrak. itäpäätty

länsipäätty

liiterirakennus

maakellari

sauna

ulkohuone ja autotalli

tontin etelälaidalta

varastoaitta

KIINTEISTÖLOMAKE

Kylä	Murole	Kiinteistö id	67
Kunta	Ruovesi	Kiinteistötunnus	702-408-4-6
Osoite	Muroleen kanavatie	Alue	10
Aluetyyppi	teollisuusalue	Peruskartta	2213,10
Kohdetyyppi	teollisuus	Itäkoord	0
Hist. tilatyyppe	palstatila	Pohjoiskoord	0
Nykyinen tilatyyppe	tontti	Rak lkm	4
		Inventoitu	1

Kuvaus

Saha 2: (1) asuin- ja toimistorakennus (1890-1), (2) ulkorakennus (1950-1), (3) saunarakennus (1900-1 loppupuoli), (6) uusi hirsihuvila (2000-1)

Sopula nimisen työväen asuinrakennuksen (4) ulkorakennus ja (5) ulkokuone (1920/30-1)

Vuosina 1896 - 1930 tontilla toimi saha, jota seurasi telakka ja tervatehdas. Tiili- ja puurakenteisia tuotantotiloja oli lukuisia suvannon rannalla. Näiden lisäksi oli ylempänä, tien varressa toimisto- ja asuinrakennuksia. Tästä laajasta kokonaisuudesta on säilynyt ainoastaan isännöitsijän asuinrakennus, jossa toimi myös tehtaan konttori. Sopula -nimisestä asuinrakennuksesta on säilynyt talousrakennus ja ulkokuone. Teollisuusrakenteista on jäljellä metsittyneellä ranta-alueella oleva vuonna 1911 rakennettu tiilipiippu, joka kuului aluksi sahan höyläämöö, myöhemmin tervatehtaaseen. Muuten rakennuskannasta on jäljellä vain vähäisiä kivi- ja betonirakenteisia perustuksen osia. Tiili- ja puurakenteet ovat purettu pois. Rakennuksia ovat saaneet purkaa työnjohtajat ja ne ovat pääosin purettu ennen 1960-lukua. Vanhasta rakennuskannasta oli säilynyt myös Sopula, jonka asuinrakennus purettiin 2000-luvun alussa. Sopulasta on jäljellä rankorakenteiset ulkorakennus ja ulkokuone.

Asuin- ja konttorirakennus on rakennettu 1890-luvun loppupuolella. Pihapiiriin kuuluu myös myöhemmältä ajalta oleva talousrakennus, jossa on puuliiteri, varasto, autotalli ja WC. Rannassa on saunarakennus ja laituri. Toimelan kaakkoispuolella on 2000-luvun alussa rakennettu puunvärinen hirsihuvila.

Tontin kaakkoisosa on merkintä RA-3, joka osoittaa sen loma-asuntojen korttelialueeksi, jolle saa sijoittaa vaihtoehtoisesti myös pysyvää asutusta.

Historia

Kosken tilan osti Murola Sågsvärks AB vuonna 1890. Tilasta erotettiin oston jälkeen palsta (n. 6,2 hehtaaria) sahan rakennuksille suvannon itärannalta. Pääosa Kosken tilasta myytiin Alexander Thesleffille vuonna 1891. Palsta lohkottiin vuonna 1894 nimellä N: 2 Saha.

Porvoolainen liikemies August Eklöf aloitti sahaustoiminnan vuonna 1896. Vuonna 1916 saha myytiin tamperelaiselle J.W. Enqvistille, joka jatkoi sahaustoimintaa vuoteen 1918. Sahaustoiminnan hiipumisen jälkeen uudeksi toimialaksi tuli Enqvistin myötä telakka.

Vuosina 1917-1930 telakalla rakennettiin proomuja, veneitä ja muita puunkuljetuksessa tarvittavia välineitä. Toiminta päättyi Muroleessa vuonna 1930, jolloin Enqvist hankki käyttöönsä Neptun Oy:n entisen telakan Ylöjärvellä. Kolmas toimiala oli vuoden 1920 lopulla aloittanut J.W Enqvist Oy:n terva- ja tärpättitehdas. Vaikka kysyntää ja vientiä oli ulkomaille saakka, toiminta päättyi kannattamattomana vuonna 1925. Telakkatoiminnan päättymisen jälkeen rakennukset jäivät pois käytöstä ja ne purettiin. G.A. Serlachius Oy (nyk. Metsäserla oy) osti vuonna 1966 J.W. Enqvistin. Asuinrakennus toimii henkilökunnan vapaa-ajan käytössä.

Ympäristö ja pihapiiri

Rakennus sijaitsee Muroleentien varressa. Piha muodostuu asuin- ja talousrakennuksesta. Ympäristö on pääosin koivu- ja kuusimetsää. Rinne viettää rantaan, jossa on saunarakennus. Piha hiekkapintainen, vähän nurmikenttää. Rinteessä kasvillisuutta.

Kaava Ranta asemakaava **pvm** 1997

Suojelu

Kirjalliset lähteet Ruoveden kunnan kiinteistörekisteri, Hämeen maanmittaustoimiston arkisto, Hämeenlinna. Suhonen Matti, Muroleen kanava, Näsijärven helmi, 1986. Toimelan rakennusinventointi, Hedman Tarja.

Suulliset lähteet

Kulttuurihistoriallinen arvo

Rakennushist. rakennusperinteinen

Historiallinen teollisuushistoria

Ympäristöarvo

Perustelu 1900-luvun vaihteen teollisuustontti, jolla on hyvin säilynyt toimisto- ja asuinrakennus 1890-luvun lopulta. Saha- telakka -tervatehtaasta on jäljellä tiilirakenteisen savupiipun lisäksi vain kivi- ja betoniperustuksia.

Arvoluokka

Lisätietoja, toim.pidesuos.

Liitteet Karttaote, asemapiirros, kuvaliite

Valokuvat

Inventoija Jari Heiskanen, Pirkanmaan maakuntamuseo
18.9.2003

Tallentaja Jari Heiskanen, Pirkanmaan maakuntamuseo
5.11.2003

RAKENNUSLOMAKE   **Rakennus**   **0**

Kiinteistö	67	Rakennus id	263	Rno	702-408-4-6
Rakennustyyppi	asuinrakennus	Kerrosluku			1,5
Nykyinen käyttö	vapaa-aika	Pohjakaava			
Alkuperäinen käyttö	asuminen/hallinto	Rungon muoto			
Suunnittelija	Ei tiedossa	Ullakko	☐	Kellari	☐
Signeeraus/vuosil		Perustus			Lohkokivi
Rakentamisaika	1895-1900	Runko			Hirsi
Rak.vuosi		Vuoraus			Vaakalauta
Rak.vuosikymmen	1890	Katemateriaali			
Rak.vuosisata	1800	Katon muoto			Satula
Korjausvuodet		Kuisti			
		Kuistin kattomuoto			

Kuvaus

Klassistis -henkinen asuin- ja konttorirakennus on rakennettu lohkotuista kivistä tehdylle kivijalalle. Hirsirunko on vuorattu keltaiseksi maalatulla keilapontatulla vaakalautoituksella. listoitus, räystäät ym. on maalattu valkoiseksi. Seinän yläosa on rajattu vaakalistalla omaksi kentäksi. Rakennuksen nurkissa on mm. nurkkapilasterit ja kissanpenkit., Räystäät ovat laudoitettu umpeen. Ikkunat alakerrassa ovat T- ja TT karmilliset. Yläkerrassa on päädyissä ja frontoneissa 6-ruutuiset, ilman postipuuta. Klassistis -henkisissä vuorilautoissa on mm. viistetyt reunat ja ympyräkoristelua. Rakennuksen julkisivun puolella on pulpettikattoinen 6-pylvään kannattama avokuisti, jossa on ristikkokoristeltu aita. Rannanpuolella rakennuksessa on erkkeri ja sen päällä avokuisti. Kuistin ja erkkerin yläpuolella on katolla satulakattoinen frontoni, jossa on vahva päätykolmio. Rakennuksen luoteispäädyssä on lisäksi pieni satulakattoinen umpikuisti. Rakennuksessa on satulakatto, joka on katettu huovalla ja kolmiorimalla.

Sisätilat perustuvat Tarja Hedmanin vuonna 1997 tekemään rakennusinventointiin. Huonejako on säilynyt todennäköisesti alkuperäisenä. Huoneissa on säilynyt alkuperäisiä jugend -tyylisiä kaakeliuuneja. Samoin yläaulan kaiteet ovat jugend-tyylisiä. Ovet ovat 3- ja 4-peilisiä. Sahan konttori on ilmeisesti toiminut huoneessa, johon on oma sisäänkäynti talon luoteispäädystä. Huoneessa on muista huoneista poiketen pönttöuuni. Lattioissa on muovimatot, seinissä pinkopahvi ja tapetti. Sisäkatoissa on valkoinen sisustuslevy.

Historia

Asuin- ja konttorirakennus on rakennettu Rakennus on tehty Murole Sågsvärks AB:n asuin- ja konttorirakennukseksi.

Kulttuurihistoriallinen arvo

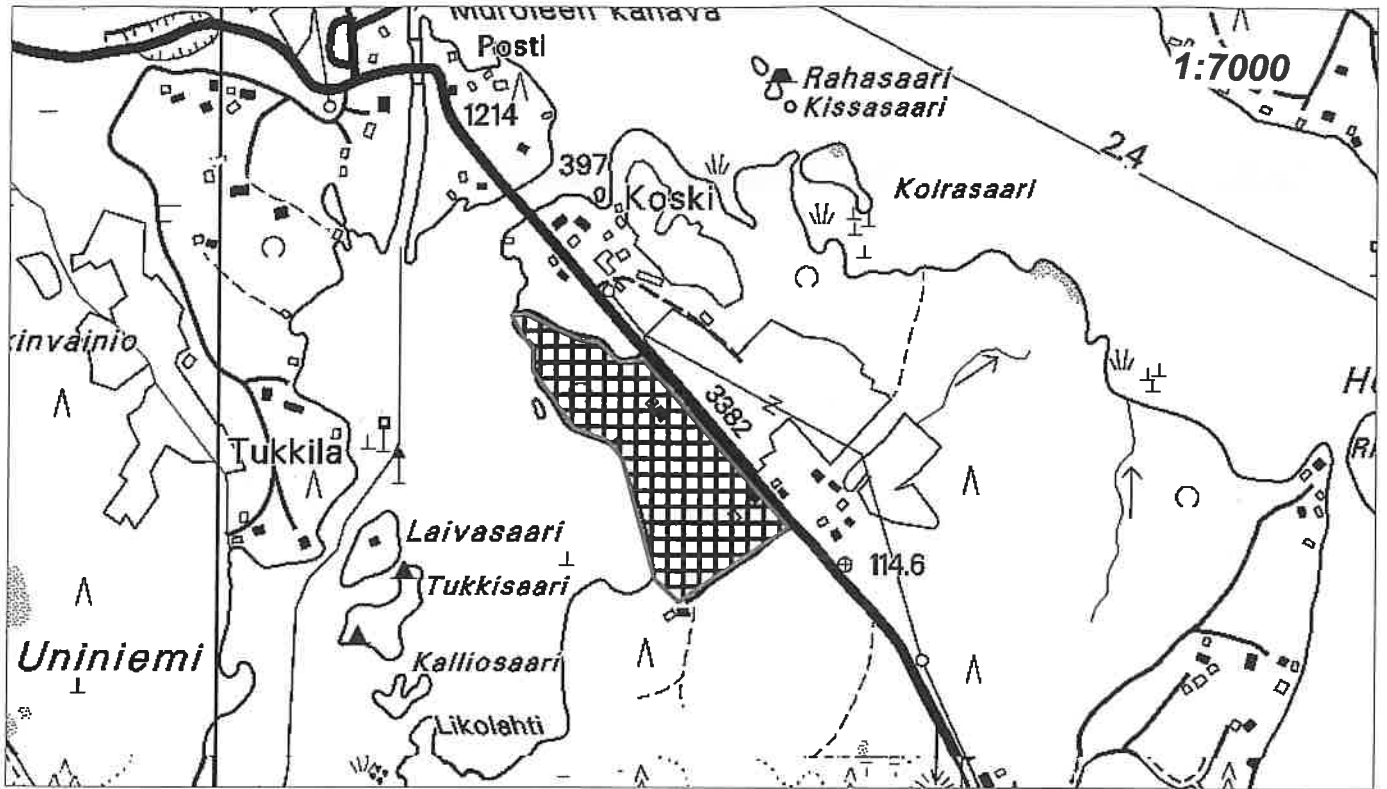
Rakennushistoriallinen rakennusperinteinen

Historiallinen teollisuushistoria
Ympäristöarvo maisemallisesti keskeinen sijainti
Arvojen perustelu

Tallentaja Jari Heiskanen, Pirkanmaan maakuntamuseo
5.11.2003
Kunto Hyvä
Luokitus
Lisätietoja

RUOVESI/ MUROLE/ N: 2 SAHA

RUOVESI/ MUROLE/ SAHA 2 (Toimela)

Saha 2, uusi mökki, Sopulan ulkorakennukset, sahan, tervatehtaan rauniot

uusi hirsimökki

Sopulan ulkorakennus

Sopulan ulkokuone

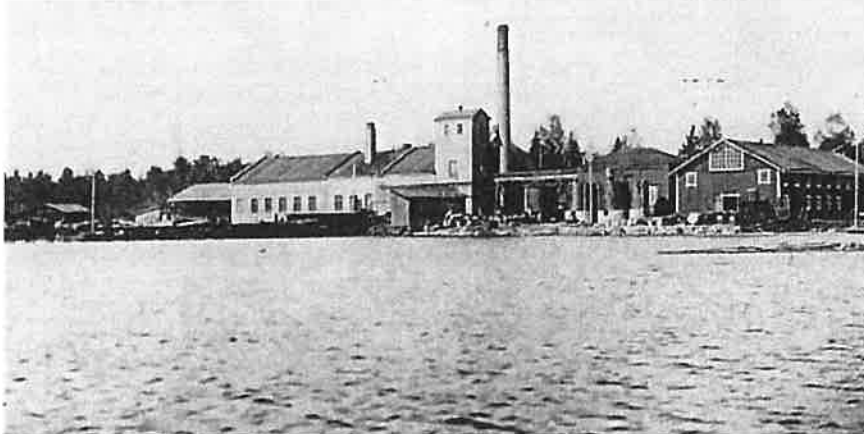
Höyrysahan rakennusten kivijalkoja

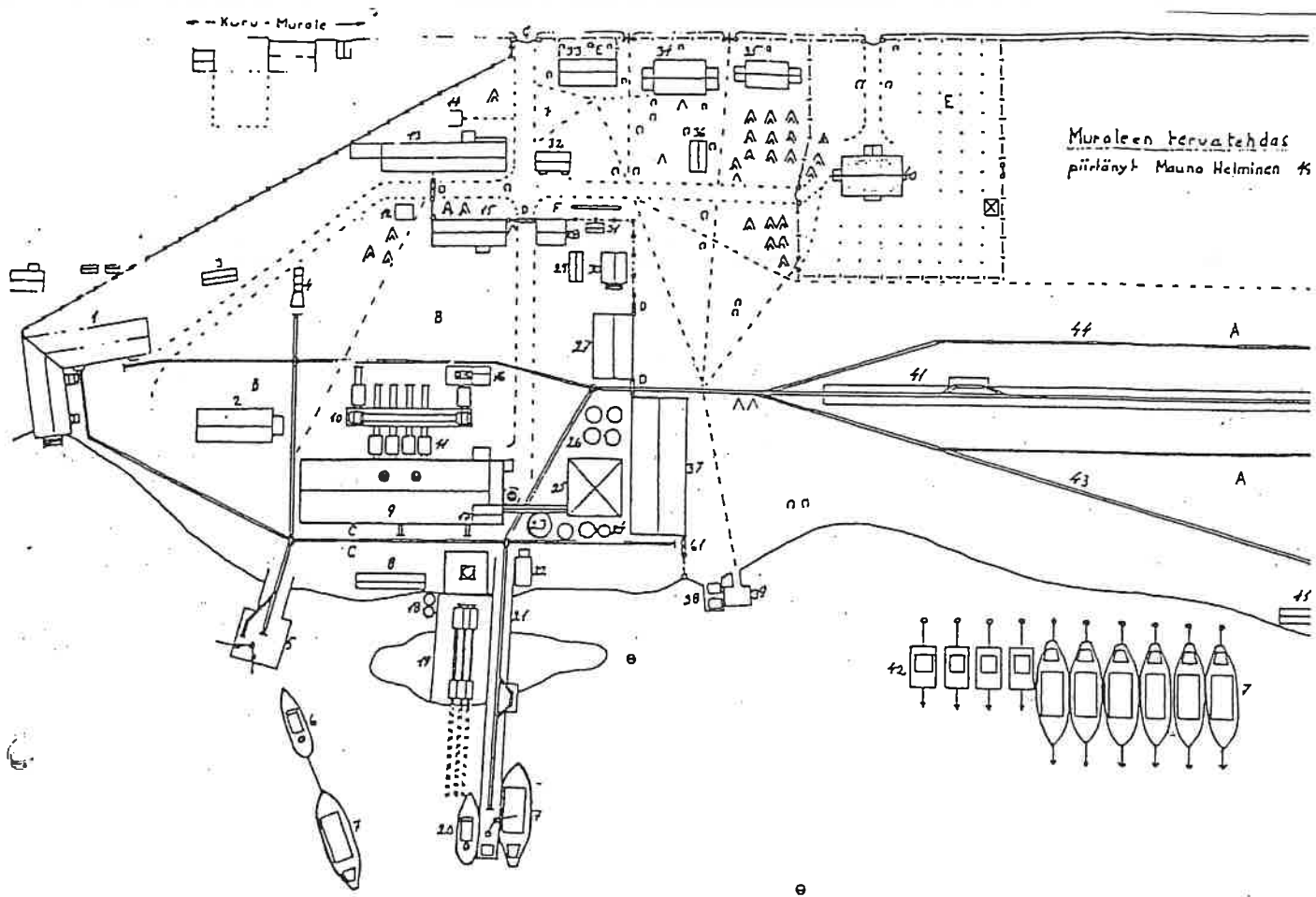
Tervatehtaan raunioita

Höyrysahan höyläämön piippu v. 1911.

Muroleen tervatehdas. oikealla on höyrysahan rakennus. kuvan om. Kalervo Nuuttinen. Kuva on Martti Suhosen teoksessa "Muroleen kanava, Näsijärven helmi"

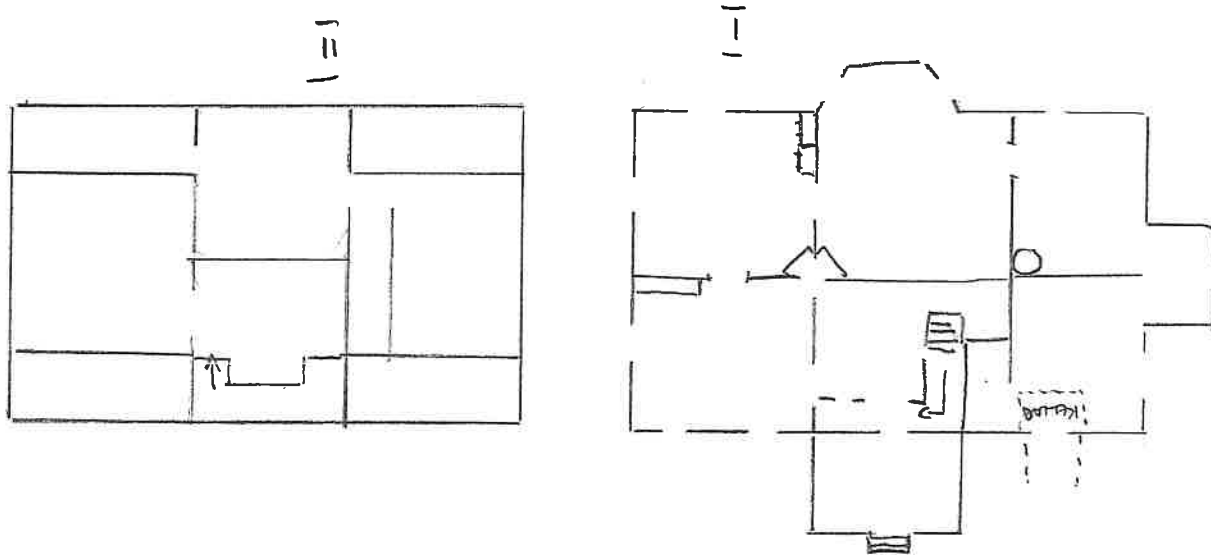

1. puutyöversta ja varistorakennus, 5. laituri, 6. hinaaja Vellamo, 9. tervatehdasrakennus, 10. retorttien siirtolaite, 11. hiilt retortit, 15. työhönottokonttori, 16. murskamylly, 17. laboratorio, 19. korjaus- ja huoltotelakka, 20. hinaaja Louhi, 21. laitu 23. terväsäiliö, 24. ja 26. tislauustuotteiden säiliöitä, 25. palonarkojen tisluslaitteiden säilytysrakennus, 27. lautavarasto ja sir kelisaha, 28. päjä, 30. palokunnan 'ruiskuhuone', 32. ruokapirtti ja pakari, 33—35 asuintaloja, 37. entinen Muroleen höyr saha, 40. pääkonttori, 41. paana tervaksien purkamista varten, tervasvarastot molemmin puolin, 43. kapearaitainen rautati 44. siirreltävä, noin 10 metrin pätkistä koottu rautatie.

Lähde: Ruoveden jouke 1982 s. 9

Muroleen tervatehtaan alue.
Kartta Mauno Helminen 1982

TOIMELAN PUNJAPIIRROS 1997

84

HEDMAN
LÄHDE: TOIMELAN INV. TARJA 1997

KIINTEISTÖLOMAKE

Kylä	Murole	Kiinteistö id	66
Kunta	Ruovesi	Kiinteistötunnus	702-408-4-81
Osoite	Tukkilantie 81	Alue	10
Aluetyyppi	haja-asutusalue	Peruskartta	2213,10
Kohdetyyppi	kokoontuminen	Itäkoord	0
Hist. tilatyyppi	lohkotila	Pohjoiskoord	0
Nykyinen tilatyyppi	tontti	Rak lkm	4
		Inventoitu	1

Kuvaus

Rosenlew Oy:n ja Kokemäenjoen Uittoyhdistyksen tukikohtana toimineessa Tukkilassa on (1.) asuinrakennus (1926), (2.) venevarasto/puusepän versta (1940/50), (3.) pajarakennus (1950-1) (4.) saunarakennus (1940-1), (5.) grillikatos (1990-1) (6.) kaksi mökkiä (1990-1) ja (7.) ulkokuone. Pihassa on myös neliön muotoinen betonivalu, jonka kyljessä on metallikoukku. Rakenne on ollut osa pientä telakkaa. Koukkuun kiinnitetyn vinssin avulla veneet on vedetty ylös vedestä.

Suurikokoinen (14x28 metriä) versta- ja varastorakennus (2) on rakennettu lohkotuille nurkkakiville. Rakennuksen länsipäädyssä on hirsirakenteinen verstaosa, muuten rakennus on rankorakenteinen. Verstaosa on vuoraamaton ja vaaleanvihreäksi maalattu. Rankorakenteinen osuus on vuorattu yläosasta vaaleanvihreällä peiterimavuorauksella. Alaosan peiterima on korvattu tummanvihreällä vaakalaudoituksella. Verstaosassa on 2-ruutuiset ja varaston puolella 1-ruutuiset. Rakennus on alun perin toiminut uitossa tarvittavan välineistön varastona ja verstaana. Uiton päättymisen jälkeen rakennuksen ulkoasua on muutettu ikkunat, ulkovuori. Verstaassa on nykyisin ruokala/baari ja varasto-osa on muutettu tanssilavaksi. Rakennus on tehty muistitiedon mukaan 1940/50-luvulla. Paikalla on ilmeisesti aikaisemmin ollut rakennus, josta mm. hirret ovat hyödynnetty.

Tukkinippujen sitomiseen liittynyt pajarakennus (3) on rakennettu 1950-luvulla betonitiilestä betonisokkelille. Rakennus on muutettu viime vuosina mökiksi avaamalla rakenteisiin ikkunoita ja jatkamalla rakennusta kuistilla. Satulakatto on katettu pellillä. Rannassa on runsaasti paksua rautalankaa, jolla niput sidottiin.

Sauna on rakennettu betonisokkelille. Lyhytnurkkainen, vuoraamaton hirsirunko on maalattu punaiseksi. Satulakatto on katettu mustalla uudehkolla betonitiilikatteella.

Historia

Tukkilan alueen vuokrasi 1800-luvun lopulla W. Rosenlew Oy Muroleenkosken tilalta. Paikalle rakennettiin laiturin, asuin- ja varastorakennus. Vuonna 1926 rakennukset uusittiin, jolloin asuinrakennus sain nykyiset mittansa. Tukkilassa asuivat kesäisin ja joskus myös talvisin yhtiön palveluksessa olevat miehet. Asumisen lisäksi Tukkilassa säilytettiin myös uitossa tarvittavat välineet talviaikaan. Tukkila toimi myös yhtiön höyrylaivojen lämmityshalkojen täydennyspaikana. Aluksi uittaminen oli yhtiöiden vastuulla ja jokaisella oli

omat miehensä ja välineensä. Muroleenkoskesta tukkien uittaminen siirtyi vuonna 1942 Kokemaenjoen Uittoyhdistykselle, jonka tukikohdaksi tuli Tukkila. Sotien jälkeen avolautoista vähitellen siirryttiin nippulauttoihin. Samalla niput siirtyivät koskesta kanavaan, eikä uittoyhdistystä enää tarvittu. Viimeinen avolautta laskettiin koskesta kesällä 1965. Uittoyhdistys lopetti toimintansa Muroleen kanavalla seuraavana vuonna.

Vuonna 1974 Tukkila myytiin Tauno Puntilalle, joka piti kesäisin pientä kauppaa asuinrakennuksessa. Vasta Puntilan aikana Tukkilan 0,9 hehtaarin tontti erotettiin Kosken tilasta. Vuonna 1979 Tukkilan osti tamperelainen Lentokonetehdas Valmet Oy:n ammattiosasto. Paikasta tuli vuonna 1981 lomaviettäpaikka ammattiosaston jäsenille. Kolme vuotta myöhemmin se avattiin myös ulkopuolisille.

Ympäristö ja pihapiiri

Tukkilan rakennukset sijaitsevat Muroleen kosken suvannon länsirannalla. Rakennukset ovat loivassa rinteessä ja pihamaa on pääosin avointa nurmikenttää, jolla on useita asuntovaunuja. Rannassa on muutamia koivuja. Aluetta ympäröi lehti- ja kuusivaltainen sekametsä.

Kaava

pvm

Suojelu

Kirjalliset lähteet Ruoveden kunnan kiinteistörekisteri, Hämeen maanmittaustoimiston arkisto, Hämeenlinna. Suhonen Matti, Muroleen kanava, Näsijärven helmi, 1986.

Suulliset lähteet Keskinen Esko, haastattelu marraskuussa 2003

Kulttuurihistoriallinen arvo

Rakennushist.	rakennusperinteinen
Historiallinen	teollisuushistoria
Ympäristöarvo	maisemallisesti keskeinen sijainti
Perustelu	Tukkilan rakennuskanta liittyy alueen taloudellisen merkityksen nousuun. Tukkeja uitettiin Muroleenkoskesta 1890-luvun lopulta aina 1960-luvun puoliväliin. Rakennuskanta on pääosin 1900-luvun puolestavälistä. Nykyinen virkistyskäyttö on jättänyt jälkensä rakennuksiin.
Arvoluokka	

Lisätietoja, toim.pidesuos.

Liitteet Karttaote, asemapiirros, kuvaliite

Valokuvat

Inventoija Jari Heiskanen, Pirkanmaan maakuntamuseo
7.11.2003

Tallentaja Jari Heiskanen, Pirkanmaan maakuntamuseo
11.11.2003

RAKENNUSLOMAKE   Rakennus   0

Kiinteistö	66	Rakennus id	276	Rno	702-408-4-81
Rakennustyyppi	asuinrakennus	Kerrosluku			1.5
Nykyinen käyttö	matkailu, majoitus ja ravitsemus	Pohjakaava			
Alkuperäinen käyttö	asuminen	Rungon muoto			
Suunnittelija	Ei tiedossa	Ullakko	☐	Kellari	☐
Signeeraus/vuosil		Perustus			Betoni - valettu
Rakentamisaika		Runko			Hirsi
Rak.vuosi	1926	Vuoraus			Pystylauta, peiterimoit
Rak.vuosikymmen	1920	Katemateriaali			Pelti -profiloitu
Rak.vuosisata	1900	Katon muoto			Satula
Korjausvuodet	1970-luku	Kuisti			avokuisti
		Kuistin kattomuoto			harjakatto

Kuvaus

Tukkilan asuinrakennuksen vanhimmat osat ovat 1800-luvun loppupuolelta. Tältä ajalta on rakennuksen alla oleva kivinen kellariosa. Rakennusta laajennettiin vuonna 1926, jolloin se sai nykyiset ulkomittansa. Nykyinen ulkoasu on syntynyt 1970-luvun loppupuolen korjauksissa.

Asuinrakennuksessa (1.) (n. 10x17m) on yhtenäinen betonisokkeli, johon kuuluu kivirakenteinen kellariosa. Hirsirunko on vuorattu punaiseksi maalatulla peiterimavuorauksella. Ikkunat ovat pääosin 2- tai 3-ruutuisia, puulistalla tiivistettyjä. Rakennuksessa on kaksi avokuistia, jotka ovat uusittu painekyllästetyllä puutavaralla. Satulakatto on katettu ruskealla profiilipellillä. Näkyviä muutoksia ovat ikkunat ja ulkovuoraus.

Sisätilojen kiinteästä sisustuksesta on säilynyt pönttöuuni ja peiliovet. Muuten sisustusta leimaa 1970-luvun jälkeinen aika. Seinät ovat pääosin levytetty ja alaosassa on puunvärinen puolipaneeli. Huonejako on pääosin säilynyt. Yhden seinän oviaukkoa on laajennettu ja ovi korvattu haitariovella.

Historia

Paikalla on ollut pienempi asuinrakennus ennen nykyistä rakennusta. Siitä on jäljellä kivinen maakellari. Nykyiset mitat rakennus sai vuoden 1926 laajennuksessa. Rakennus on toiminut tukkilaisten ja heidän työnjohtajan asuntona. Tukkitoiminnan jälkeen rakennuksessa oli muutaman kesänä kauppa. Nykyisin rakennus on osa Tukkilan majoituspalveluja.

Kulttuurihistoriallinen arvo

Rakennushistoriallinen rakennusperinteinen

Tukkila (9)

Ruoveden rakennusinventointi 2003

Historiallinen taloushistoria

Ympäristöarvo

Arvojen perustelu

Tallentaja Jari Heiskanen, Pirkanmaan maakuntamuseo

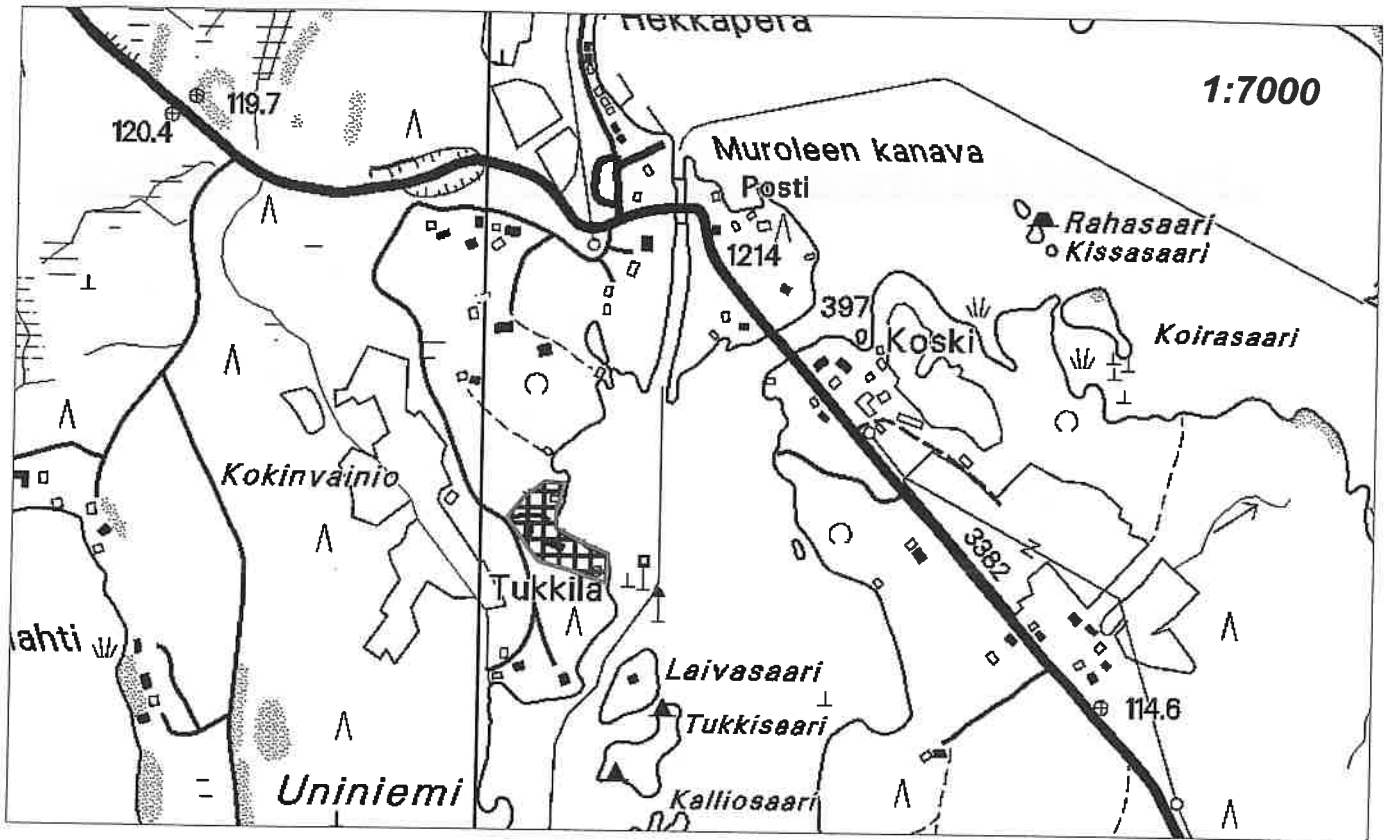
20.11.2003

Kunto Hyvä

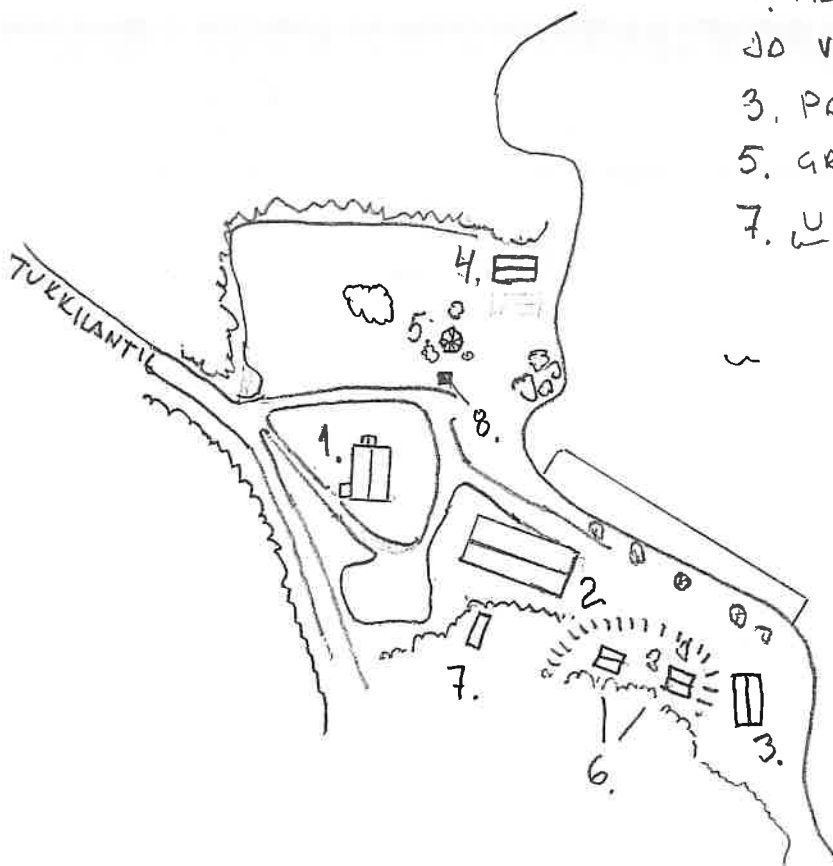
Luokitus

Lisätietoja

RUOVESI/ MUROLE/ TUKKILA

1. ASUINRAKENNUS
2. VERSTAS -
JO VORASTORAKENNUS
3. PAJARAKENNUS
4. SAUNA
5. GRILLIKATOS
6. MÖKIT
7. ULKOHUONE
8. VINSSIN PAINO

RUOVESI/ MUROLE/ TUKKILA

Tukkila marraskuussa 2003

asuinrakennus 2003

ja vuoden 1926 asussa

asuinrak. lännestä

etelästä

verstas- ja varastorakennus luoteesta

sauna

paja, nykyisin mökkinä

mökki.

KIINTEISTÖLOMAKE

Kylä	Murole	Kiinteistö id	73
Kunta	Ruovesi	Kiinteistötunnus	702-408-4-83
Osoite	Tukkilantie 17	Alue	10
Aluetyyppi	mäkitupa-alue (hist.)	Peruskartta	2213,10
Kohdetyyppi	asuinkiinteistö	Itäkoord	0
Hist. tilatyypit	mäkitupa	Pohjoiskoord	0
Nykyinen tilatyypit	tontti	Rak lkm	4
		Inventoitu	1

Kuvaus

Tontilla on (1) asuinrakennus 1900-luvun vaihteesta ja kaksi uudempaa (2,3) talousrakennusta. Lisäksi on ulkokuone (4).

Ulkorakennukset ovat lautarakenteisia ja punaiseksi maalattuja.

Historia

Tontti on lohkottu Valle nimellä Kosken tilasta vuonna 1924. Tontin koko oli 0,62 hehtaaria ja omistajaksi merkittiin Bernhard Humppila.

1800-luvun lopulla Murole- Kuru -tien varteen jäänyt alue tunnettiin Wallen torpan alueena. Tontin vuokrasivat vuonna 1892 August ja Aurora Aspegren. Pariskunta rakennutti paikalle myöhemmin Kuuselana tunnetun huvilan. Avioeron ja taloudellisten vaikeuksien jälkeen huvila siirtyi huutokaupassa Herman Sammalistolle, joka asui naapurihuvila Koivulassa. Sammalisto lahjoitti tontin tyttärelleen Ida Humppilalle. Tontti lunastettiin omaksi vuonna 1919 ja lohkottiin vuonna 1924. Myöhemmin tontista on lohkottu Kuusela ja Vallela -nimiset tontit.

Ympäristö ja pihapiiri

Valle 1:n pihapiiri on vanhan Murole-Kuru -tien varressa. Tienoikaisun jälkeen tie on jäänyt osaksi hiekkapintaista Tukkilantietä. Rakennukset ovat pienen harjanteen juurella. Rakennusten ympärillä ei ole selkeää pihaa. Heinäpohjoisessa pihassa on marjapensaita ja tienvarressa pensasaita. Lähinaapurissa ovat Mäenpään ja Vallelan mäkituvat ja Kuuselan huvila.

Kaava

pvm

Suojelu

Kirjalliset lähteet Ruoveden kunnan kiinteistörekisteri, Hämeen maanmittaustoimiston arkisto, Hämeenlinna. Suhonen Matti, Muroleen kanava, Näsijärven helmi, 1986.

Suulliset lähteet**Kulttuurihistoriallinen arvo****Rakennushist**

rakennusperinteinen

Valle 1 (10)

Ruoveden rakennusinventointi 2003

Rakennusist.

Rakennusperintö

Historiallinen

sosiaalihistoria

Ympäristöarvo

Perustelu

Rakennukset ovat näkyvällä paikalla Tukkilantien varrella. Historiallisesti ne kuuluvat maa tienvarteen syntyneeseen pieneen mäkitupa-alueeseen.

Arvoluokka

Lisätietoja, toim.pidesuos.

Liitteet

Karttaote, asemapiirros, kuvaliite

Valokuvat

Inventoija

Jari Heiskanen, Pirkanmaan maakuntamuseo
7.11.2003

Tallentaja

Jari Heiskanen, Pirkanmaan maakuntamuseo
12.11.2003

RAKENNUSLOMAKE   **Rakennus**   **0**

Kiinteistö	73	Rakennus id	265	Rno	702-408-4-83
Rakennustyyppi	asuinrakennus	Kerrosluku			1
Nykyinen käyttö	vapaa-aika	Pohjakaava			
Alkuperäinen käyttö	asuminen	Rungon muoto			
Suunnittelija	Ei tiedossa	Ullakko	☐	Kellari	☐
Signeeraus/vuosil		Perustus			Nurkkakivet
Rakentamisaika		Runko			Hirsi/lauta
Rak.vuosi		Vuoraus			vuoraamaton/pystylau
Rak.vuosikymmen		Katemateriaali			Huopa -liuske
Rak.vuosisata	1900	Katon muoto			Satula
Korjausvuodet	1950-1	Kuisti			avokuisti
		Kuistin kattomuoto			pulpettikatto

Kuvaus

Asuinrakennus (n. 4,5 x 10 m.) on rakennettu nurkkakiville ja osittain kivijalalle. Rakennuksen eteläpää on hirsirakenteinen ja pohjoispää rankorakenteinen. Hirsirakenne on lyhytnurkkainen, vuoraamaton ja punaiseksi maalattu. Nurkat ovat suojattu valkoiseksi maalatuin listoin. Päätykolmiot ovat peiterimavuoratut. Rakennuksen pohjoispääty on vuorattu pystylaudoituksella. Osa siitä on vuorattu peiterimavuorauksella, jonka leveys vaihtelee. Ikkunat ovat pääosin rakennusta nuoremmat, ehkä 1950-luvulta. Ikkuna-aukkoja on suurennettu ja niissä on pääosin 1-ruutuiset, kapealla tuuletusikkunalla varustettuna. Eteläpäädyssä on säilynyt pieni, kapea 6-ruutuinen ikkuna. Satulakatto on on katettu uudehkolla palahuovalla. Pulpettikattoista avokuistia kannattaa kuusi kuorittua ja valkoiseksi maalattua puupylvästä. Alaosassa on punaiseksi maalattu lauta-aita. Ulko-ovi on valkoiseksi maalattu ja vaakaneloitu, vanhat saranat.

Historia

Asuinrakennus on rakennettu 1900-luvun vaihteessa.

Kulttuurihistoriallinen arvo

Rakennushistoriallinen rakennusperinteinen

Historiallinen sosiaalihistoria

Ympäristöarvo
Arvojen perustelu

Tallentaja Jari Heiskanen, Pirkanmaan maakuntamuseo

12.11.2003

Valle 1 (10)

Ruoveden rakennusinventointi 2003

Kunto

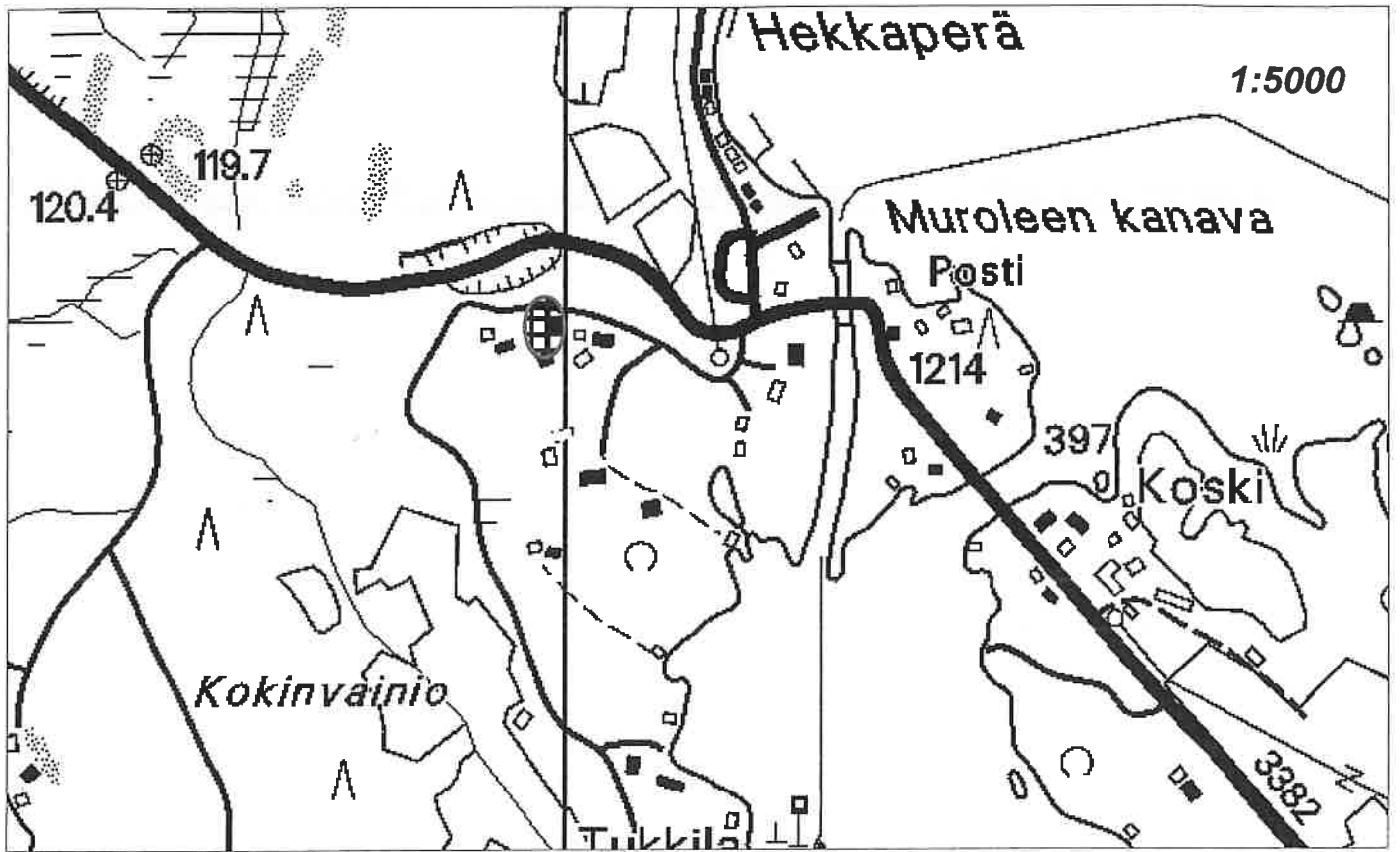
Hyvä

Luokitus

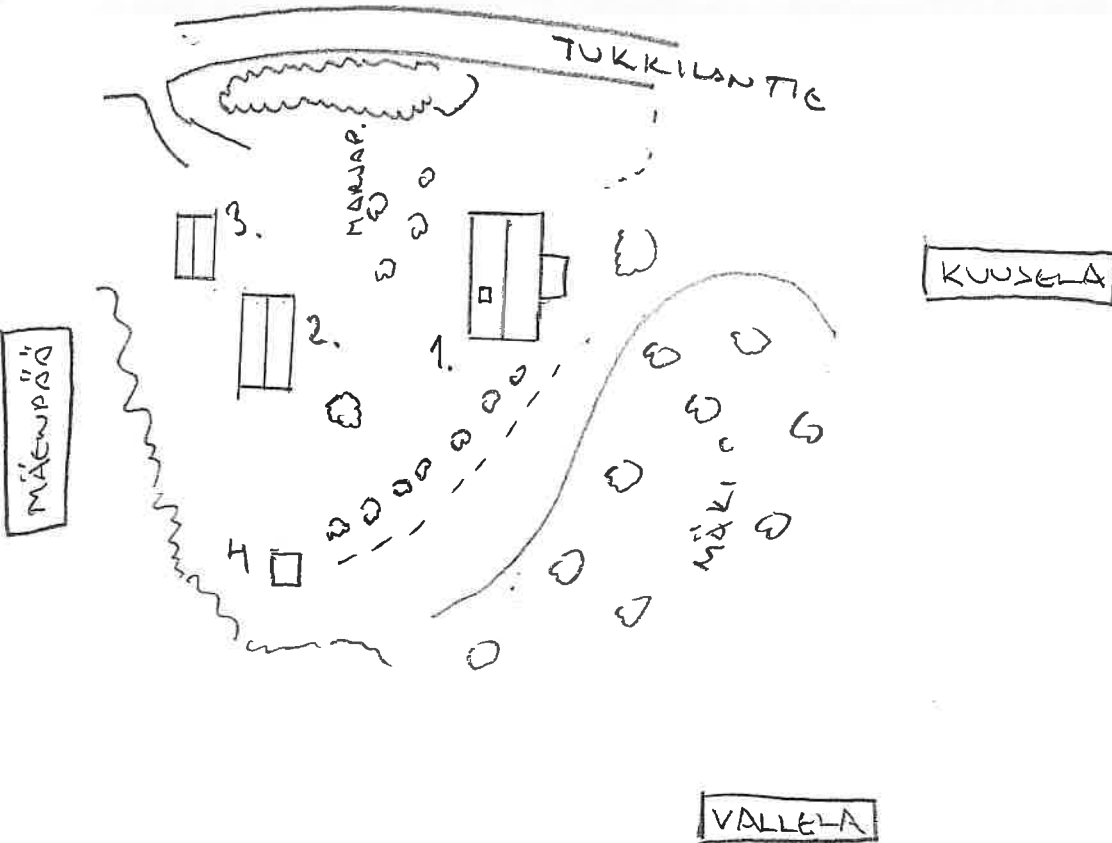
Lisätietoja

RUOVESI/ MUROLE/ VALLE 1

1. ASVINRUKENNUS 2-3 ULKORUKENNUKSET 4. ULKOHUONE

RUOVESI/ MUROLE/ VALLE 1

rakennukset harjanteelta

länsipuolelta

itäpuolelta

eteläpääty

pohjoispuolelta

ulkorakennukset

KIINTEISTÖLOMAKE

Kylä	Murole	Kiinteistö id	72
Kunta	Ruovesi	Kiinteistötunnus	702-408-4-47
Osoite	Tukkilantie 13	Alue	10
Aluetyyppi	mäkitupa-alue (hist.)	Peruskartta	2213,10
Kohdetyyppi	asuinkiinteistö	Itäkoord	0
Hist. tilatyypit	mäkitupa	Pohjoiskoord	0
Nykyinen tilatyypit	tontti	Rak lkm	4
		Inventoitu	1

Kuvaus

Vallelan tontilla on kaksi asuinrakennusta. Vanhempi rakennus (1) on 1800-luvun lopulta ja sitä on laajennettu 1990-luvulla. Uudempi asuinrakennus (2) on siirretty tontille vähän aikaa sitten. Rakennus on todennäköisesti 1920/30-luvulta. Asuinrakennusten lisäksi tontilla ovat uudehko hirsilato ja pieni huvimaja.

Historia

Vallela, noin 0,08 hehtaaria, on lohkottu 0,23 hehtaarin kokoisesta Vallen tontista. Lohkomisvuosi oli 1960 ja Vallelan omistaja oli Mauno Helminen.

Alue tunnettiin 1800-luvun lopulla Wallen torppan paikkana. Aluksi lohkottiin Valle, josta on myöhemmin lohkottu Kuusela ja Vallela. Tie tontille vie Kuuselan kautta, joten mäkitupa on liittynyt ehkä jotenkin Kuuselaan. Vallelan ja Valle 1 :n omisti 1930-luvulla Berdnt ja Ida Humpmila. He pitivät mökkejä vuokralla.

Ympäristö ja pihapiiri

Rakennukset, kaksi asuinrakennusta, hirsilato ja huvimaja ovat tiiviissä ryhmässä pienellä tontilla. Pohjoispuolella on harvaa metsää kasvava pieni harjanne. Maasto on epätasaista ja metsäistä. Pihaa hallitsee uudemman asuinrakennuksen siirtämisen/rakentamisen jäljet. Lähistöllä ovat Mäenpään ja Valle 1:n mäkituvat ja Kuuselan ja Suomelan huvilat.

Kaava pvm

Suojelu

Kirjalliset lähteet Ruoveden kunnan kiinteistörekisteri, Hämeen maanmittaustoimiston arkisto, Hämeenlinna.

Suulliset lähteet Keskinen Esko, haastattelu marraskuussa 2003

Kulttuurihistoriallinen arvo

Rakennushist. rakennusperinteinen

Historiallinen sosiaalihistoria

Ympäristöarvo

Perustelu Vallelan vanha asuinrakennus (1800-loppu) liittyy kahden huvilan

Vallela (11)

Ruoveden rakennusinventointi 2003

(Kuuselan ja Godtkampf) ja neljän mäkituvan (Mäenpää, Läntelä, Valle 1 ja Vallela) muodostamaan kokonaisuuteen 1890-luvulta. Vanhaa asuinrakennusta on laajennettu ja tontille on siirretty 1920/30-luvun asuinrakennus ja hirsilato

Arvoluokka

Lisätietoja, toim.pidesuos.

Liitteet	Karttaote, asemapiirros, kuvaliite
Valokuvat	
Inventoija	Jari Heiskanen, Pirkanmaan maakuntamuseo 7.11.2003
Tallentaja	Jari Heiskanen, Pirkanmaan maakuntamuseo 12.11.2003

RAKENNUSLOMAKE Rakennus 0

Kiinteistö	72	Rakennus id	270	Rno	702-408-4-47
Rakennustyyppi	asuinrakennus	Kerrosluku	1	Pohjakaava	
Nykyinen käyttö	vapaa-aika	Rungon muoto		Ullakko	☒
Alkuperäinen käyttö	asuminen	Kellari	☐	Perustus	Nurkkakivet
Suunnittelija	Ei tiedossa	Runko	Hirsi	Vuoraus	Lomalauta
Signeeraus/vuosil		Katemateriaali	Ei tietoa	Katon muoto	Satula
Rakentamisaika	1800-luvun loppu	Kuisti	umpikuisti	Kuistin kattomuoto	harjakatto
Rak.vuosi					
Rak.vuosikymmen					
Rak.vuosisata	1800				
Korjausvuodet	1990-1				

Kuvaus

Asuinrakennuksen vanha osa on kooltaan n. 4 x 9 metriä. Rakennusta on laajennettu pohjoispuolelta rakennuksen mittaisella kylkiäisellä. Vanha osa on rakennettu nurkkakiville. Hirsirunko on vuorattu punaiseksi maalatulla lomalaudoituksella. Ikkunat ovat 6-ruutuisia, postipuulla. Lisäksi on yksi T-karmillinen. Osa heloista on 1800-luvulta. Ikkunan otsalaudassa on samantyyppinen koriste kuin naapurissa olevassa Kuuselan yläkerran ikkunoissa. Koristeet alkuperäisiä? Rakennuksen eteläpuolella on satulakattoinen kuisti, jossa on uusi sininen ovi. Panelointi jäljittelee 1920-luvun ruutukuviointia. Sivuseinissä on pieni ikkuna. Länsipäädyssä on pulpettikattoinen umpikuisti. Rakennuksessa on ollut kaksi huonetta, joihin on ollut omat sisäänkäynnit.

Historia

Asuinrakennus on rakennettu ehkä 1900-luvun vaihteessa. Laajennus on muuttanut rakennuksen ulkoasua.

Kulttuurihistoriallinen arvo

Rakennushistoriallinen rakennusperinteinen

Historiallinen sosiaalihistoria

Ympäristöarvo

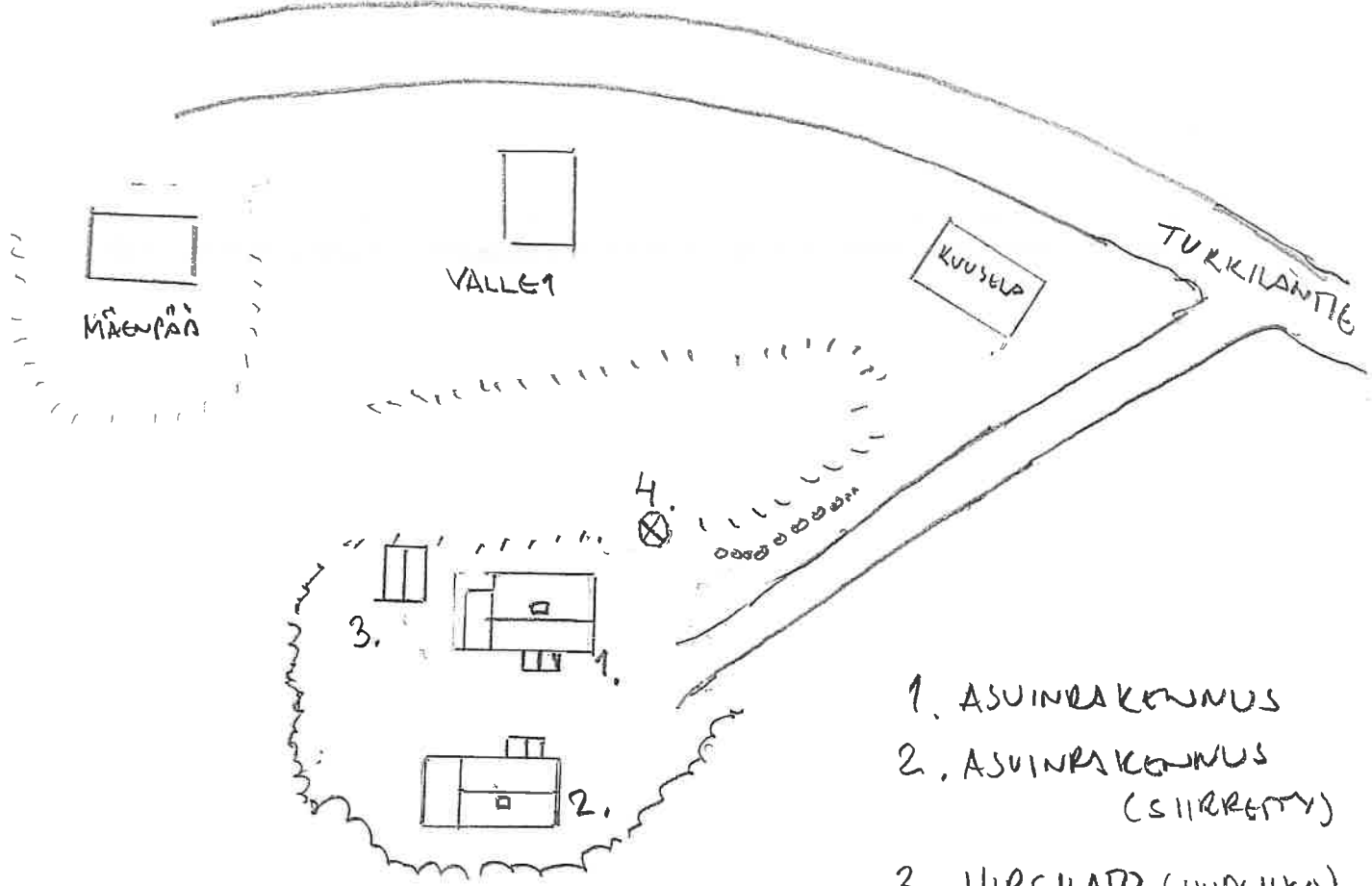
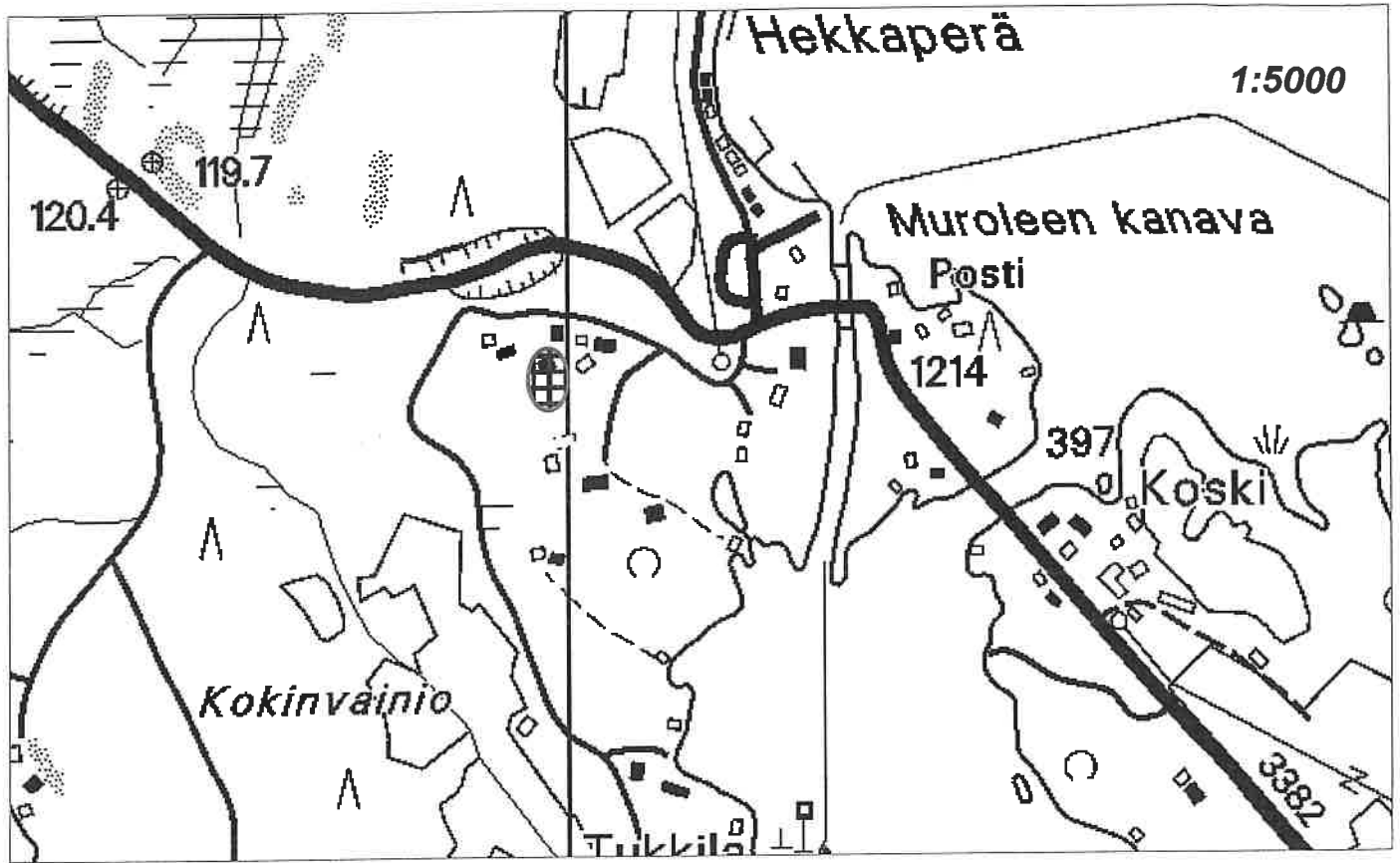
Arvojen perustelu

Tallentaja Jari Heiskanen, Pirkanmaan maakuntamuseo

10.11.2003

Kunto Hyvä

RUOVESI/ MUROLE/ VALLELA

- 1. ASUINKÄNNUS
- 2. ASUINKÄNNUS (SIIRRETTY)
- 3. HIRSILATTO (UUDEHKO)
- 4. HUUMAJA

RUOVESI/MUROLE/VALLELA

rakennukset, siirretty asuinrakennus, vanha mökki, huvimaja ja hirsilato pohjoispuolelta

vanha mökki eteläpuolelta

lännestä

ikkuna

näkymä pihaan koillisesta

hirsilato

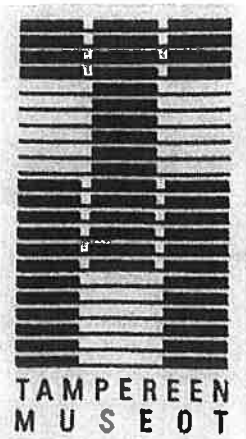

siirretty rakennus koillisesta

luoteesta

Pirkanmaan maakuntamuseo
Kalle Luoto, 18. ja 19.9.2003.

RUOVESI MUROLEKOSKI

Murolekosken I maailmansodan aikaisten puolustusvarustusten kartoitus sekä tervatehtaan, sahan ja telakan tarkastus 2003.

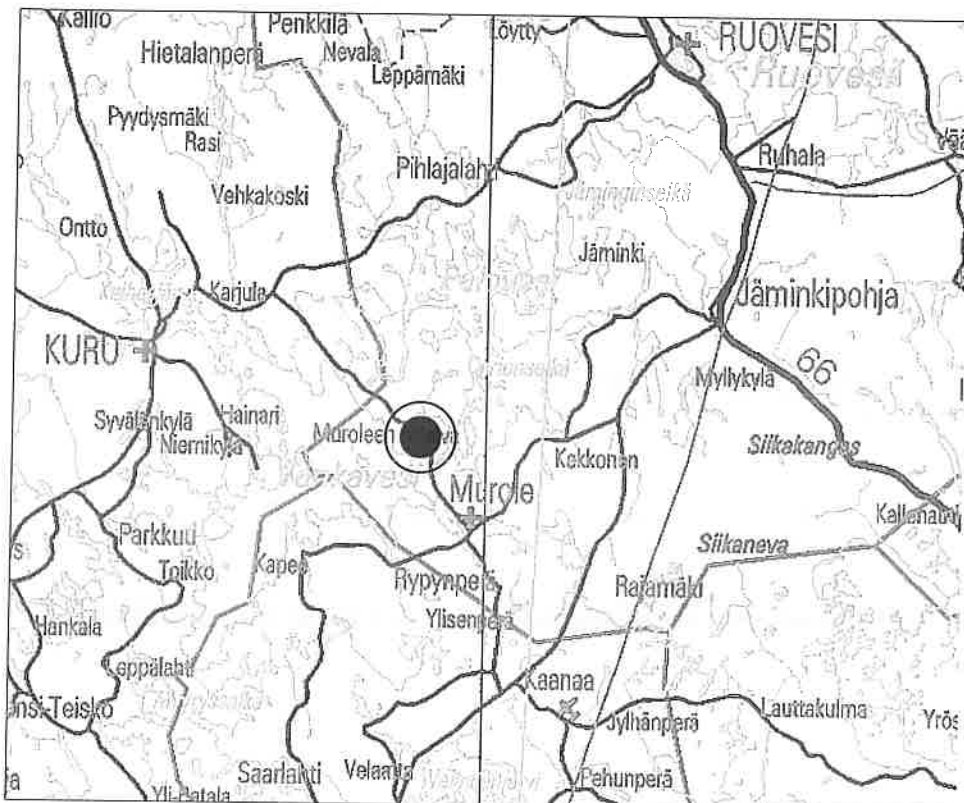
Taisteluhautaa eteläisellä linnoitusalueella. Taustalla Palovesi. Kuvattu lounaasta. Kuvaaja K. Luoto.

JOHDANTO

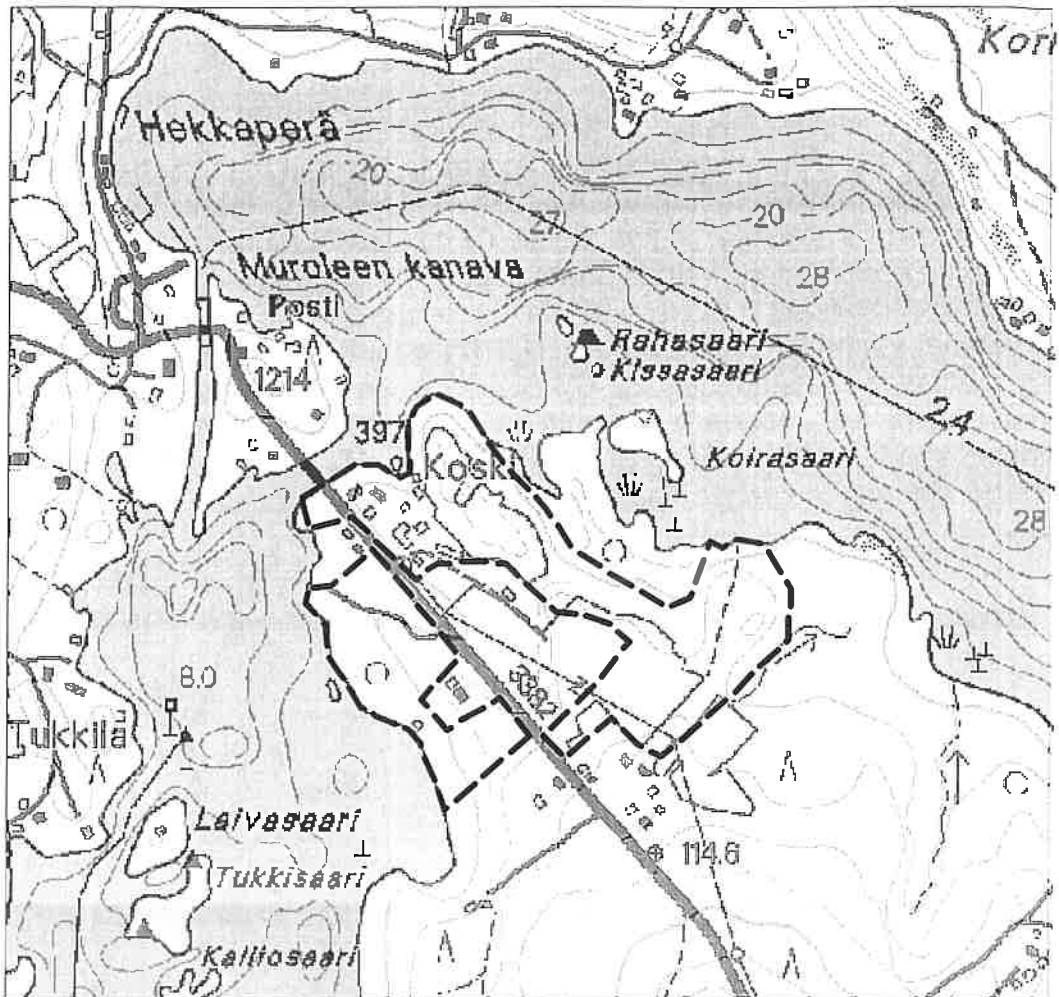
Tampereen museoiden maakunnallinen yksikkö/Pirkanmaan maakuntamuseo suoritti syyskuussa 2003 Muroleenkosken alueella ensimmäisen maailmansodan aikaisten puolustusvarustusten kartoituksen. Alueella sijaitsee myös jäänteitä tervatehtaasta, sahasta ja telakasta, jotka tarkastettiin kartoituksen yhteydessä. Muroleen kulttuurimaisemaksi nimetty alue on määritelty valtakunnallisesti arvokkaaksi rakennetuksi ympäristöksi Museoviraston vuonna 1993 laatimassa selvityksessä.

Kartoituksen kenttätyöt ja raportin teki Huk Kalle Luoto. Kenttätyöt tehtiin 18. ja 19. syyskuuta 2003. jälkityöt ja raportti tehtiin 22.–24.9.2003. Tutkimusapulaisena kenttä- ja jälkitöissä toimi Kimmo Kyllönen. Kenttätöihin osallistui myös harjoittelija Merita Remes. Kartoituksen valvojana toimi maakunnallisen yksikön tutkija, FM Ulla Lähdesmäki. Kartoitus on osa Ruoveden Muroleen kanava- ja koskialueen kulttuuriympäristön inventointia.

Kartoitusalue. Pohjakartta © Maanmittauslaitos/PiSa lupa 75/4033/1999.

Ruovesi kuuluu Ylä-Pirkanmaan seutukuntaan ja sijaitsee 76 kilometriä Tampereesta pohjoiseen. Muroleenkoski sijaitsee noin 50 kilometriä Tampereelta pohjoiseen. Muroleenkosken vieressä sijaitsee Vankaveden ja Paloveden yhdistävä kanava. Tutkimusaluetta rajaa lännessä Vankavesi (95,4 m mpy) ja pohjoisessa ja idässä Palovesi (96,0 m mpy). Ensimmäisen maailmansodan aikaiset linnoitukset ulottuivat noin 0,5 km kaakkoon Muroleenkoskesta. Alueen halki kulkee tie numero 3382. Alueen pohjoisosassa sijaitsee Kosken tila. Taisteluhaudat sijaitsevat Muroleenkosken itä- ja kaakkoispuolella. Muroleenkosken eteläpuolella, Vankaveden rannassa, tien numero 3382 länsipuolella on sijainnut saha, tervatehdas ja telakka.

Kartoituksen yhteydessä tarkastettu alue. Ote PerusCD:ltä Häme, versio 99 (Pk 2132 10 MUROLEEN KANAVA). Pohjakartta © Maanmittauslaitos/PiSa lupa 75/4033/1999.

Tutkimusalueen koordinaatit:

x = 6860 32 – 6860 87
y = 2495 40 – 2496 04
p = 3337 47 – 3338 14
i = 6864 19 – 6864 71

Ensisijaisesti kartoitus keskittyi ensimmäisen maailmansodan aikaisiin linnoituslaitteisiin. Kartoituksen yhteydessä tarkastettiin myös sahan, tervatehtaan ja telakan alue. Esihistoriallista muinaisjäännöksistä pyrittiin tekemään havaintoja kartoituksen ohessa. Kartoituksessa tehtiin visuaalisia havaintoja näkyvistä kohteista. Kartoitusalue dokumentointiin valokuvaamalla, mittaamalla sekä sanallisin kuvauksin. Kiinteät rakenteet mitattiin mittanauhalla ja linjakeppien avulla tai silmämääräisesti. Etäisyysmittaukset suoritettiin mittanauhalla, suunnat ja kulmat mitattiin bussolin avulla. Kartoituksessa käytettiin apuna myös GPS-paikanninta. Kartoituksen pohjana käytettiin suurennosta peruskartasta (Pk 2213 10 Muroleen kanava).

Lyhyen kenttätöajan puitteissa pyrittiin kartoittamaan alueella sijainneet linnoituslaitteet. Mittauksia vaikeutti paikoin tiheä metsäkasvillisuus ja sopivien kiintopisteiden puute. GPS-paikantimen käyttöä vaikeutti erityisesti tiheä kuusimetsä alueen eteläosassa. Esihistoriallisten muinaisjäännösten havainnointia vaikeutti tiheä kasvillisuus. Alueen pelloista pohjoisempi oli sänkipeltona ja eteläinen kesannolla. Alueella ei havaittu esihistoriallisia muinaisjäännöksiä.

Kartoitetut puolustusvarustuksiin kuuluvat rakenteet pyrittiin tulkitsemaan alustavasti niiden muodon, mittojen ja sijainnin perusteella. Alueen koordinaatit on ilmoitettu perus- ja yhtenäiskoodinaatteina. Kartat on laadittu mittakaavaan 1:4000. Koordinaatit on pyöristetty

lähimpään viiteen metriin. Mustavalkonegatiivit on luetteloitu ja arkistoitu Museoviraston rakennushistorian osaston kokoelmiin päänumerolle 125 355.

ENSIMMÄISEN MAAILMANSODAN AIKAiset LINNOITUKSET

Peruskartta: 2132 10 MUROLEEN KANAVA
Peruskoordinaatit: Pohjoinen alue
X= 6860 64 – 6860 83
Y= 2495 47 – 2495 73
Eteläinen alue
X = 6860 42 – 6860 66
Y = 2495 76 – 2496 02
(ääripisteet, tarkkuus $\pm$ 20 m)
Z= 98-105 m mpy
Yhtenäiskoodinaatit: Pohjoinen alue
p= 6864 49 – 6864 68
i= 3337 55 – 3337 82
Eteläinen alue
p= 6864 26 – 6864 46
i= 3337 83 – 3338 10
(ääripisteet, tarkkuus $\pm$ 20 m)

Linnoitusalue sijaitsee Muroleenkosken itä ja kaakkoispuolella, Kosken tilan E- ja SE-puolella, noin 200 m tiestä numero 3382 itään, Paloveden rannasta n 20-100 m SW. Alueen laajuus on n. 500 m (NW - SE) x 300 m. Taisteluhaudat sijaitsevat linnoitusalueen pohjoisosassa pellon itälaidassa ja linnoitusalueen eteläosassa myös kuusivaltaisella metsäalueella. Linnoitusalueen eteläosan halki kulkee SW - NE -suuntainen ajoura. Eteläisen linnoitusalueen taistelu- ja yhdyshautojen eteläpuolella ja korsu 3:n länsipuolella on tiheäkasvuinen metsä-alue, josta ei voitu tehdä havaintoja johtuen runsaasta aluskasvillisuudesta. Läheisistä pelloista eteläinen oli kesannolla ja pohjoinen sänkipeltona. Linnoituslaitteet on kaivettu hiekka- tai soramaahan.

MJ-tyyppi/historiallinen rakenne: Puolustusvarustukset
Tyypintarkenne: Kenttälinoitteet
Ajoitus: Historiallinen. Ensimmäinen maailmansota.
Lukumäärä: Taistelu- ja yhdyshautoja sekä neljä korsua.
Etäisyystieto: Kurun kirkolta 10,5 km ESE, Ruoveden kirkolta 17 km SW

Maanomistajatiedot

Kunta: Ruovesi
Kylä: Murole Koski
Tila: Koski
Omistaja: Mähönen Meri
Muroleen kanavantie 438
34410 MUROLE
Kiinteistötunnus: 4:90

Linnoitukseen kuuluvat rakenteet

Taistelu- ja yhdyshautojen syvyys on noin 0,4 - 1,5 m. Taistelu- ja yhdyshautojen leveys vaihtelee 0,5 metristä noin 2 metriin. Niiden pituus on yhteensä yli 600 m. Taisteluhautojen

rintamapuoli linnoitusalueen pohjoisosassa on itäpuoli ja eteläosassa pohjoispuoli. Taisteluhaidoissa on tuliasemia ja alueella havaittiin jäänteitä neljästä suojuhuoneesta tai korsusta.

Alueen pohjoisosan taistelu- ja yhdyshaudat sijaitsevat nykyisen pellon itäreunassa. Pellon pohjoisreunaan ja länsireunaan on kaivettu myöhemmin melko syviä oja. Pohjoisosan taisteluhauta risteää myös pellolle työntyvään (lounaissuuntaiseen) niemekkeeseen. Lounaissuuntaisessa niemekkeessä on linnoituslaitteisiin mahdollisesti liittyviä kuoppia.

Alueen pohjoisosan linnoituslaitteet ovat osittain myöhemmän toiminnan tuhoamia ja mahdollisesti osittain keskeneräisiä. Paikoitellen varustusten päällä ja ympärillä kasvaa runsaasti pensaita, heinää ja paikoin myös puita. Pohjoisosan taisteluhauta ei eteläpäästään noudata nykyistä pellonreunaa ja muuttuu lähes ojamaiseksi muodostelmaksi metsässä. Pohjoisen linnoitusalueen eteläpäästä länteen havaittiin pellonreunassa kuoppa, joka todennäköisesti ei liity linnoituslaitteisiin.

Alueen eteläosan pohjoisosan taistelu- ja yhdyshaudat seuraavat pellon itäreunaa. Pellonreunan kasvillisuus koostuu pensaista ja puista ja maasto on paikoin hyvin hankalakulkuista. Linnoitusalueen eteläosan pohjoisosan taisteluhaudat on paikoin myöhemmän toiminnan tuhoamia; niitä on täytetty pellostä nostetuilla kivillä ja jätteellä (mm. metalliesineillä ja lasipulloilla). Eteläosan itäosan taisteluhaudat sijaitsevat kuusimetsässä. Metsässä olevat linnoituslaitteet ovat säilyneet melko hyväkuntoisina. Paikalla havaittiin jäänteitä hirsien kiinnittämiseen käytetyistä rautalangasta ja mahdollisesti niihin liittyviä puujäänteitä. Eteläosan itäosassa taisteluhautojen läpi kulkee myöhemmin rakennettu ajoura, joka on tuhonnut noin 3 metrin matkalta taisteluhautaa alueen itäosassa.

Taistelu- tai suojalaitteiden kuopat (numerot viittaavat kartan 1:4000 kohteisiin):

1. Suojahuoneen (korsun) jäännökset. Kohde sijaitsee pohjoisen linnoitusalueen pohjoisosassa, välittömästi taistelu- tai yhdyshaudan pohjoispuolella rantavallin päällä. Maanpinnalla erottuu 9 m pitkä (N-S) ja 8,5 m leveä painanne. Painauma on arviolta 2 m syvä.

Koordinaatit: X = 6860 825, Y = 2495 580
p = 6864 685, i = 3337 670

2. Suojahuoneen (korsun) jäännökset. Sijaitsee alueen eteläosan keskellä, taisteluhaudan SW puolella. Painauman sisämitat ovat 3 x 3 m, ja painauman syvyys on noin 2 m. Korsusta johtaa sekä yhdyshauta taisteluhautaan ja yhdyshauta takamaastoon.

Koordinaatit: X = 6860 550, Y = 2495 940
p = 6864 390, i = 3338 020

3. Suojahuoneen (korsun) jäännökset. Sijaitsee alueen eteläosan itäosassa. Korsu sijaitsee taisteluhaudan SE-puolella, noin 50 m päässä. Mitat: n. 5 x 4 m, syvyys noin 2,5 m. Korsun yläosaa on tuettu kivirakenteella.

Koordinaatit: X = 6860 560, Y = 2496 015
p = 6864 395, i = 3338 095

4. Suojahuoneen (korsun) jäännökset. Sijaitsevat korsusta numero 1 noin 120 m WSW, Kosken tilan vanhan päärakennuksen pohjoispuolella. Kuopan syvyys on n. 1 m. Kuopan E-puolella on kylmämuurattu kiviaita. Kuoppa sijaitsee pihapiirissä. Kuopan reunoilla kasvaa puita ja pensaita.

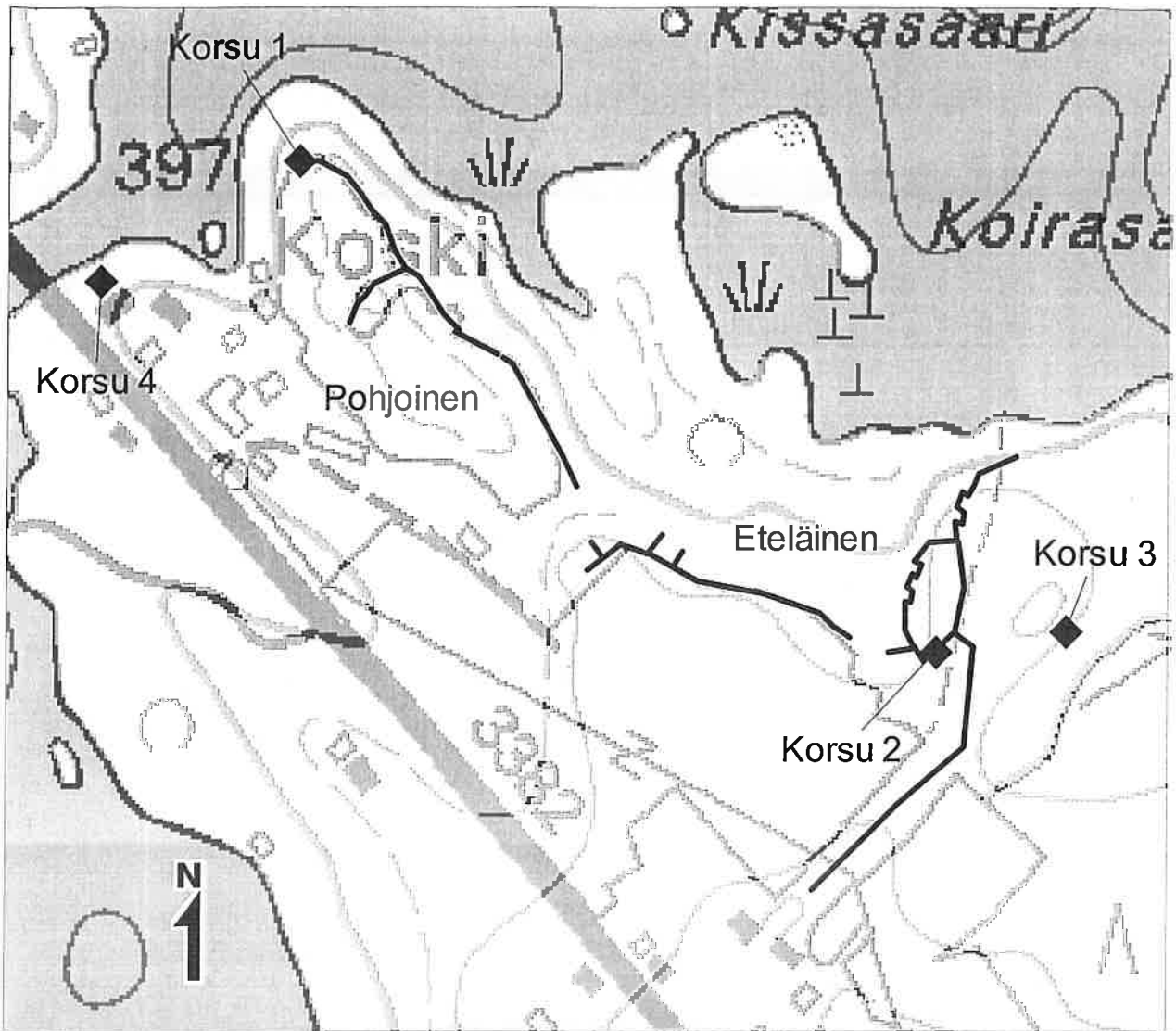
Koordinaatit: X = 6860 760, Y = 2495 465
p = 6864 620, i = 3337 555

Eteläisellä linnoitusalueella sijaitseva osittain säilyneen korsu 3:n rakenteita. Korsua on tuettu yläosastaan kivillä. Kuvattu lännestä. Kuvaaja K. Luoto.

Muita kohteita

Kivikautinen asuinpaikka Jaakonsaari (702 01 0001) n. 1,8 km suuntaan ENE.
Tervatehdas ja saha 300 m SW.
Telakkaan mahdollisesti liittyviä kivrakenteita 400 m SW.

Linniotuslaitteiden sijainti maastossa. MK 1:4000. Ote PerusCD:ltä Häme, versio 99 (Pk 22132 10 MUROLEEN KANAVA). Pohjakartta © Maanmittauslaitos/PiSa lupa 75/4033/1999.

MUROLEENKOSKEN SAHA JA TERVATEHDAS

Kunta: Ruovesi
 Kylä: Murole Koski
 Kohde: Murole Kosken saha ja tervatehdas
 Tila ja omistajatiedot: (Metsä Serla) / **M-real Nordic Espoo**

P.O. Box 25
 FIN-02020 Metsä
 Finland

Revontulentie 8c
 FIN-02100 Espoo
 Finland

Kiinteistötunnukset:
 Tarkastus:
 Kartoituksen syy:

4:6
 19.9.2003
 Muroleen kulttuurimaiseman inventointi.

Perustiedot kohteesta

MJ-tyyppi/historiallinen rakenne:

Tyypintaranne:

Ajoitus:

Teollisuuskohteet

tehtaan paikat

Historiallinen

Peruskartta:

Peruskoordinaatit:

2213 10 MUROLEEN KANAVA

X= 6860 44 – 6860 60

Y= 2495 43 – 2495 57

(ääripisteet, tarkkuus $\pm$ 20 m)

Z= 98-103 m mpy

Yhtenäiskoodinaatit

p= 6864 31 – 6864 45

i= 3337 51 – 3337 65

(ääripisteet, tarkkuus $\pm$ 20 m)

Etäisyystieto:

Kurun kirkolta 10,5 km ESE ja Ruoveden kirkolta 17 km SW

Tehtaan ja sahan jäännökset sijaitsevat tiheässä sekametsässä Vankaveden rannassa, tien numero 3382 länsipuolella ja kosken eteläpuolella. Paikalla on tiilinen savupiippu, jossa oli vuosiluku 1911, rakennusten kivijalkoja ja tehtaaseen liittyviä betonisia rakenteita. Alueen laajuus on noin 160 m x 90 m. Alueen itäpuolella välittömässä läheisyydessä on jäänteitä rakennusten kivijaloista.

Piipun koodinaatit:

X = 6860 490, Y = 2495 495

p = 6864 350, i = 3337 570.

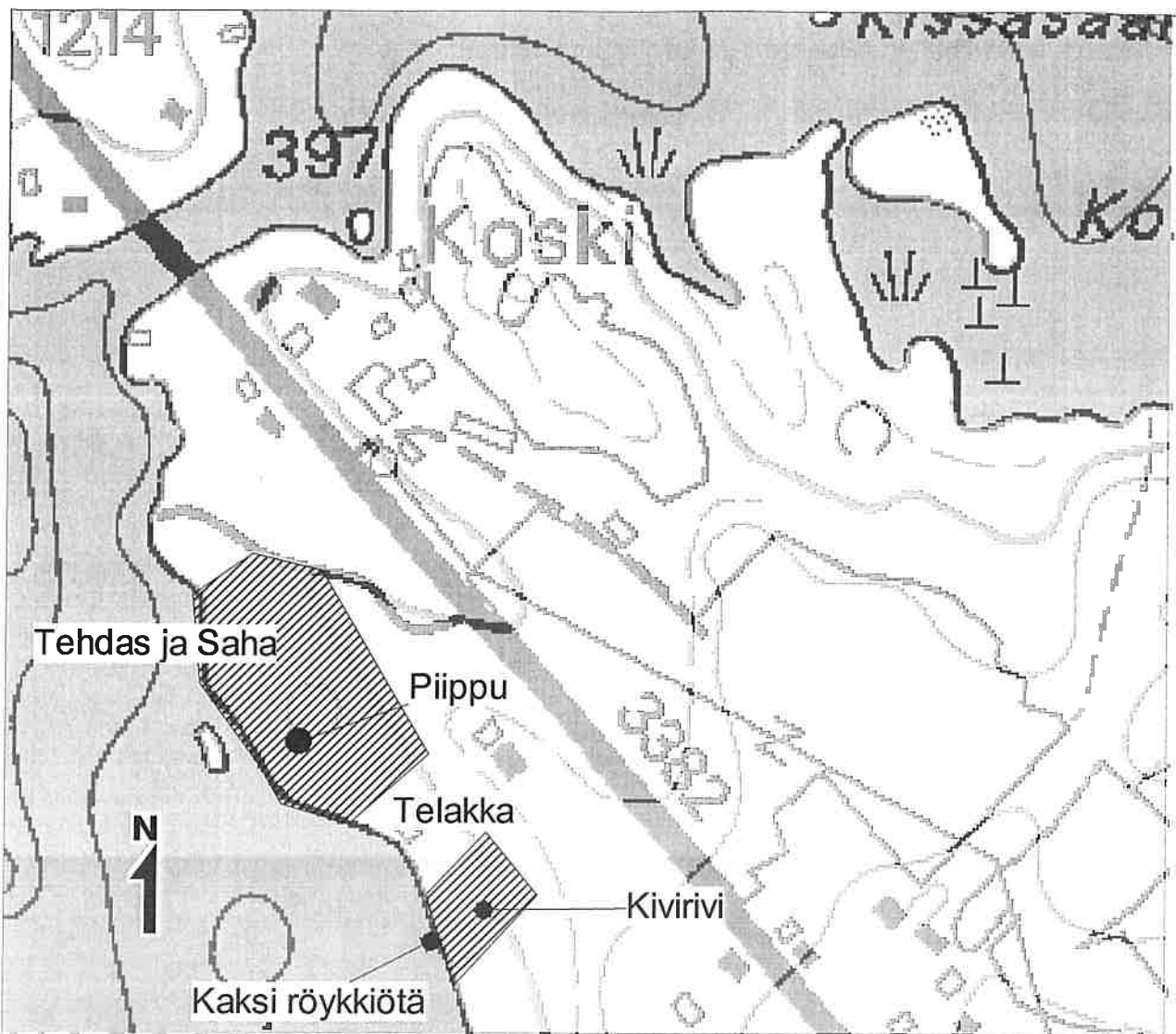
Lähilöytöjä:

Kivikautinen asuinpaikka Jaakonsaari (702 01 0001) n. 2,2 km suuntaan ENE.

Ensimmäisen maailmansodan aikaiset linnoituslaitteet noin 200 m NE.

Mahdollisesti telakan jäänteet noin 200 m SE.

Sahan, tervatehtaan ja telakan jäännösten sijainti. Kivirivi ja kaksi röykkiötä liittyvät mahdollisesti telakan rakenteisiin. Mk 1:4000. Ote PerusCD:ltä Häme, versio 99 (Pk 2132 10 MUROLEEN KANAVA). Pohjakartta © Maanmittauslaitos/PiSa lupa 75/4033/1999.

Tervatehtaan piippu, jossa vuosiluku 1911. Kuvaaja K. Luoto.

Betonisia rakenteita tehtaan alueella. Kuvaaja K. Luoto.

MUROLEENKOSKEN TELAKKA

Kunta: Ruovesi
Kylä: Murole Koski
Kohde: Mahdollisesti telakkaan kuuluvia kivirakenteita.
Tila ja omistajatiedot: (Metsä Serla) / **M-real Nordic Espoo**
P.O. Box 25
FIN-02020 Metsä
Finland

Revontulentie 8c
FIN-02100 Espoo
Finland

Kiinteistötunnukset: 4:6
Tarkastus: 19.9.2003
Tarkastuksen syy: Muroleen kulttuurimaiseman inventointi.

Perustiedot kohteesta
MJ-tyyppi/historiallinen rakenne: Teollisuuskohteet
Tyypintaranne: Telakat
Ajoitus: Historiallinen

Luokitusehdotus:

Lukumäärä:

Peruskartta:

Peruskoordinaatit:

Pk 2213 10 MUROLEEN KANAVA

X= 6860 35 – 6860 44

Y= 2495 57 – 2495 63

(ääripisteet, tarkkuus $\pm$ 20 m)

Z= 96-102 m mpy

Yhtenäiskoodinaatit

p= 6864 21 – 6864 29

i= 3337 64 – 3337 70

(ääripisteet, tarkkuus $\pm$ 20 m)

Etäisyystieto:

Kurun kirkolta 10,5 km ESE ja Ruoveden kirkolta 17 km SW

Mahdolliset telakkaan kuuluvat kivirauniot sijaitsevat sekametsässä Vankaveden rannassa. Kivirakenteiden länsipuolella on uudisrakennus. Alueella havaittiin kiviaita ja kaksi kivilatomusta noin 20 – 100 m etäisyydellä Vankaveden rannasta, jotka mahdollisesti liittyvät paikalla sijainneeseen telakkaan.

Kivirivin koordinaatit

X = 6860 395 Y = 2495 495

p = 6864 250 i = 3337 670

Raunioiden koordinaatit:

X = 6860 375 Y = 2495 570

p = 6864 235 i = 3337 640

Lähilöytöjä:

Ensimmäisen maailmansodan aikaiset linnoituslaitteet noin 400 m NE.

Tervatehdas ja saha noin 200 m NW.

Kivikautinen asuinpaikka Jaakonsaari (702 01 0001) n. 2,2 km suuntaan ENE.

Mhdollisesti telakkaan liittyvä Kivirakenne Vankaveden rannassa. Taustalla uudisrakennus. Kuvattu lännestä. Kuvaaja K. Luoto.

24.9.2003 Kalle Luoto

DIALUETTELO

Kuvannut Kalle Luoto ja Kimmo Kyllönen.

Diat on arkistoitu Tampereen museoiden maakunnallisen yksikön/Pirkanmaan
 maakuntamuseon kokoelmiin.

Nro	Kuvan aihe	Suunta	Pvm
1	Pohjoisen linnoitusalueen lounaaseen työntyvän juoksuhaudan päässä olevia kuoppia.	NW	18.9
2	Pohjoisen linnoitusalueen lounaaseen työntyvän juoksuhaudan päässä olevia kuoppia.	NNE	18.9
3	Pohjoisen linnoitusalueen taistelu- tai yhdyshaudan risteyskohta.	NW	18.9
4	Pohjoisen linnoitusalue. Pellon keskellä oleva lounaaseen työntyvä metsäniemeke, jossa taisteluhautoja.	S	18.9
5	Taistelu- ja yhdyshautaa eteläisellä linnoitusalueella.	S	18.9
6	Taistelu- ja yhdyshautaa eteläisellä linnoitusalueella.	S	18.9
7	Taistelu- ja yhdyshautaa eteläisellä linnoitusalueella.	SWW	18.9
8	Taistelu- ja yhdyshautaa eteläisellä linnoitusalueella. Taustalla Palovesi.	NNW	18.9
9	Taistelu- ja yhdyshautaa eteläisellä linnoitusalueella. Taustalla Palovesi.	N	18.9
10	Taistelu- ja yhdyshautaa eteläisellä linnoitusalueella. Keskellä korsu2.	NWW	19.9
11	Taistelu- ja yhdyshautaa eteläisellä linnoitusalueella. Keskellä korsu2.	NNE	19.9
12	Taistelu- ja yhdyshautaa eteläisellä linnoitusalueella. Keskellä korsu2.	NWW	19.9
13	Korsu 3.	NW	19.9
14	Korsu 3:n kivirakennetta.	N	19.9
15	Korsu 3:n kivirakennetta.	N	19.9
16	Korsu 3:n länsipuolella oleva tiheä aluskasvillisuus.	SWW	19.9
17	Tehtaan paikalla on piippu, jossa on vuosiluku 1911.	W	19.9
18	Piippu ja tervatehtaan ympäristöä. Taustalla Vankavesi.	W	19.9
19	Betonirakenteiden jäänteitä tervatehtaan ja sahan alueelta.	SSE	19.9
20	Betonirakenteiden jäänteitä tervatehtaan ja sahan alueelta.	SEE	19.9
21	Korsukuoppa 4 Muroleenkosken sillan lähellä.	NWW	19.9
22	Näkymä korsulta 4 Palovedelle.	N	19.9
23	Taistelu- tai yhdyshautaa ja korsu 1 pohjoisen linnoitusalueen pohjoisosassa.	W	19.9

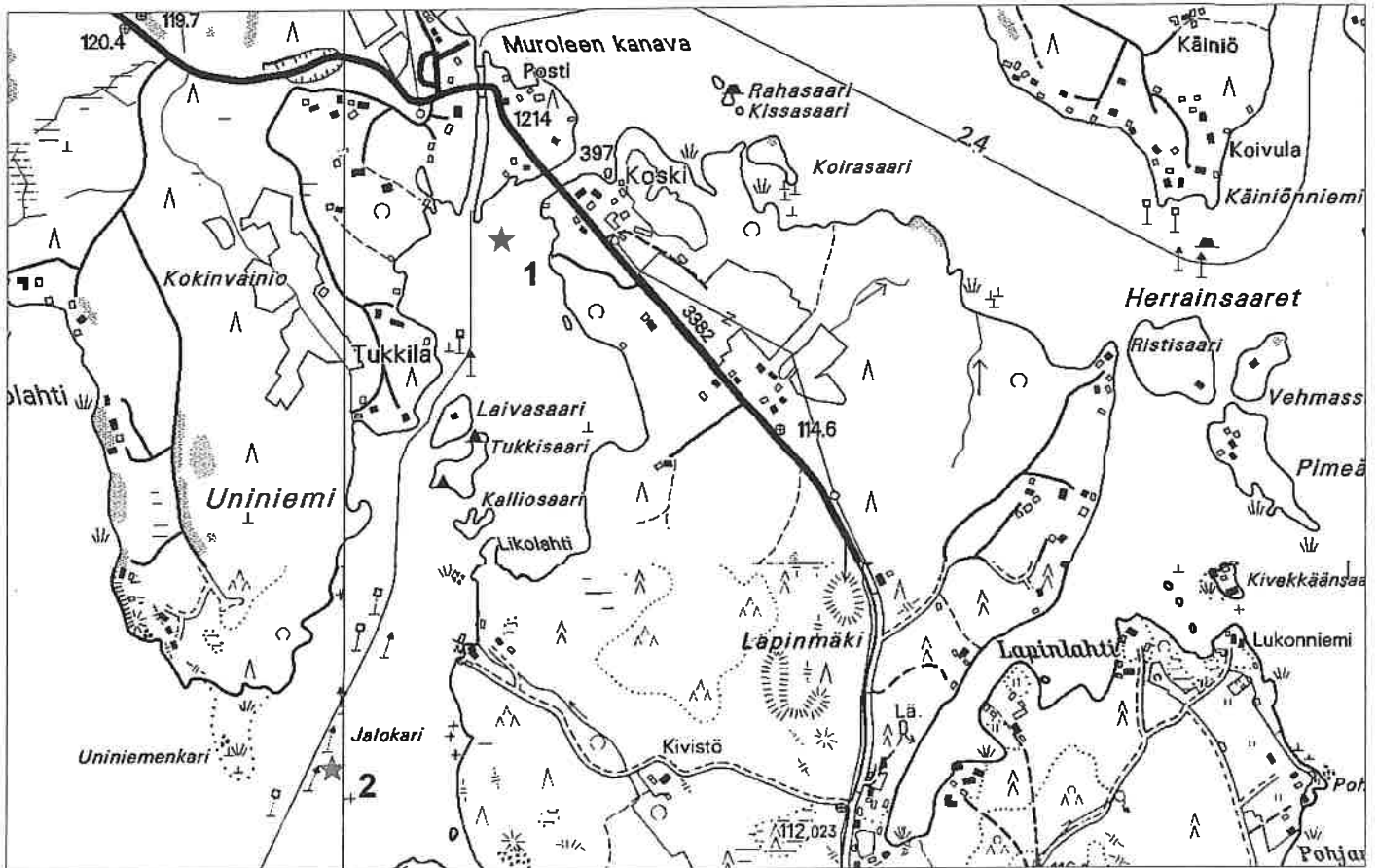
MUSTAVALKOKUVALUETTELO

Kuvannut Kalle Luoto ja Kimmo Kyllönen.

MV-kuvat on luetteloitu Museoviraston rakennushistorian osaston kokoelmiin päänumerolle
125355.

Nro	Kuvan aihe	Suunta	Pvm
1	Pohjoisen linnoitusalueen lounaaseen työntyvän juoksuhaudan päässä olevia kuoppia.	NW	18.9
2	Pohjoisen linnoitusalueen lounaaseen työntyvän juoksuhaudan päässä olevia kuoppia.	NNE	18.9
3	Pohjoisen linnoitusalueen taistelu- tai yhdyshaudan risteyskohta.	NW	18.9
4	Pohjoisen linnoitusalue. Pellon keskellä oleva lounaaseen työntyvä metsäniemeki, jossa taisteluhautoja.	S	18.9
5	Taistelu- ja yhdyshautaa eteläisellä linnoitusalueella.	S	18.9
6	Taistelu- ja yhdyshautaa eteläisellä linnoitusalueella.	S	18.9
7	Taistelu- ja yhdyshautaa eteläisellä linnoitusalueella.	SWW	18.9
8	Taistelu- ja yhdyshautaa eteläisellä linnoitusalueella. Taustalla Palovesi.	NNW	18.9
9	Taistelu- ja yhdyshautaa eteläisellä linnoitusalueella. Taustalla Palovesi.	N	18.9
10	Taistelu- ja yhdyshautaa eteläisellä linnoitusalueella. Keskellä korsu2.	NWW	19.9
11	Taistelu- ja yhdyshautaa eteläisellä linnoitusalueella. Keskellä korsu2.	NNE	19.9
12	Taistelu- ja yhdyshautaa eteläisellä linnoitusalueella. Keskellä korsu2.	NWW	19.9
13	Korsu 3.	NW	19.9
14	Korsu 3:n kivirakennetta.	N	19.9
15	Korsu 3:n kivirakennetta.	N	19.9
16	Korsu 3:n länsipuolella oleva tiheä aluskasvillisuus.	SWW	19.9
17	Tehtaan paikalla on piippu, jossa on vuosiluku 1911.	W	19.9
18	Piippu ja tervatehtaan ympäristöä. Taustalla Vankavesi.	W	19.9
19	Betonirakenteiden jäänteitä tervatehtaan ja sahan alueelta.	SSE	19.9
20	Betonirakenteiden jäänteitä tervatehtaan ja sahan alueelta.	SEE	19.9
21	Korsukuoppa 4 Muroleenkosken sillan lähellä.	NWW	19.9
22	Näkymä korsulta 4 Palovedelle.	N	19.9
23	Taistelu- tai yhdyshautaa ja korsu 1 pohjoisen linnoitusalueen pohjoisosassa.	W	19.9

MUROLEEN ALUEEN VEDENALAISET ARKEOLOGISET KOHTEET

**1. KOHDE: MUROLEEN KOSKEN TYKIT
AJOITUS: RUOTSIN VALLAN LOPPU**

**2. KOHDE: KALJAASI JALO, HYLKY, PUUTA
AJOITUS: MODERNI**

LÄHDE: HYLKYREKISTERI

**TÄMÄN INVENTOINNIN YHTEYDESSÄ EI OLE INVENTOITU VEDENALAISIA
KOHTEITA. VEDENALAISIA INVENTOINTEJA TEKEE SUOMEN MERIMUSEO.**